

POLİTİKA RAPORU

TÜRKİYE’NİN DEĞİŞEN
SEÇMEN HARİTASI:
İLÇELER DÜZEYİNDE
SOSYOEKONOMİK VE
SİYASİ DÖNÜŞÜM
(2018–2024)

OZANCAN ÖZDEMİR, SEREN SELVİN KORKMAZ, DR. EDGAR ŞAR

ARALIK 2025-001

POLİTİKA RAPORU

TÜRKİYE’NİN DEĞİŞEN SEÇMEN HARİTASI:

İLÇELER DÜZEYİNDE
SOSYOEKONOMİK VE
SİYASİ DÖNÜŞÜM
(2018–2024)

ARALIK 2025-001

YAZARLAR

Ozancan ÖZDEMİR,
Seren Selvin KORKMAZ,
Edgar ŞAR

IstanPol bu çalışmanın
hazırlanmasındaki katkılarından
dolayı Friedrich-Ebert-Stiftung
Türkiye Temsilciliği'ne
teşekkür eder. <https://turkey.fes.de/>

SEREN SELVİN KORKMAZ

IstanPol'ün kurucusu ve direktörlerindendir. 2023 yılında GMF Marshall Memorial Fellow olarak seçilen Korkmaz, Middle East Institute'de Türkiye Uzmanı, İstanbul Politikalar Merkezi'nde Mercator-IPC Fellow, Yale Üniversitesi'nde Fox International Fellow, ABD İstanbul Başkonsolosluğu'nda politika danışmanı olarak çalışmıştır. Stockholm Üniversitesi Türkiye Çalışmaları Merkezi'nde araştırmacı olarak yer almış, Türkiye ve Ortadoğu üzerine dersler vermiştir. Çalışma alanları popülizm, siyasal partiler, seçmen algısı, seçim stratejileri ve gençlik politikalarıdır. New York Times, Reuters, Washington Post, Financial Times, the Wall Street Journal, Halk TV, Habertürk gibi ulusal ve uluslararası medya kuruluşlarına sıklıkla görüş bildirmektedir.

OZANCAN ÖZDEMİR

Lisans ve yüksek lisans eğitimini ODTÜ İstatistik Bölümü'nde tamamlamıştır. Bir dönem ODTÜ İstatistik Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışan Özdemir, akademik çalışmalarına Groningen Üniversitesi Bernoulli Enstitüsü'nde finans ve yapay zekâ alanındaki doktora programında devam etmektedir. Pandemi döneminde bir grup öğrenciyle birlikte gönüllü bir oluşum olarak VeriPie adlı güncel veri gazetesini kuran Özdemir'in araştırma ilgi alanları arasında yapay öğrenme ve derin öğrenme uygulamaları, zaman serisi analizi, sosyoekonomik veriler ve veri görselleştirme yer almaktadır. Ayrıca yerel yönetimler ve veriye dayalı politika geliştirme üzerine makaleler kaleme almakta; son bir yıldır ise T24 Haftalık için yapay zekâ ve Türkiye'ye ilişkin sosyoekonomik verileri ele alan yazılar yazmaktadır.

DR. EDGAR ŞAR

IstanPol'ün kurucusu ve direktörlerindendir. 2024'te Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde "Seçimli Otoriterlikle Mücadele: Türkiye ve Macaristan'da Siyasi Muhalefetin Seçim Stratejileri" başlıklı teziyle doktorasını tamamlamıştır. Güncel araştırmalarında otokratikleşme süreçleri ve bu süreçlerde muhalefet partilerinin stratejilerine yoğunlaşan Dr. Şar'ın akademik ilgi alanları arasında demokratikleşme, otoriterleşme, laiklik ve demokrasi kuramları ile din-devlet-toplum ilişkileri bulunmaktadır. IstanPol'ün yanı sıra araştırmacı olarak bulunduğu kurumlarda akademik ve politika temelli araştırmalar yürüten Dr. Şar, Türkiye'de sıkça basına siyasi yorumcu olarak görüş vermekte; Türkiye siyaseti ve dış politikası hakkında makaleler kaleme almaktadır.

Tüm hakları saklıdır. İstanbul Politik Araştırmalar Enstitüsü'nün izni olmaksızın bu çalışmanın hiçbir kısmı elektronik ya da mekanik yollarla çoğaltılamaz.

Bu çalışmada ifade edilen görüşler yazarlara aittir ve IstanPol, ExPoll ve Friedrich-Ebert-Stiftung Türkiye Temsilciliği'nin kurumsal görüşleri ile kısmen veya tamamen örtüşmeyebilir.

İÇİNDEKİLER

Yönetici Özeti

- 5 -

1. Giriş

- 8 -

2. Veri

- 10 -

3. Yıllara Göre Sosyoekonomik Değişimin Karşılaştırılması

- 12 -

4. Sosyoekonomi Gelişmişlik Seviyesi ve Seçmen Tercihleri

- 15 -

5. Sosyoekonomik Kademe Değişimi ve Seçmen Tercihi

- 46 -

6. Sonuç

- 51 -

Ekler

- 55 -

YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu rapor, Türkiye’de 2018–2024 döneminde gerçekleşen dört seçimi (2018 ve 2023 Genel Seçimleri ile 2019 ve 2024 Yerel Seçimleri) ilçelerin sosyoekonomik kademeleri (SEGE-2017, SEGE-2022 ve SES-2023) üzerinden analiz ederek, siyasal davranışın arka planındaki yapısal eşitsizlikleri ve sosyoekonomik dönüşümün siyaseti nasıl yeniden şekillendirdiğini ortaya koymaktadır.

Veriler, Türkiye’de uzun süredir devam eden ekonomik eşitsizliklerin artık siyasal rekabetin önemli bir belirleyicisi haline geldiğini, parti tabanlarının sınıfsal hatlar boyunca yeniden hizalandığını ve özellikle 2023–2024 döneminde yeni bir siyasal merkezileşme eğilimi oluştuğunu göstermektedir. Bu dönüşüm, Türkiye siyasetinin yüzeydeki hızlı gündeminden daha yavaş ilerleyen, fakat çok daha derin bir yeniden hizalanmaya işaret etmektedir.

Rapor, 2024 Yerel Seçimlerinde Manisa, Kütahya, Amasya, Kastamonu ve Adıyaman gibi geleneksel olarak farklı siyasi eğilimlere sahip birçok ilin ve benzeri bazı ilçelerin Cumhuriyet Halk Parti’sine (CHP) yönelmesindeki siyasal davranış değişikliğini anlamlandıran veriler sunmaktadır.

SEGE VERİLERİ İLE SİYASETİN SOSYOEKONOMİK HARİTASI

Bu rapor, Türkiye’de 2018–2024 arasında yapılan iki genel ve iki yerel seçimin ilçe düzeyindeki oy verilerini, ilçelerin sosyoekonomik konumunu gösteren SEGE-2017, SEGE-2022 ve SES-2023 kademeleriyle eşleştirerek analiz etmektedir. YSK’nın açık veri por-

talından web scraping yöntemiyle elde edilen parti ve ittifak bazlı oy oranları, her ilçenin içinde bulunduğu sosyoekonomik kademe (1: en yüksek – 6: en düşük) ile birlikte haritalandırılmış; böylece Cumhuriyet İttifakı, Millet İttifakı/CHP ve HDP/YSP/DEM Parti çizgisi ve diğer partilerin farklı kademelerdeki performansı karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Ek olarak, 2017–2022 arasında kademesi yükselen veya düşen ilçeler ayrı bir kategori olarak değerlendirilmiş; bu ilçelerdeki tercih değişimleri izlenerek sosyoekonomik hareketliliğin oy davranışı üzerindeki etkisi ölçülmüştür. Bu yöntem, seçim sonuçlarını sınıfsal-mekânsal bir perspektifle okumayı mümkün kılarak, Türkiye’de siyasal rekabetin sosyoekonomik eksen boyunca nasıl yeniden hizalandığını ortaya koymaktadır.

SEGE-2017, SEGE-2022 ve SES-2023 sınıflandırmaları karşılaştırıldığında 2017-2023 arasında Türkiye’nin sosyoekonomik coğrafyasının büyük ölçüde sabit kaldığı görülmektedir. Marmara, Ege ve Akdeniz kıyıları yüksek gelişmişlik kademelerinde yoğunlaşırken, Doğu ve Güneydoğu Anadolu düşük kademelerde yer almaktadır. 2017-2022 döneminde 119 ilçenin kademesi yükselirken 183 ilçenin gerilemesi, gelişmenin parçalı ve eşitsiz ilerlediğini göstermektedir.

EKONOMİK KATMANLAR SİYASETİ DERİNLEMESİNE AYRIŞTIRIYOR

Veriler, Türkiye’de siyasi bloklaşmanın yalnızca ideolojik kutuplar üzerinden değil, giderek daha belirgin biçimde sosyoekonomik katmanlar boyunca örgütlendiğini göstermektedir. 2018 ve 2019 seçimleri, gelişmişlik düzeyi azaldıkça Cumhuriyet İttifakı’nın, yükseldikçe ise CHP ve Millet İttifakı’nın güç kazandığı iki farklı toplumsal zeminin varlığını ortaya çıkarmıştır. Doğu ve Güneydoğu’daki en düşük gelişmişlikteki ilçelerde HDP/YSR/DEM çizgisinin yoğunlaşması, buna karşılık orta kademelerde etkisinin sınırlı kalması da bu sınıfsal/mekânsal ayrışmanın başka bir boyutunu ortaya koymaktadır. Böylece Türkiye’nin siyasi tercihleri, yalnızca kimliksele ya da kültürel fay hatlarında değil, ekonomik ve mekânsal eşitsizlikler boyunca da keskinleşen bir hiyerarşi üretmektedir.

2019: SOSYOEKONOMİK HİYERARŞİNİN ESNEMEYE BAŞLADIĞI SEÇİM

2019 Yerel Seçimleri ise bu hiyerarşinin ilk kez net bir şekilde esnediği bir kırılma noktası olmuştur. Büyükşehirlerde seçmen davranışı daha akışkan hale gelmiş; Cumhuriyet İttifakı’nın üst sosyoekonomik kademelerdeki üstünlüğü zayıflarken, CHP’nin özellikle bu kademelerde belirgin biçimde güçlendiği görülmüştür. Aynı dönemde HDP’nin en güçlü olduğu segmentte bile daralma yaşaması, yerel koşulların ve stratejik oy kullanımının etkisini artırdığını göstermektedir. Bu tablo, sosyoekonomik temelli ayrışmanın devam ettiğini ancak kentleşme, ekonomik baskılar ve yerel yönetim performansının seçmen davranışını daha esnek ve değişime açık hale getirdiğini göstermektedir.

2023-2024: SEÇMEN TERCİHLERİNİN YENİDEN HİZALANMASI

Türkiye’de sosyoekonomik yapı ile siyasi tercihler arasındaki sınıfsal ve bölgesel kutuplaşmanın 2023 Genel Seçimlerinde de sürdüğü görülmektedir. Millet İttifakı yüksek kademelerde ve büyükşehirlerin gelişmiş ilçelerinde güçlü bir destek elde ederken, Cumhuriyet İttifakı düşük kademelerde, özellikle Orta-Doğu

Anadolu ve Karadeniz’in iç kesimlerinde yoğunlaşan ekonomik olarak kırılan, kırsal ve muhafazakâr seçmen tabanını korumuştur. YSR ise düşük kademelerde ve Doğu-Güneydoğu Anadolu’da kümelenen bölgesel ve kimlik temelli tabanını sürdürmekte; İstanbul ve İzmir gibi büyükşehirlerde ise küçük fakat kalıcı bir destek alanına sahip görünmektedir.

2024 YEREL SEÇİMLERİ: KRİTİK KIRILMA

2024 Yerel Seçimleri, Türkiye’de sosyoekonomik kademeler boyunca siyasi hizalanmada belirgin bir kırılma yaratmıştır. CHP ittifaksız girdiği seçimlerde, yüksek kademelerde güçlü bir sıçrama yaparak kademe 1’de %47,9’a ulaşmış ve yalnızca üst gelir gruplarında değil, kademe 3 ve 4’te de kayda değer bir genişleme göstermiştir. Bu başarıda ekonomik krizin yarattığı birikmiş memnuniyetsizlik, yerel seçimlerin seçmen açısından iktidara düşük maliyetli bir “uyarı” işlevi görmesi, CHP’nin 2019 sonrası büyükşehirlerde sergilediği yüksek performans ve doğru aday tercihlerinin birleşimi etkili olmuştur. DEM Parti aynı dönemde düşük kademelerdeki tabanında daralma yaşamış, büyükşehirlerde ise stratejik oy kullanımı nedeniyle görünürlüğü azalmıştır. Buna karşılık Yeniden Refah Partisi (YRP), özellikle kademe 4-6 arasında %7-13 bandındaki oy oranlarıyla düşük sosyoekonomik gruplarda dikkat çekici bir yükseliş göstermiş hem Cumhuriyet İttifakı’nın hem DEM Parti’nin çözülme yaşadığı alanlarda yeni bir adres hâline gelmiştir. Genel olarak 2024 sonuçları, muhalif enerjinin büyükşehirlerde ve orta gelişmişlikteki ilçelerde CHP etrafında konsolide olduğunu ve alt kademelerde YRP’nin yükselen bir alternatif yarattığını göstermektedir.

SOSYOEKONOMİK HAREKETLİLİK VE SEÇMEN DAVRANIŞI

Kademesi değişen ilçelerdeki seçmen davranışı değişikliği de raporda incelenmiş ve dikkat çekici dinamikler gözlemlenmiştir:

- Kademesi yükselen 119 ilçenin 49’unda ittifak/parti tercihi en az bir kez değişmektedir.

- 13 ilçede 2018'den itibaren kesintisiz Cumhuriyet İttifakı'na oy veren seçmenler 2024'te CHP'ye yönelmiştir.
- Kademesi düşen 183 ilçenin 80'inde tercih değişimi yaşanmış, 19 ilçede Cumhuriyet İttifakı'ndan CHP'ye kayma görülmüştür.

PARTİLER İÇİN STRATEJİK ÇIKARIMLAR

- **Cumhuriyet İttifakı:** Alt sosyoekonomik kademelere sıkışarak “düşük gelirli ve kırılgan seçmen bloğuna hapsolma” riski taşımaktadır. Orta kademelerdeki tabanı CHP'ye kayma eğilimindedir.
- **CHP:** Artık yalnızca yüksek kademelerdeki kıyı metropollerinden ibaret olmayıp, orta sınıf ve kent çeperi seçmenine doğru genişleyen bir “merkez parti” konumuna yaklaşmaktadır. Ancak kademe 5-6'da hâlâ sınırlı varlık göstermektedir.
- **DEM Parti:** Bölgesel tabanını korurken, metropollerdeki stratejik oy davranışı nedeniyle kimlik temelli mobilizasyonda zorlanmaktadır.
- **İYİ Parti:** CHP'nin orta kademelerde güçlenmesi ve YRP'nin alt kademelerde yükselişi, partinin tabanını iki yönde zayıflatmaktadır.
- **YRP:** Düşük gelirli, muhafazakâr memnuniyetsiz seçmen için alternatif adres işlevi görmektedir.

GELECEĞE YÖNELİK TEMEL TARTIŞMA ALANLARI

Geleceğe yönelik tartışmaların odağında, sosyoekonomik eşitsizliklerin siyasal temsili, kent-çeper-kır hattında şekillenen yeni merkez siyaseti ve kimlik ile sosyoekonomik dinamiklerin kesişen etkileri yer almaktadır. Özellikle kademe 4-6'daki yoksulluk ve kırılganlığın temsil edilmesi, partiler arası rekabetin en kritik alanlarından biri haline gelmektedir. Buna paralel olarak, sosyoekonomik seviyesi yükselen fakat kırılganlıkları devam eden ilçeler, CHP ile merkez sağ ve muhafazakâr aktörler arasında yeni bir rekabet zeminini üretmektedir. Son olarak hem ekonomik krizin derinleşmesi hem de yerel yönetime ilişkin performans tartışmalarının yoğunlaşması, seçmen davranışında yalnızca kimlik siyasetinin değil, sosyoekonomik faktörler ile yerel performansın da belirleyici olduğunu göstermektedir.

Türkiye'de siyasal rekabeti kimliksel kutuplaşma, lider merkezli siyaset veya gündelik krizler üzerinden açıklamak analitik olarak sınırlı bir çerçeve sunmaktadır. Bu nedenle rapor, Türkiye'deki siyasal rekabeti anlamak için bir «sosyoekonomik merceğe» önermektedir. 2024 Yerel Seçimleri, Türkiye'de siyasal davranışın sosyoekonomik ekseninde yeniden hizalandığını ve özellikle orta kademelerde seçmen davranışının değişmeye başladığını göstermektedir. Rapor, seçim sonuçlarını yüzeysel oy kaymaları olarak değil, Türkiye'nin derin sosyoekonomik yapısında yıllardır biriken basıncın siyasal alana yansımaları olarak okumayı önermekte; siyaset aktörlerinin önümüzdeki dönemde eşitsizlik, temsil, yerel hizmetler ve bölgesel kalkınma üzerinden şekillenecek yeni rekabet alanına hazırlanması gerektiğini göstermektedir.

1. GİRİŞ

Türkiye siyaseti, Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) iktidarının ilk yıllarından 2020'lere uzanan süreçte siyasi partilerin seçmen tabanlarında önemli dönüşümlere tanıklık etmiştir. Bu süreç, yüksek tempolu siyasi gündemler, derin kutuplaşmalar ve her seçim döngüsünde kendini yeniden üreten kampanya dinamikleriyle şekillenmektedir. Ancak, bu yüzeydeki hareketliliğin altında, daha derinden ve yavaş bir tempoda ilerleyen, toplumsal yapıyı ve dolayısıyla siyasal tercihleri yeniden şekillendiren sosyoekonomik bir dönüşüm süreci de yaşanmaktadır. Modernleşme, kentleşme, eğitim düzeyindeki artış, gelir dağılımındaki değişimler ve bölgesel kalkınma farklılıkları gibi sosyolojik ve ekonomik faktörler zaman içinde birike-rek partilerin tabanlarını yeniden üretmiş ve yerelle ulusal siyaseti birbirine farklı ölçeklerde bağlayan yeni örüntüler yaratmıştır.

Bu yapısal değişimin etkileri, tek bir seçimin sonuçlarına bakılarak tam olarak anlaşılamamaktadır. 2024 Yerel Seçimleri ise, bu anlamda dönemsel bir zirve noktası olarak değerlendirilebilir. Manisa, Kütahya, Amasya, Kastamonu ve Adıyaman gibi geleneksel olarak farklı siyasi eğilimlere sahip birçok ilin, Cumhuriyet Halk Partisi'ne (CHP) yönelmesi gibi sarsıcı addedilen sonuçlar, aslında uzun yıllara yayılan bir sosyoekonomik altyapı dönüşümünün siyasi yansıması olarak da okunabilir. Her seçim kendine özgü bir konjonktür, gündem ve stratejik hamlelerle şekillenmiş olsa da partilerin seçmen tabanlarının sosyoekonomik kompozisyonunda AK Parti'nin 23 yıllık iktidarı boyunca gerçekleşen bu dönüşüm, Türkiye siyasetindeki mevcut denklemleri anlamada kilit bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Bu rapor, bu yapısal dönüşümü merkeze alarak, Türkiye'deki sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi ile seçmen tercihleri arasındaki ilişkinin ilçe düzeyinde nasıl dönüştüğünü analiz etmeyi amaçlamaktadır. Analizin omurgasını, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

tarafından 2017 ve 2022 yıllarında yayınlanan Sosyoekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) verileri ile Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından ilk kez 2023 yılında yayımlanan Sosyoekonomik Seviye (SES) verisi oluşturmaktadır.

2017 ve 2022 yıllarına ait SEGE verileri demografi, eğitim, sağlık, istihdam, gelir, yenilikçilik ve yaşam kalitesi gibi çok boyutlu göstergelerle ilçelerin sosyoekonomik profilini altı kademe sıralamaktadır. TÜİK tarafından açıklanan SES verileri ise böyle bir sınıflandırmaya sahip değildir. İlçelerin sosyoekonomik durumlarını bu iki veri seti üzerinden karşılaştırılabilir hale getirmek amacıyla, SES verilerine göre sıralanan ilçeler tıpkı SEGE verisinde olduğu gibi altı kademeye ayrılmıştır. Çalışmada, bu endekslerin yayımlandıkları döneme en yakın genel ve yerel seçimler olan 24 Haziran 2018 Genel Seçimleri, 31 Mart 2019 Yerel Seçimleri, 14 Mayıs 2023 Genel Seçimleri ve 31 Mart 2024 Yerel Seçimleri temel alınmış; Cumhuriyet İttifakı, Millet İttifakı, CHP, DEM Parti (öncülleri HDP/YSR) ve Yeniden Refah Partisi (YRP) gibi siyasi

aktörlerin performansları, sosyoekonomik kademelerle ilişkisi bağlamında incelenmiştir.

Rapor boyunca yapılan analizler, Türkiye siyasetindeki kutuplaşmanın sadece ideolojik veya kültürel hatlar üzerinden değil, aynı zamanda ve giderek daha belirgin bir şekilde, sosyoekonomik hatlar üzerinden de kurulduğunu ortaya koymaktadır. Temel bulgu, Cumhuriyet İttifakı'na desteğin sosyoekonomik olarak daha düşük kademelerdeki (kademe 4, 5 ve 6) ilçelerde yoğunlaştığı; buna karşılık Millet İttifakı ve özellikle CHP'nin, yüksek sosyoekonomik kademelerdeki (kademe 1 ve 2) ilçelerde daha güçlü bir performans sergilediğine yönelik yaygın kanıyı teyit etmektedir. Ancak, 2023-2024 seçim döngüsündeki en çarpıcı gelişme, bu statik tablonun dönüşmeye başladığına işaret etmektedir. CHP, sadece en gelişmiş kıyı kentlerindeki üst sosyoekonomik tabanda değil, aynı zamanda orta gelişmişlik seviyesindeki (kademe 3 ve 4) İç ve Batı Anadolu ilçelerinde de oy oranını kayda değer ölçüde artırarak, tabanını genişletmiş ve siyasi merkeze doğru bir yayılma göstermiştir. Öte yandan, Cumhuriyet İttifakı'nın geleneksel kırsal ve düşük gelirli tabanında ise, Yeniden Refah Partisi (YRP) lehine kısmi çözümler gözlemlenmiştir. YRP'nin bu yükselişi, özellikle belirli bölgelerde konjonktürel bir alternatif olarak ortaya çıkmış olsa da Cumhuriyet İttifakı seçmeni içindeki memnuniyetsizliğe dair önemli soru işaretleri yaratmıştır. HDP/YSP/DEM Parti'nin oy tabanı ise büyük ölçüde Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki düşük sosyo-

ekonomik kademeli ilçelerde yoğunlaşmış, parti bu tabanını zaman içinde korumuştur. Ancak ulusal seçim barajının düşüşü ve batıdaki metropollerde stratejik oy kullanımıyla birlikte bu seçmen grubunda çeşitli dönüşümler yaşanmış, tabanda kısmi bir daralma gözlenmiştir.

Bu çerçevede hazırlanan rapor, öncelikle kullanılan SEGE-2017, SEGE-2022 ve SES-2023 verilerinin metodolojik altyapısını ve seçim verileriyle entegrasyonunu açıklayarak başlamaktadır. Ardından, 2017'den 2023'e Türkiye'nin sosyoekonomik haritasındaki değişimi ve süregelen bölgesel eşitsizlikleri karşılaştırmalı olarak ortaya koymaktadır. Ana analiz bölümünde, 2018-2019 ve 2023-2024 seçim döngüleri, ittifak ve partilerin oy oranları ile sosyoekonomik kademeler arasındaki ilişkiyi mekânsal dağılım haritaları, korelasyon grafikleri ve karşılaştırmalı tablolar eşliğinde derinlemesine incelemektedir. Sonrasında, 2017-2022 döneminde sosyoekonomik statüsü değişen ilçelerdeki seçmen tercihlerindeki kaymalar analiz edilerek, parti ve ittifakların yaşadıkları yapısal yükseliş ve düşüşlerin dinamikleri ele alınmaktadır. Rapor, tüm bu bulgular ışığında Türkiye siyasetinin mevcut durumu ve olası gelecek eğilimleri üzerine kapsamlı bir değerlendirme ile sonuçlanmaktadır. Nihai olarak bu çalışma, Türkiye'deki siyasal davranışı anlamak için, günlük siyasi tartışmaların ötesine geçerek, toplumsal yapının derinliklerinde yaşanan dönüşümlere odaklanmanın gerekliliğini vurgulamaktadır.

2. VERİ

Bu raporda, son sekiz yıl içinde T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanan ve ilçelerin sosyoekonomik statülerini gösteren veriler ile açık kaynaklardan elde edilen son iki genel ve yerel seçimin ilçe düzeyindeki sonuçları kullanılmıştır. Bu bölümde, söz konusu veriler ve bunların elde edilme yöntemleri kısaca açıklanacaktır.

2.1 2017 SOSYOEKONOMİK GELİŞMİŞLİK ENDEKSİ (İLÇE SEGE-2017)

2017 yılında T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayımlanan Sosyoekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE), Türkiye'deki 970 ilçenin sosyoekonomik düzeyini altı farklı kademede sıralamıştır. İlçe SEGE-2017 çalışması, ilçelerin gelişmişlik seviyesini ölçmek amacıyla demografi, istihdam, eğitim, sağlık, rekabetçilik, mali göstergeler ve yaşam kalitesi olmak üzere yedi boyutta toplam 32 değişken kullanılarak hazırlanmıştır.

Çalışmada yer alan değişkenlerin bir bölümü ilçelerin ülke genelindeki ekonomik ve yapısal kapasitesini yansıtan göstergelerden (örneğin nüfus, kredi ve mevduat tutarları, organize sanayi bölgeleri üretim hacmi), bir bölümü ise bireylerin refah düzeyini ölçen kişi başına veya oran temelli göstergelerden (örneğin hekim sayısı, aile hekimliği başvuruları, genişbant aboneliği oranı) oluşmaktadır. 2004 SEGE çalışmasında kullanılan birçok değişkenin güncelliğini yitirmesi nedeniyle 2017 verisinde kapsam yenilenmiş; şehirleşme oranı ve borulu su tesisatı gibi göstergeler çıkarılmış, bunun yerine yatırım teşvikleri, turistik yatak kapasitesi, kültürel altyapı ve dijitalleşme düzeyini yansıtan yeni değişkenler eklenmiştir. Veriler ağırlıklı olarak TÜİK'in Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nin yanı

sıra çeşitli bakanlıklar, kamu kurumları ve sektörel birliklerden temin edilmiştir.

Elde edilen bu değişkenler, daha sonra Güçlü Temel Bileşenler Analizi (GBTGA) yöntemiyle bileşenlerine ayrılmış ve verideki varyansı en yüksek oranda açıklayan temel bileşen kullanılarak ilçelere sosyoekonomik gelişmişlik skorları atanmıştır. Son aşamada, bu skorların doğal kırılımları esas alınarak altı gelişmişlik kademesi oluşturulmuştur. Bu kademelerden 1 en yüksek, 6 ise en düşük sosyoekonomik düzeyi temsil etmektedir.

2.2 2022 SOSYOEKONOMİK GELİŞMİŞLİK ENDEKSİ (İLÇE SEGE-2022)

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 2022 yılında yayımlanan Sosyoekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE), Türkiye'deki 973 ilçenin sosyoekonomik düzeyini altı farklı kademede sıralamıştır. 2017 yılı raporuna kıyasla, bu çalışmada kurumların ilçe düzeyinde veri altyapılarının gelişmesiyle birlikte analiz kapsamı genişletilmiştir. Buna göre, demografi, istihdam, sosyal güvenlik, eğitim, sağlık, finans, rekabetçilik ve yaşam kalitesi boyutlarına ek olarak "yenilikçilik" boyutu da analize ayrı bir eksen olarak dâhil edilmiştir.

Bu sekiz boyuttan elde edilen 56 değişken, SEGE-2017 raporunda olduğu gibi Güçlü Temel Bileşenler Analizi (GBTA) yöntemiyle bileşenlerine ayrılmıştır. Verideki varyasyonu en yüksek oranda açıklayan temel bileşen kullanılarak ilçelere sosyoekonomik gelişmişlik skorları atanmıştır. Son aşamada ise bu skorların doğal kırılımları esas alınarak altı gelişmişlik kademesi oluşturulmuştur. 2017 verisinde de olduğu gibi burada da 1 en yüksek, 6 ise en düşük sosyoekonomik düzeyi temsil etmektedir.

2.3 2023 TÜİK SOSYOEKONOMİK SEVİYE (SES) ÇALIŞMASI

TÜİK tarafından ilk kez 18 Ağustos 2025 tarihinde yayımlanan sosyoekonomik seviye (SES) sonuçları, Türkiye'deki 973 ilçedeki hanehalklarının gelir, eğitim ve meslek bilgilerini birlikte değerlendirerek her hane için bir skor göstermektedir. Bu kapsamda, 26 milyondan fazla hane için idari kayıtlar (ADNKS, SGK, eğitim veri tabanları, sosyal yardım kayıtları, vergi beyannameleri, ÇKS, TÜRKVET vb.) kullanılmıştır. Hesaplamalarda üç temel bileşen bulunmaktadır:

- Eğitim (hanelerdeki ortalama eğitim süresi)
- Meslek (SGK, kamu ve meslek sınıflamaları üzerinden belirlenen en yüksek meslek skoru)
- Gelir (prime esas kazanç, emekli aylığı, tarımsal/hayvancılık gelirleri, sosyal yardımlar ve motorlu taşıt sahipliği gibi kaynaklardan toplanan yıllık eş-değer hane geliri).

Eğitim skoruna %50, gelir skoruna %30 ve meslek skoruna %20 ağırlık verilerek toplam SES skoru hesaplanmış, sonuçlar 0–300 aralığında değer almıştır. Elde edilen skorlar K-Ortalamalar (K-Means) algoritması ile kümelenmiş ve Türkiye genelindeki haneler 7 sosyoekonomik gruba (A+, A, B, C1, C2, D, E) ayrılmıştır.

TÜİK tarafından yapılan bu çalışma, ilçe SEGE çalışmasının aksine ilçeleri sosyoekonomik seviyeleri açı-

sından sınıflandırmamaktadır. Onun yerine her ilçedeki haneleri 7 farklı kademede değerlendirmektedir.

Bu raporda, zamana bağlı karşılaştırmalı analizlerde metodolojik tutarlılığın sağlanması amacıyla öncelikli olarak 2017 ve 2022 SEGE sonuçları kullanılmaktadır. Bunun nedeni, aynı kurum tarafından aynı endeksleme yaklaşımıyla üretilmiş iki veri setinin zaman içindeki değişimi en sağlıklı şekilde karşılaştırmaya imkân tanımasıdır. Bununla birlikte, sosyoekonomik göstergelerin tek ve evrensel bir ölçüm yöntemi bulunmadığından, analizlerin güncelliğini ve açıklayıcılığını artırmak amacıyla TÜİK'in 2023 SES Araştırması'ndan elde edilen skorlar da rapora dâhil edilmiştir. Daha güncel ve kapsamlı bir veri sunan bu skorlar, aynı zamanda SEGE temelli karşılaştırmalara bir kontrol mekanizması işlevi görmektedir; böylece sosyoekonomik yapı ile seçmen davranışı arasındaki ilişkinin farklı veri kaynakları üzerinden tutarlılığı değerlendirilebilmektedir. Bu nedenle SES-2023 skorları, SEGE verisiyle uyumlu olacak şekilde altı kademeli sınıflandırmaya dönüştürülmüş ve ilgili bölümlerde karşılaştırmalı analizlere yer yer dahil edilmiştir.

Yapılan sınıflandırmanın tutarlılığını test etmek amacıyla, ilçelerin hesaplanan kademeleri ilçe SEGE-2022 sonuçlarıyla karşılaştırılmış ve %79,4 oranında bir benzerlik elde edilmiştir. Bu bulgu, kullanılan yöntemin genel olarak SEGE sistematigiyle uyumlu olduğunu göstermektedir. Elde edilen skorlar ve bu skorlar üzerinden oluşturulan sosyoekonomik kademelere ilişkin analizlere, raporun ilgili alt başlıklarında ayrıntılı biçimde yer verilmiştir.

2.4 SEÇİM SONUÇLARI VERİLERİ

Raporda incelenen dört seçime ait veriler, Yüksek Seçim Kurulu'nun (YSK) açık veri portalından (<https://acikveri.ysk.gov.tr/>) veri kazıma (web scraping) yöntemiyle elde edilmiştir. Elde edilen bu veriler, önceki alt bölümlerde açıklanan iki farklı sosyoekonomik seviye verisi ile ilçe düzeyinde birleştirilmiş ve bu şekilde oluşturulan veri seti analizlerde kullanılmıştır.

3. YILLARA GÖRE SOSYO EKONOMİK DEĞİŞİMİN KARŞILAŞTIRILMASI

Bu bölümde, Türkiye'nin ilçe düzeyindeki sosyoekonomik gelişmişlik yapısının zaman içindeki değişimi iki temel veri seti üzerinden incelenmektedir. Analizin ana omurgasını, metodolojik tutarlılık sağlayan SEGE-2017 ve SEGE-2022 karşılaştırması oluşturmaktadır. Bunun yanında, daha güncel bir görünüm elde edilmesi ve SEGE verilerinin ortaya koyduğu eğilimlerin kontrol edilmesi amacıyla TÜİK'in 2023 SES skorları da ikinci bir veri kaynağı olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle SES-2023, birincil karşılaştırmanın yerine geçmekte, yalnızca tamamlayıcı ve güncelleyici bir rol üstlenmektedir.

3.1. İLÇE SEGE-2017 VE İLÇE SEGE-2022 SONUÇLARI KARŞILAŞTIRILMASI

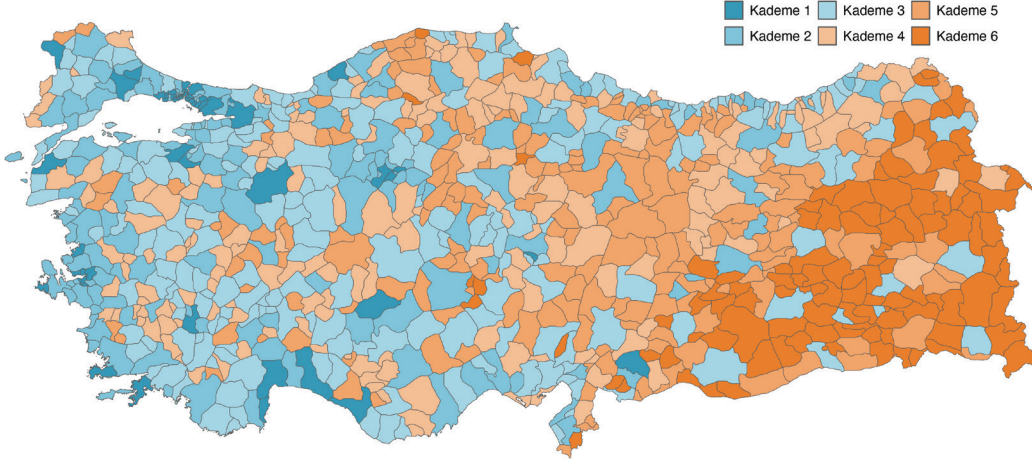
T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayımlanan ilçe SEGE-2017 ve ilçe SEGE-2022 sonuçlarının karşılaştırılması, 2017-2022 döneminde Türkiye'de sosyoekonomik gelişmişliğin sınırlı fakat gözle görülür bir hareketlilik sergilediğini göstermektedir. Bu dönemde 56 farklı ilden toplam 119 ilçe, sosyoekonomik gelişmişlik düzeyini en az bir kademe artırmış, buna karşılık 58 farklı ilden 183 ilçe en az bir kademe gerilemiştir. Söz konusu ilçeler sırasıyla Ek Tablo 1 ve Ek Tablo 2'de listelenmiştir.

2017 ve 2022 yıllarına ait sosyoekonomik kademe haritaları karşılaştırıldığında, Türkiye'de bölgesel eşitsizliklerin büyük ölçüde kalıcı olduğu görülmektedir. Batı bölgeleri (özellikle Marmara, Ege ve

2017 ve 2022 yıllarına ait
sosyoekonomik kademe
haritaları karşılaştırıldığında,
Türkiye'de bölgesel
eşitsizliklerin büyük ölçüde
kalıcı olduğu görülmektedir.

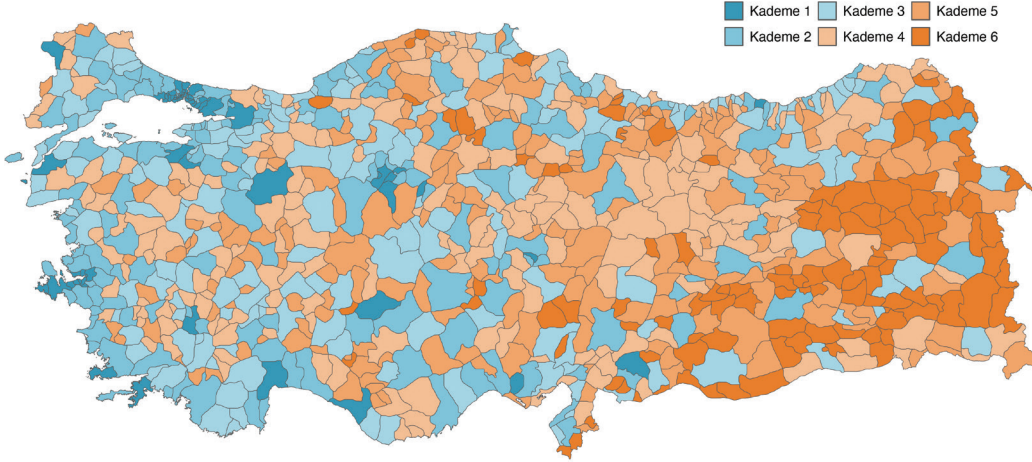
Akdeniz kıyıları) yine yüksek sosyoekonomik kademelerde yer alırken, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri ağırlıklı olarak düşük kademelerde kalmıştır. Ancak 2022 verileriyle oluşturulan haritada, Batı

ŞEKİL 1: İLÇE SEGE-2017 SONUÇLARINA GÖRE TÜRKİYE’NİN İLÇE SOSYOEKONOMİK KADEME HARİTASI

Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı

ŞEKİL 2: İLÇE SEGE-2022 SONUÇLARINA GÖRE TÜRKİYE’NİN İLÇE SOSYOEKONOMİK KADEME HARİTASI

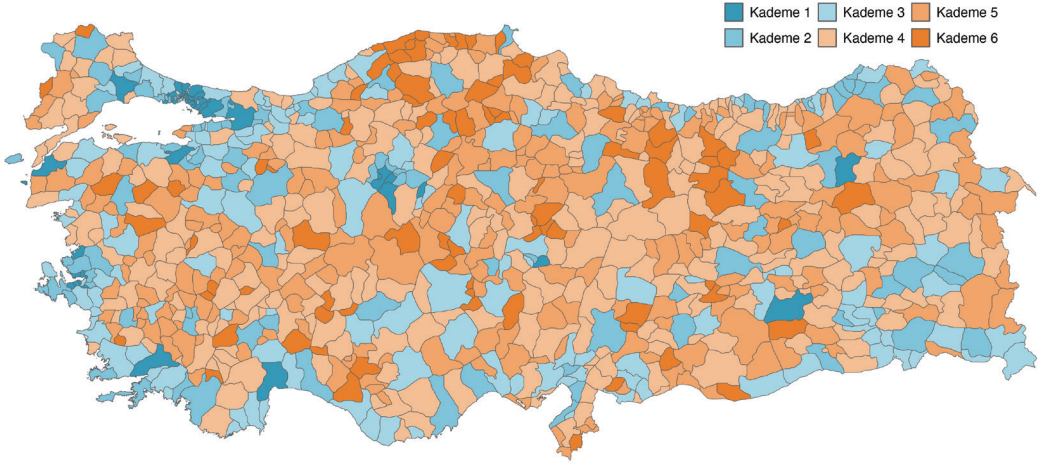

Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı

Anadolu’nun iç kesimleri ve Karadeniz’de turuncu tonların artması, bu bölgelerde görece bir gerilemeye işaret etmektedir. Öte yandan, metropol çevrelerinde sınırlı bir yükselme gözlenirken, doğu illerinde belirgin bir iyileşme görülmemektedir. Bu tablo, 2017–2022 döneminde Türkiye’de gelişmiş ilçelerin bir kısmının daha da güçlendiğini, düşük kademede-kilerin ise konumlarını koruduğunu veya gerilediğini göstermektedir.

3.2. İLÇE SEGE-2017 VE İLÇE SES-2023 SONUÇLARI KARŞILAŞTIRILMASI

SEGE-2017 ile SEGE-2022 verileri aynı metodoloji kullanılarak toplandığından, bu iki veri seti zaman içi değişimi doğrudan karşılaştırmak için en uygun çerçeveyi sunmaktadır. Buna karşın, sosyoekonomik endekslerin oluşturulmasında tek ve kesin bir ölçüm yaklaşımı bulunmaması sebebiyle, raporda daha gün-

ŞEKİL 3: İLÇE SES-2023 SKORLARI KULLANILARAK OLUŞTURULAN TÜRKİYE'NİN İLÇE SOSYOEKONOMİK KADEME HARİTASI

Kaynak: TÜİK

cel bir perspektif sağlamak ve SEGE sonuçlarına ek bir kontrol katmanını eklemek amacıyla TÜİK'in SES-2023 skorları da değerlendirmeye alınmıştır.

SES-2023 çalışması SEGE'den farklı bir endeksleme yöntemi kullanmakta; üç boyut üzerinden ağırlıklanmış skorlar üretmektedir. Bu nedenle SES skorları, SEGE karşılaştırmasının alternatifi değil, yalnızca tamamlayıcı bir veri kaynağıdır. SES-2023 skorları raporda altı kademeli bir yapıya uyarlanmış ve SEGE verileriyle uyumlu bir şekilde analiz edilmiştir. Analizin sonuçlarına göre Türkiye'de 2017-2023 döneminde 242 ilçenin sosyoekonomik seviyesinde en az bir kademe artış, 419 ilçede ise en az bir kademe düşüş görülmektedir (söz konusu ilçeler sırasıyla Ek Tablo 3 ve Ek Tablo 4'te listelenmiştir). Bu sayısal farkın SEGE karşılaştırmasına göre daha yüksek görünmesi, indekslerin kapsamı, değişken seti ve ağırlıklandırma yöntemlerinin farklı olmasıyla açıklanabilir. Dolayısıyla SES verileri, SEGE trendleriyle tamamen aynı ha-

reketi göstermeyi hedefleyen bir veri değildir; aksine, sosyoekonomik yapıya ilişkin daha güncel bir fotoğraf sunmakta ve SEGE bulgularının genel eğilimini kontrol eden ikincil bir referans noktası işlevi görmektedir.

SES-2023 sonuçlarının haritalandırılması, tıpkı SEGE-2022'de olduğu gibi bölgesel eşitsizliklerin büyük ölçüde korunduğunu, özellikle Batı Anadolu'nun iç kesimleri, İç Anadolu'nun batısı, Karadeniz ve Akdeniz bölgelerinde sosyoekonomik düzeyde görece düşüşün belirginleştiğini ortaya koymaktadır. Bu rapora özel yapılan sınıflandırma üzerinden elde edilen bu bulgu, TÜİK'in SES-2023 verileri üzerinden gerçekleştirdiği hanehalkı sınıflarının mekânsal dağılımı analiz sonuçları ile de tutarlıdır. Dolayısıyla bu durum, SEGE'deki gerileme eğilimleriyle tutarlı bir genel çerçeve sunmakta; ancak detay düzeyindeki farklılıklar, iki çalışmanın metodolojik ayrışmasının doğal sonucunu yansıtmaktadır.

4. SOSYOEKONOMİ GELİŞMİŞLİK SEVİYESİ VE SEÇMEN TERCİHLERİ

Bu bölümde, ilçelerin sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi ile seçmen tercihleri arasındaki ilişki, farklı seçim dönemleri ve ittifaklar bağlamında incelenecektir. Analizde, ilçe SEGE-2017 sonuçları; 24 Haziran 2018 Genel Seçimleri ile 31 Mart 2019 Yerel Seçimleri sonuçlarıyla birlikte değerlendirilecektir. Bu değerlendirme, Millet İttifakı, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve HDP (sonrasında YSP ve DEM Parti) özelinde; ayrıca ittifaklar arası ve ittifak içi karşılaştırmalar şeklinde yürütülecektir.

Benzer şekilde, ilçe SEGE-2022 ve ilçe SES-2023 verileri kullanılarak, 14 Mayıs 2023 Genel Seçim ile 31 Mart 2024 Yerel Seçim sonuçları da analiz edilecektir. Ancak, 31 Mart 2024 Yerel Seçimleri'nde Millet İttifakı yer almadığı için analizde yalnızca Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin seçim performansı dikkate alınacaktır. Bu seçim özelinde ayrıca YRP'nin sosyoekonomik kademelere göre seçim performansı da incelemeye dahil edilecektir.

4.1 İLÇE SEGE-2017 SONUÇLARI İLE 2018-2019 SEÇMEN TERCİHLERİNİN BİRLİKTE İNCELENMESİ

Bu bölümde 24 Haziran 2018 Genel Seçimleri ve 31 Mart 2019 Yerel Seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Millet İttifakı ve HDP'nin Türkiye genelinde ilçe düzeyinde aldıkları oy oranları, SEGE-2017 skorları ile birlikte incelenmiştir. Bu analizle, 2017 yılındaki sosyoekonomik kademeler ile seçmenlerin genel ve yerel seçimlerdeki oy tercihleri arasındaki ilişkinin anlaşılması amaçlanmaktadır.

4.1.1 2018 Genel ve 2019 Yerel Seçimleri: Siyasal Arka Plan ve Seçmen Davranışına Etkileri

Türkiye'de 2018 Genel Seçimleri ile 2019 Yerel Seçimleri, siyasal sistemin kurumsal çerçevesinin değiştiği, iktidar-muhalefet dengelerinin yeniden şekillendiği ve ekonominin giderek seçim gündemini belirlediği bir dönemde gerçekleşmiştir. Bu iki seçimin de gerçekleştiği konjonktürde hem seçmen koalisyonlarının yapısı hem de parti rekabetinin ölçek ve niteliği dönüşüme uğramıştır. Yeni bir hükümet sistemine geçiş, erken seçim kararı, ittifaklar siyasetinin doğuşu ve derinleşen bir ekonomik krizin gölgesinde gerçekleşen bu seçimler, seçmen davranışları üzerinde belirleyici olmuştur. Dolayısıyla bu seçimlerin gerçekleştiği siyasal bağlamın ana hatlarıyla ortaya konulması, ilçeler bazındaki oy dağılımının sosyoekonomik göstergelerle ilişkisinin yorumlanmasına önemli bir zemin hazırlayacaktır.

2018 Genel Seçimleri, 2017 Anayasa Referandumu ile kabul edilen "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi" kapsamında gerçekleştirilen ilk seçim olma niteliğindedir. Normal koşullarda 2019'da yapılması beklenen

seçimler, Nisan 2018 sonunda alınan anı kararla 24 Haziran 2018'e çekilmiştir. Muhalefet partileri, bu kararı, ekonomik göstergelerin henüz tam anlamıyla kötüleşmediği bir dönemde seçime gidilerek hükümetin avantaj elde etmeyi hedeflediği bir "baskın seçim" olarak eleştirmiştir. Nitekim bu eleştiriler, seçimden kısa bir süre sonra, Ağustos 2018'de başlayan ve Türkiye'yi uzun süre meşgul edecek olan kur şoku ile somutluk kazanmış, seçimden sonraki iki ay içinde Amerikan Doları Türk Lirası karşısında %40'ın üzerinde değer kazanarak 7 TL seviyelerine yükselmiştir.

Yeni sistemin yürürlüğe girmesiyle birlikte seçim ittifakları hukuki zemine kavuşmuş ve bu kapsamda AK Parti, MHP ve Büyük Birlik Partisi'nin (BBP) oluşturdukları Cumhuriyet İttifakı'yla; CHP, İYİ Parti, Saadet Partisi ve Demokrat Parti ise oluşturdukları Millet İttifakı ile seçimlerde yarışmışlardır. HDP ise herhangi bir ittifakın parçası olmadan seçime girmiştir. Bu yeni rekabet düzeni, partilerin oy tabanlarını yeniden tanımlarken, ittifak siyasetinin yerleşmesine de zemin hazırlamıştır.

2019 Yerel Seçimleri ise genel seçimlerden yalnızca dokuz ay sonra, 31 Mart'ta gerçekleştirilmiştir. CHP ve İYİ Parti, 2018'deki Genel Seçim kaybına rağmen, özellikle büyükşehirlerde iktidar karşıtı bir oy bloğunun oluşabileceği inancıyla Millet İttifakı'nı sürdürmüş, HDP ise ülkenin batısındaki seçim çevrelerinin büyük çoğunluğunda aday çıkarmayarak CHP'li

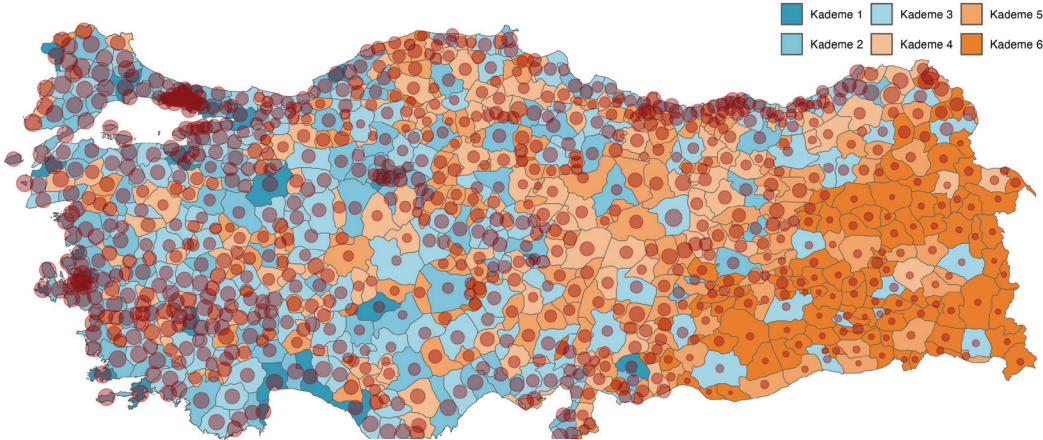
adayları destekleme kararı almıştır. Bu destek özellikle İstanbul, Ankara, Adana, Mersin gibi kritik metropollerde belirleyici rol oynamıştır. 2018 sonrasında derinleşmeye başlayan ekonomik sorunlar, kampanya gündemini uzun süre sonra ilk kez güvenlik ekseninden uzaklaştırmış; hayat pahalılığı, işsizlik ve enflasyon seçmen tercihlerinde güçlü bir belirleyici hâline gelmiştir. İktidarın temel gıda fiyatlarını kontrol etmek üzere oluşturduğu "Tanzim Satış Noktaları", kuyruk görüntüleriyle simgeleşmiş ve muhalefet söylemlerinde ekonomik yönetim krizinin somut bir göstergesi olarak öne çıkmıştır. Sonuç olarak 2019 Yerel Seçimleri, ittifak siyasetinin yerel ölçekte kurumsallaşmasını pekiştirmiş ve muhalefete uzun yıllar sonra büyükşehirlerde önemli kazanımlar sağlamıştır.

Bu bölümde kısaca 2018 ve 2019'da gerçekleşen seçimlerin siyasal bağlamı ve kampanya dinamiklerinin seçmen davranışına etkileri ele alınmıştır. İzleyen başlıklarda, ilçelerin SEGE-2017 skorları temelinde bu iki seçimin sonuçları birlikte değerlendirilerek sosyoekonomik gelişmişlik düzeylerinin oy tercihlerine yansımaları tartışılacaktır.

4.1.2 İlçe SEGE-2017 Skorları Bağlamında 24 Haziran 2018 Genel Seçimleri

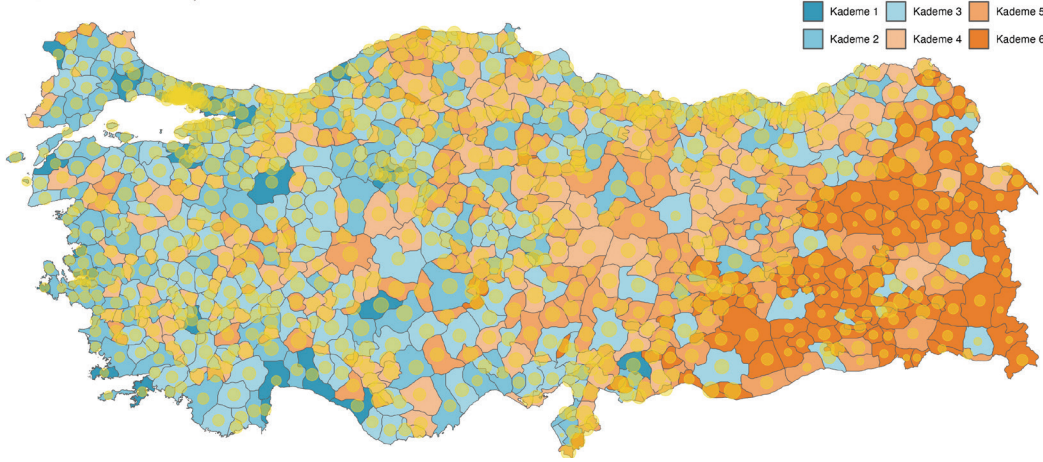
24 Haziran 2018 tarihinde Cumhurbaşkanlığı seçimleriyle eşzamanlı olarak gerçekleştirilen 27. Dönem

ŞEKİL 4: İLÇE SEGE-2017 KADEMELERİ VE MİLLET İTTİFAKI'NIN 2018 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANININ MEKÂNSAL DAĞILIMI

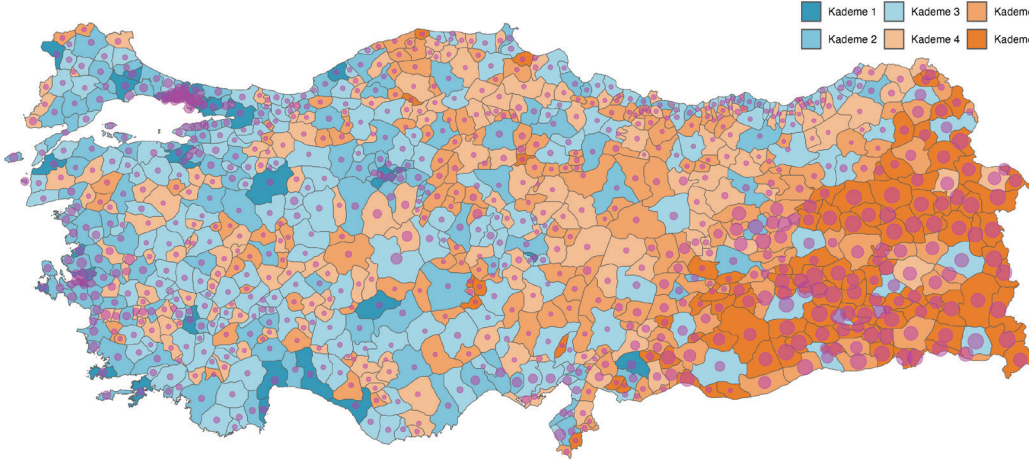
Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

ŞEKİL 5: İLÇE SEGE-2017 KADEMELERİ VE CUMHUR İTTİFAKI'NIN 2018 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANININ MEKÂNSAL DAĞILIMI

Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

ŞEKİL 6: İLÇE SEGE-2017 KADEMELERİ VE HDP'NİN 2018 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANININ MEKÂNSAL DAĞILIMI

Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

Milletvekili Genel Seçimleri sonucunda, Türkiye genelinde AK Parti %42,56 oy oranıyla birinci parti, CHP ise %22,64 oy oranıyla ikinci parti olmuştur. Bu iki partiyi sırasıyla HDP (%11,70), MHP (%11,10) ve İYİ Parti (%9,96) izlemiştir. Aynı seçimde, Cumhuriyet İttifakı ülke genelinde %53,66, Millet İttifakı ise %33,94 oranında oy almıştır.

Aşağıda yer alan haritalar, 2018 seçimlerinde Cumhuriyet ve Millet ittifakları ile HDP'nin elde ettikleri oy oranlarının ilçelerin sosyoekonomik kademeleriyle

birlikte mekânsal dağılımını göstermektedir. Bu dağılım, Türkiye'de sosyoekonomik gelişmişlik düzeyinin seçmen davranışı üzerindeki etkisini 2018 Genel Seçimleri özelinde görsel olarak özetlemektedir.

Şekil 4 ve Şekil 5'te SEGE-2017 verileriyle ilişkilendirilen 2018 Genel Seçim haritaları incelendiğinde, Millet İttifakı ile Cumhuriyet İttifakı seçmenlerinin sosyoekonomik ve mekânsal dağılım bakımından belirgin biçimde ayrıştığı görülmektedir.

Millet İttifakı haritasında yüksek oy oranları, özellikle kademe 1 ve kademe 2 düzeyindeki gelişmiş bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Bu dağılım, Marmara, Ege ve Akdeniz kıyı illerinde belirgindir; İstanbul, İzmir, Muğla, Eskişehir, Antalya ve Çanakkale çevresinde görülen büyük daireler, ittifakın yüksek oy oranlarını temsil etmektedir. Bu tablo, yüksek gelir, eğitim ve kentleşme oranlarına sahip bölgelerde Millet İttifakı'nın güçlü bir seçmen tabanına sahip olduğunu göstermektedir. İç Anadolu'nun bazı gelişmiş ilçelerinde gözlemlenen sınırlı destek ise ittifakın sosyoekonomik olarak üst düzey seçmenlerle bağ kurabildiğini, ancak bölgesel genişleme kapasitesinin sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır.

Genel olarak, 2018 Genel Seçim sonuçlarına bakıldığında Millet İttifakı'na yüksek desteğin üst sosyoekonomik kademelerde, Cumhuriyet İttifakı'na yüksek desteğin ise alt sosyoekonomik kademelerde yoğunlaştığı görülmektedir.

Buna karşılık, Cumhuriyet İttifakı haritasında yüksek oy oranları kademe 4, 5 ve 6 düzeylerindeki sosyoekonomik olarak daha düşük gelişmişlikteki ilçelerde yoğunlaşmaktadır. Bu eğilim, Orta Anadolu, Karadeniz'in iç kesimleri, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde belirgindir. Cumhuriyet İttifakı'nın desteği, kentsel merkezlerden ziyade kırsal, düşük gelirli ve muhafazakâr bölgelerde güçlüdür. Bununla birlikte, Batı Anadolu'daki bazı kırsal ilçelerde de yüksek oy oranlarının sürmesi, seçmen davranışının yalnızca sosyoekonomik faktörlerle değil, yerel kimlik, ideolojik yönelim ve aidiyet duygusu gibi ek faktörlerin de seçmen tercihlerinde etkili olabileceğine dair emareler sunmaktadır.

Şekil 6'da ise HDP'nin 2018 seçim sonuçları, SEGE-2017 kademeleriyle birlikte değerlendirilmektedir. Harita, HDP'nin oy oranlarının Batı Anadolu, Marmara ve Akdeniz bölgelerine kıyasla düşük sosyoekonomik kademelerdeki Doğu ve Güneydoğu Anadolu ilçelerinde yoğunlaştığını göstermektedir. Bununla birlikte, HDP'nin İstanbul ve İzmir gibi yüksek sosyoekonomik kademedeki metropollerde de dikkate değer bir seçmen kitlesi bulunmaktadır. Ancak parti'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki güçlü oy oranlarını yalnızca sosyoekonomik gelişmişlik düzeyiyle açıklamak yeterli değildir. Bu bölgelerdeki seçmen davranışlarını şekillendiren yerel kimlik, aidiyet ve bölgesel temsil duygusu gibi faktörlerin de belirleyici bir rol oynadığı bilinmektedir. Öte yandan metropollerdeki yoğun Kürt nüfusu da HDP oylarındaki önemli etkenlerden biridir.

Genel olarak, 2018 Genel Seçim sonuçlarına bakıldığında Millet İttifakı'na yüksek desteğin üst sosyoekonomik kademelerde, Cumhuriyet İttifakı'na yüksek desteğin ise alt sosyoekonomik kademelerde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum Türkiye'deki sınıfsal ve mekânsal kutuplaşmanın siyasal tercihlere nasıl yansıtıldığını seçim bağlamında göstermektedir. Millet İttifakı'nın oy oranları özellikle kademe 1 ve 2 düzeyindeki batı kıyı ilçeleri ve büyükşehir merkezlerinde yükselirken, kademe 5 ve 6 düzeylerinde belirgin biçimde düşmektedir. Buna karşılık Cumhuriyet İttifakı, kademe 4, 5 ve 6 seviyelerinde yer alan kırsal ve düşük gelişmişlikteki ilçelerde güçlü bir seçmen desteğine sahiptir. HDP ise oy tabanını ağırlıklı olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki düşük sosyoekonomik kademelerde yoğunlaştırmakta, ancak İstanbul ve İzmir gibi büyükşehirlerde de dikkate değer bir seçmen kitlesi bulundurmaktadır. Üç harita birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye'de sosyoekonomik gelişmişlik düzeyinin siyasal tercihlere olan etkisi belirgin bir biçimde ortaya çıkmaktadır.

4.1.3 İlçe SEGE-2017 Skorları Bağlamında 31 Mart 2019 Yerel Seçimleri

31 Mart 2019 Yerel Seçimlerinde, AK Parti %44,33 oy oranıyla Türkiye genelinde birinci parti olmuştur. Bu oran, 24 Haziran 2018 Milletvekili Seçimlerinde elde

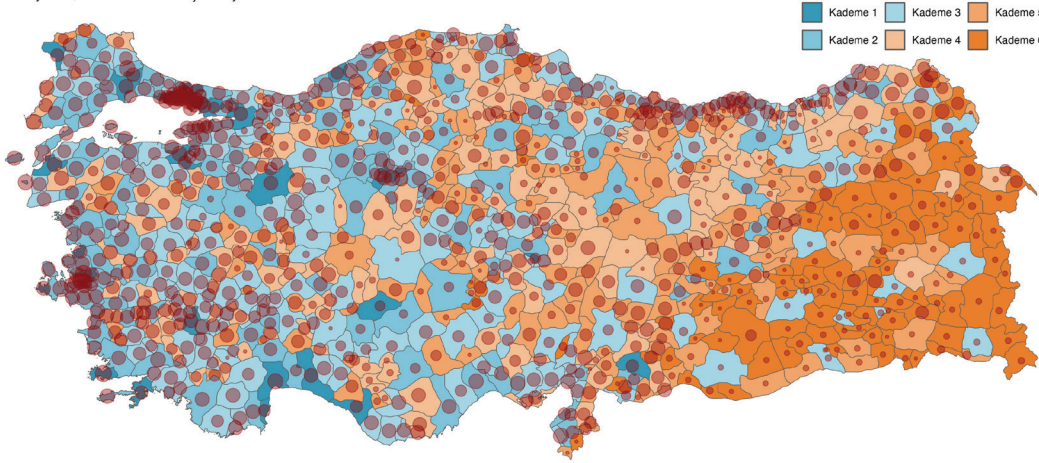
ettiği oy oranının yaklaşık iki puan üzerindedir. CHP ise uzun bir aradan sonra %30 bandını aşarak %30,12 oy oranıyla ikinci parti konumunu sürdürmüştür. İYİ Parti %7,45, MHP %7,31 ve HDP %4,24 oy oranına ulaşmıştır.

İttifak düzeyinde seçim sonuçları değerlendirildiğinde, Cumhur İttifakı %51,64, Millet İttifakı ise %37,57 oranında oy almıştır. Ancak bu seçimin en dikkat çeken sonucu Türkiye'nin en büyük iki kenti İstanbul ve Ankara'nın 25 yıl aradan sonra Millet İttifakı'nın

desteklediği CHP'li adaylarca yeniden kazanılması olmuştur. Bu sonuçlar, 31 Mart 2019 Yerel Seçimlerine Türkiye siyasetinde önemli bir dönüm noktası niteliği kazandırmıştır.

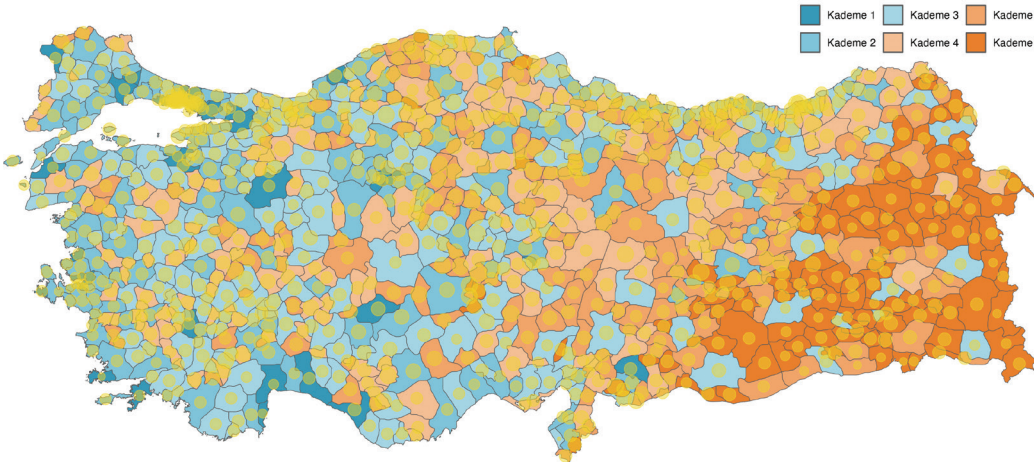
Aşağıda yer alan haritalar, 2019 Yerel Seçimlerinde Millet ve Cumhur İttifakları ile HDP'nin oy oranlarının, SEGE-2017 skorlarına göre ilçelerin sosyoekonomik kademeleriyle birlikte mekânsal dağılımını göstermekte ve bu dönemde siyasal tercihlerde yaşanan mekânsal dönüşümü ortaya koymaktadır.

ŞEKİL 7: İLÇE SEGE-2017 KADEMELERİ VE CUMHUR İTTİFAKI'NIN 2018 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANININ MEKÂNSAL DAĞILIMI

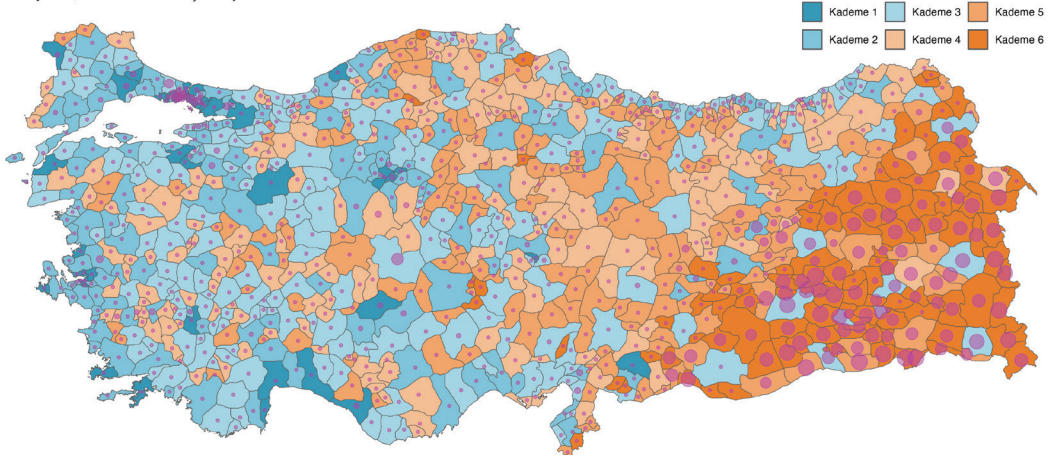
Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

ŞEKİL 8: İLÇE SEGE-2017 KADEMELERİ VE CUMHUR İTTİFAKI'NIN 2019 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANININ MEKÂNSAL DAĞILIMI

Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

ŞEKİL 9: İLÇE SEGE-2017 KADEMELERİ VE HDP'NİN 2019 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANININ MEKÂNSAL DAĞILIMI

Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

2019 Yerel Seçimlerine ilişkin Şekil 7, 8 ve 9 birlikte değerlendirildiğinde, sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi ile siyasal tercihlerin mekânsal dağılımı arasındaki korelasyonun, 2018 Genel Seçimlerinde gözlemlenen desenle büyük ölçüde devam ettiği görülmektedir.

Millet İttifakı'nın oy oranlarının yüksek olduğu ilçeler, ağırlıklı olarak kademe 1 ve kademe 2 düzeyindeki gelişmiş bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Bu eğilim, özellikle İstanbul, İzmir, Ankara, Antalya, Eskişehir, Muğla ve Çanakkale gibi büyükşehirlerde belirgindir. Bu dağılım, yüksek eğitim, gelir ve kentsel yaşam standartlarına sahip seçmen profiliyle doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla, 31 Mart 2019 seçimlerinde Millet İttifakı'nın, batı Anadolu ile güney ve batı kıyı şeridinde, sosyoekonomik olarak daha avantajlı seçmen tabanına hitap ederek büyükşehir merkezlerinde belirgin bir üstünlük kurduğu söylenebilir.

Bu üstünlüğün arkasındaki esas faktörün, söz konusu büyükşehirlerde Millet İttifakı ve HDP seçmenlerinin CHP'li adaylar etrafında oluşturdukları "muhalfeft bloğu" olduğu görülmektedir. 2018 sonrası derinleşen ekonomik sorunlar, iktidarın güvenlik merkezli kampanya stratejisine rağmen, özellikle kentli ve daha eğitilmiş seçmenlerde yönetim kapasitesine ilişkin tartışmaları gündeme taşımış; buna karşılık muhalfeftin işbirliğine dayalı, kapsayıcı ve stratejik aday belirleme süreci, iktidarın yerel ölçekteki hegemonik üstünlüğü

günü kırmayı kolaylaştırmıştır. Dolayısıyla büyükşehirlerde ortaya çıkan sonuç, 2017 Anayasa Referandumundan itibaren bu şehirlerde kendisini gösteren iktidar karşıtlığı da hesaba katıldığında, sosyoekonomik göstergelerin yanı sıra koşullara uyum sağlayan taktiksel muhalfeft stratejilerinin ve farklı seçmen kümelerini bir araya getiren politik konjonktürün yarattığı fırsat penceresiyle birlikte şekillenmiştir.

Cumhur İttifakı'nın oy oranlarının yüksek olduğu ilçelerin ise özellikle kademe 4, 5 ve 6 düzeyindeki bölgelerde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu dağılım, İç Anadolu, Karadeniz'in iç kesimleri ve Doğu ile Güneydoğu Anadolu'nun batı kısımlarında güçlü bir seçmen desteğine işaret etmektedir. 24 Haziran 2018 Genel Seçimlerine kıyasla, 31 Mart 2019 Yerel Seçimleri batıdaki metropol ilçelerde belirli bir oy kaybı yaşasa da Cumhuriyet İttifakı'nın kırsal ve düşük gelişmişlik kademelerindeki ilçelerdeki kitlesel üstünlüğünü koruduğu görülmektedir. Bu bulgu, Cumhuriyet İttifakı'nın, kırsal, muhafazakâr ve gelir düzeyi düşük seçmen gruplarına dayalı bir sosyopolitik yapının göstergesi olarak değerlendirilebilir.

HDP'nin seçmen tabanı ise 2018 Genel Seçimlerinde olduğu gibi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun düşük sosyoekonomik kademelerinde yoğunlaşmıştır. Buna ek olarak, İstanbul'un belirli ilçelerinde de dikkat çekici bir seçmen yoğunluğu gözlenmektedir. Bu tablo-

da, HDP'nin 2019 yerel seçimlerinde büyükşehirlerde uyguladığı stratejik aday belirleme yaklaşımı belirleyici olmuştur. Parti, İstanbul ve batıdaki bazı kentlerde yalnızca CHP'li adayların desteklendiği seçim çevrelerinde aday çıkarmamış ve muhalefet bloğunun kazanımlarını maksimize etmeyi hedeflemiştir. Buna karşılık, Millet İttifakı'nın adaylığı İYİ Parti'ye bıraktığı ilçelerde ise HDP aday çıkarak bu partinin adaylarıyla rekabet etmiştir. Bu nedenle, HDP seçmen yoğunluğunun İstanbul'da belirginleştiği ilçeler, ağırlıklı olarak CHP'nin aday göstermeyip İYİ Parti adaylarının yarıştığı seçim çevreleriyle örtüşmektedir. Bu tablo, HDP seçmen davranışının yalnızca etnik-demografik faktörlerle değil, aynı zamanda partisinin işaret ettiği strateji ve desteklenecek adayın ideolojik konumlanmasıyla da şekillendiğini göstermektedir.

Genel olarak, 31 Mart 2019 seçimleri, tıpkı 24 Haziran 2018 seçimlerinde olduğu gibi Türkiye'deki sosyoekonomik kutuplaşmanın siyasal düzlemde yeniden üretildiğini göstermiştir. Millet İttifakı yüksek gelişmişlikteki kent merkezlerinde, Cumhuriyet İttifakı kırsal ve düşük gelirli bölgelerde, HDP ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yoğunlaşmıştır.

4.1.4 SEGE-2017 BAĞLAMINDA 2018 VE 2019 SEÇİMLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRMESİ

Tablo 1, ittifakların ve üç siyasi partinin 24 Haziran 2018 Genel Seçimleri ile 31 Mart 2019 Yerel Seçimlerinde elde ettikleri oy oranlarının, ilçelerin sosyoekonomik kademelerine göre ortalama değerlerini göstermektedir. 2018 Genel Seçim sonuçları, haritalarda ortaya konan sosyoekonomik kademeler ile siyasal tercihler arasındaki mekânsal ayrışmayı açık biçimde doğrulamaktadır. Cumhuriyet İttifakı'nın oy oranı, kademe 1'de %43,4'ten kademe 5'te %65,5'e yükselerek gelişmişlik düzeyi azaldıkça artış göstermiştir. Buna karşılık Millet İttifakı, kademe 1'de %45,3'lük bir destek oranına sahipken kademeler arttıkça oy kaybetmekte ve kademe 5'te %10,10'a düşmektedir. Bu noktada kademe 1 sonuçları dikkat çekmektedir. Kademe 1 ilçelerde ortalamada AK Parti, CHP'nin önünde birinci parti olsa da, Millet İttifakı'nın Cumhuriyet İttifakı'nın önünde yer alması, kentli ve milliyetçi seçmenin 2018 seçimlerinde İYİ Parti'ye göstermiş olduğu yönelimin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Öte yandan HDP'nin, en düşük sosyoekonomik kademe olan kademe 6'daki

TABLO 1: İLÇE SEGE-2017 SOSYOEKONOMİK KADEMELERİNE GÖRE İTTİFAKLAR, HDP, CHP VE AK PARTİ'NİN 2018 VE 2019 SEÇİMLERİ ORTALAMA OY ORANLARI

Kademe 2017	Cumhuriyet İttifakı (2018)	Millet İttifakı (2018)	HDP (2018)	AK Parti (2018)	CHP (2018)	Cumhuriyet İttifakı (2019)	Millet İttifakı (2019)	HDP (2019)	AK Parti (2019)	CHP (2019)
1	%43,40	%45,30	%9,71	%35,00	%32,90	%42,80	%50,6	%0,60	%38,30	%47,00
2	%51,80	%39,60	%6,91	%40,20	%26,30	%50,60	%40,5	%1,19	%40,00	%31,80
3	%58,00	%34,70	%5,30	%45,80	%21,30	%54,70	%33,5	%2,45	%42,00	%21,00
4	%65,00%	%29,70	%3,27	%51,50	%18,10	%62,40	%27,4	%0,72	%44,10	%17,20
5	%65,50%	%23,80	%8,53	%51,10	%14,90	%64,60	%19,6	%4,04	%43,00	%13,80
6	%44,20%	%10,10	%43,20	%37,80	%5,57	%50,40	%9,96	%27,50	%43,10	%7,40

ilçelerde birinci parti olduğu görülmektedir. Bu tablo, 2018 seçimlerinde Cumhuriyet İttifakı'nın düşük gelişmişlik düzeyine sahip kırsal bölgelerde, Millet İttifakı'nın büyükşehir ve yüksek gelirli seçmenlerde, HDP'nin ise sosyoekonomik olarak dezavantajlı Doğu ve Güneydoğu ilçelerinde güçlü olduğunu göstermektedir.

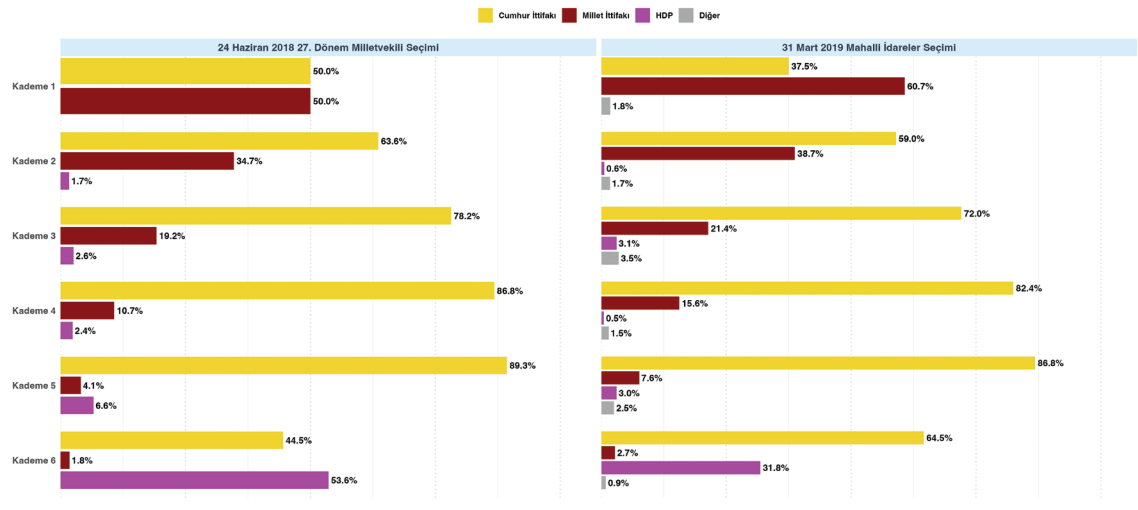
2019 Yerel Seçimleri, genel eğilimi korumakla birlikte bazı önemli değişimleri de beraberinde getirmiştir. Cumhuriyet İttifakı, bu seçimlerde ilk beş sosyoekonomik kademede ortalama oy kaybederken yalnızca kademe 6'da oy oranını %44,2'den %50,4'e yükseltmiştir. Buna karşın Millet İttifakı, ilk iki kademede oy oranlarını 24 Haziran 2018 seçimlerine kıyasla artırmıştır. Kademe 1'de yaşanan yaklaşık 5 puanlık artış özellikle dikkat çekicidir. Bu artış, İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyükşehirlerdeki belediye başarılarının etkisini yansıtmaktadır. HDP'nin oy oranı ise 2019'da düşük kademelerde belirgin biçimde gerilemiş; kademe 6'da %43,2'den %27,5'e düşmüştür. Bu durum partinin güçlü olduğu Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde de bu seçimler özelinde kısmen güç kaybettiği anlamına gelmektedir. Ancak bu gerilemenin esas sebebi partinin 2019 Yerel Seçimlerinde ülkenin batısında olduğu gibi sistematik bir stratejiyle olmamakla birlikte Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde de çok az sayıdaki seçim çevresinde aday çıkarmamış olmasıdır. Buna ek olarak 2016 sonrası dönemde bölgede yaygınlaşan kayyum atamala-

rı ile yerel seçimlerde bölgede görev yapan asker ve kamu görevlilerinin oy kullanmasının özellikle düşük nüfuslu ilçelerde sonuçları sınırlı ölçüde etkilemesi gibi idari ve demografik faktörler de bu gerilemede etkili olmuş olabilir. Ayrıca, aynı kademede yer alan bazı ilçelerde 2018 Genel Seçimlerinde Millet İttifakı'nın bir parçası olup 2019'da ittifak dışında kalan Saadet Partisi'nin ortalama %7,76'lık performansı da dikkat çekicidir.

Tüm bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, 2018-2019 dönemi Türkiye'deki sınıfsal ve mekânsal kutuplaşmanın siyasal tercihler üzerindeki etkisini koruduğunu göstermektedir. Cumhuriyet İttifakı, düşük sosyoekonomik tabanda istikrarını sürdürürken; Millet İttifakı, yüksek sosyoekonomik kademelerdeki konumunu güçlendirmiştir. Öte yandan HDP, 2019 Yerel Seçimlerinde, 2018 Genel Seçimlerine kıyasla özellikle güçlü olduğu kademe 6 ilçelerdeki bölgesel tabanında görece bir daralma yaşamıştır.

Şekil 10, SEGE-2017'ye göre farklı sosyoekonomik kademelerdeki ilçelerde 2018 ve 2019 seçimlerinde ittifak ve partilerin birinci gelme oranlarını karşılaştırmalı olarak göstermektedir. Veriler, Türkiye'de seçim dönemi arasında nasıl evrildiğine dair ipuçları sunmaktadır. 2018 Genel Seçimlerinde Cumhuriyet İttifakı, kademe 1 ve kademe 6 hariç diğer sosyoeko-

ŞEKİL 10: İLÇE SEGE-2017 SOSYOEKONOMİK KADEMELERİNE GÖRE İTTİFAKLAR, HDP VE DİĞER PARTİLERİN İLÇELERDE BİRİNCİ OLMA YÜZDESİ

**2018–2019 dönemi
Türkiye’deki sınıfsal ve
mekânsal kutuplaşmanın siyasal
tercihler üzerindeki etkisini
koruduğunu göstermektedir.
Cumhur İttifakı, düşük
sosyoekonomik tabanda
istikrarını sürdürürken; Millet
İttifakı, yüksek sosyoekonomik
kademelerdeki konumunu
güçlendirmiştir.**

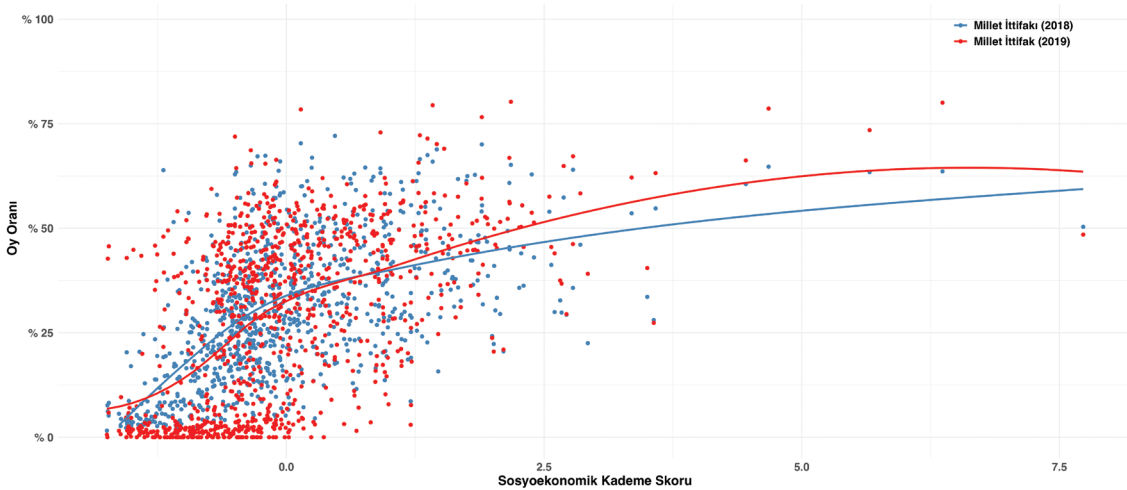
mik kademelerin tamamında birinci konumundadır. Buna karşılık, Millet İttifakı yüksek sosyoekonomik kademelerde (Kademe 1 ve 2) başarı gösterse de düşük kademelerde kazandığı ilçe yüzdesi hızla gerilemiştir. HDP, yalnızca en düşük sosyoekonomik kademe olan ve çoğunluğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki ilçelerden oluşan kademe 6’da anlamlı bir

ağırlık göstermiştir (%53,6). Bu tablo, 24 Haziran 2018 seçimlerinde Türkiye’deki siyasi rekabetin sosyoekonomik hiyerarşi boyunca keskin bir kutuplaşma taşıdığını, Cumhur İttifakı’nın kırsal ve düşük gelirli tabanda, Millet İttifakı’nın ise kentli ve yüksek gelirli seçmenlerde yoğunlaştığını ortaya koymaktadır.

2019 Yerel Seçimlerinde ise bu hiyerarşide bazı değişimler ortaya çıkmıştır. Cumhur İttifakı’nın üst sosyoekonomik kademelerdeki hâkimiyeti azalmış; kademe 1’de birinci olma oranı %50,0’dan %37,5’e, kademe 2’de ise %63,6’dan %58,9’a gerilemiştir. Buna karşılık Millet İttifakı, kademe 1’de %50,0’dan %60,7’ye yükselerek yüksek sosyoekonomik düzeydeki seçmenler arasında güç kazanmış, kademe 2’de de benzer bir artış göstermiştir. Bu yükseliş, İstanbul, Ankara ve Antalya gibi büyükşehirlerde elde edilen başarılarla örtüşmektedir. Öte yandan HDP, kademe 6’da belirgin bir düşüş yaşamış; 2018’de %53,6 olan oran %31,8’e gerilemiştir. Bu azalış, genel seçimlerde HDP’ye destek veren seçmenlerin yerel seçimlerde kısmen Cumhur İttifakı’na yöneldiğine dair bir gösterge olarak değerlendirilebilir.

Bu iki sonuç birlikte değerlendirildiğinde, 2018 ve 2019 yıllarında gerçekleşen bu iki seçimde Cumhur İttifakı’nın 2019 yılında, 2018’e kıyasla düşük sosyoekonomik tabandaki üstünlüğünü koruduğunu ancak yüksek

ŞEKİL 11: İLÇE SEGE-2017 SKORLARI İLE MİLLET İTTİFAKİ’NİN 2018 VE 2019 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

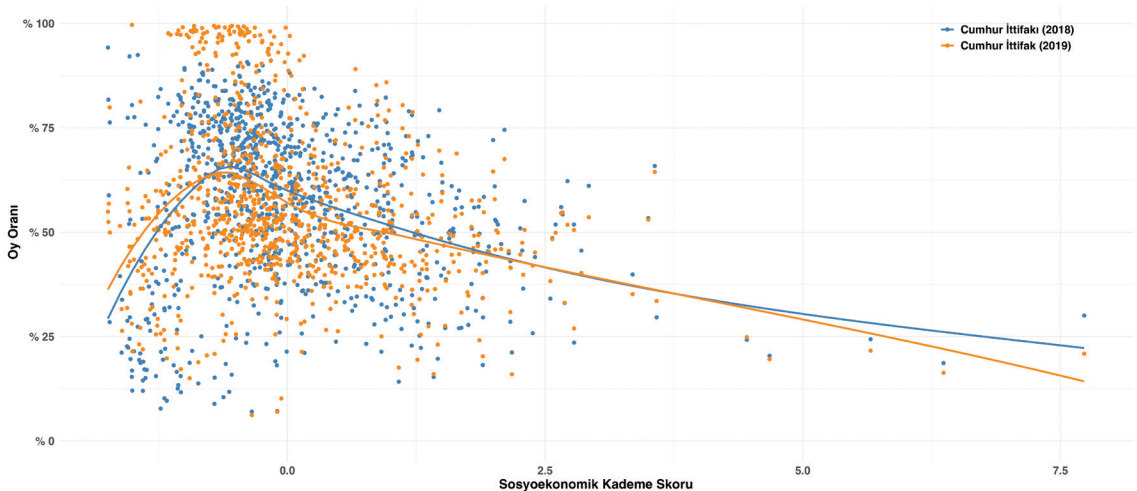
Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

kademelerde zayıfladığını, Millet İttifakı'nın üst sosyoekonomik kesimlerde ve metropollerde konumunu güçlendirdiğini, HDP'nin ise bölgesel tabanında daralma yaşadığını göstermektedir. Bu eğilim, Türkiye'deki sosyoekonomik temelli siyasal ayrışmanın sürekliliğini, ancak aynı zamanda büyükşehirlerde seçmen davranışının esneklik kazandığını ortaya koymaktadır.

İlçelerin 2017 yılı sosyoekonomik kademe skorları ile Millet İttifakı'nın 2018 Genel ve 2019 Yerel seçimlerdeki oy oranları karşılaştırıldığında, sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi arttıkça ittifakın oy oranlarının da yükseldiği görülmektedir (bkz. Şekil 11). Bu pozitif yönlü ilişki, Millet İttifakı'nın özellikle gelir, eğitim ve yaşam standartları yüksek bölgelerde daha güçlü bir seçmen tabanı oluşturduğunu ortaya koymaktadır. 2018 Genel Seçimlerinde (mavi eğri), sosyoekonomik skor arttıkça Millet İttifakı'nın oy oranının kademeli biçimde yükseldiği; düşük kademelerde düşük, yüksek kademelerde ise görece yüksek bir destek elde ettiği görülmektedir. Bu durum, 2018 Genel Seçimlerinde ittifakın yüksek gelir, eğitim ve kentleşme düzeyine sahip bölgelerde daha güçlü bir seçmen tabanına sahip olduğunu doğrulamaktadır. 2019 Yerel Seçimlerinde (kırmızı eğri) ise bu pozitif ilişki belirgin biçimde güçlenmiş ve eğrinin eğimi yukarı doğru keskinleşmiştir. Millet İttifakı'nın oy oranı özellikle orta ve yüksek sosyoekonomik skora sahip ilçelerde artmış; bu artış

2018'e kıyasla yaklaşık %5-10 puanlık bir genişlemeye işaret etmektedir. Bu eğilimin arkasında birden fazla dinamiğin eşzamanlı etkisi bulunmaktadır. Öncelikle batıdaki büyükşehirlerde CHP'li adaylara yönelik HDP seçmen desteği, muhalefet bloğunun stratejik koordinasyonunu güçlendirmiş ve oy geçişkenliğini kolaylaştırmıştır. Bunun yanı sıra Ağustos 2018'den itibaren belirgin hale gelen ekonomik kötüleşme, yerel seçimleri seçmen açısından iktidara yönelik bir uyarı mekanizması olarak anlamlandırmış; özellikle kentli ve orta sınıf seçmen gruplarında ekonomik yönetim kapasitesine dair memnuniyetsizlik sandığa yansımıştır. Ayrıca Millet İttifakı'nın aday profilini kapsayıcı, teknokratik yetkinlik vurgusuna sahip ve kutuplaştırıcı söylemden uzak biçimde kurgulaması, kampanya taktiklerini hizmet, liyakat ve kent yönetimi üzerinden şekillendirmesi, bu sosyoekonomik segmentlerde iktidar karşıtı konsolidasyonu pekiştirmiştir. Tüm bu faktörler bir araya gelerek, 2019 yerel seçimlerinde Millet İttifakı'nın orta ve üst sosyoekonomik kademelerde kayda değer bir oy genişlemesi elde etmesine zemin hazırlamıştır. Eğrinin üst düzeylerde yataylaşması ise ittifakın yüksek gelişmişlikteki bölgelerde doyum noktasına ulaştığını, yani potansiyel seçmenini büyük ölçüde konsolide ettiğini göstermektedir. Öte yandan düşük sosyoekonomik skora sahip ilçelerde Millet İttifakı'nın 2018 Genel Seçimlerindeki performansının 2019 Yerel Seçimlerine göre ortalamada daha iyi olduğu

ŞEKİL 12: İLÇE SEGE-2017 SKORLARI İLE CUMHUR İTTİFAKI'NIN 2018 VE 2019 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

görülmektedir. Bunun temel sebeplerinden biri olarak Saadet Partisi'nin ittifak dışında olması gösterilebilir.

Kısacası 2018'den 2019'a geçişte Millet İttifakı'nın oy oranı ile sosyoekonomik skor arasındaki pozitif yönlü ilişki daha da güçlenmiştir. Her iki seçimde de Millet İttifakı'nın oy oranları ile ilçe SEGE-2017 skorları istatistiksel olarak anlamlı ve aynı yönlü bir ilişki bulunmuştur (2018 için korelasyon: 0.534, 2019 için korelasyon: 0.510). Buna karşın düşük sosyoekonomik skora sahip ilçelerde kayda değer bir artış gözlemlenmemiştir.

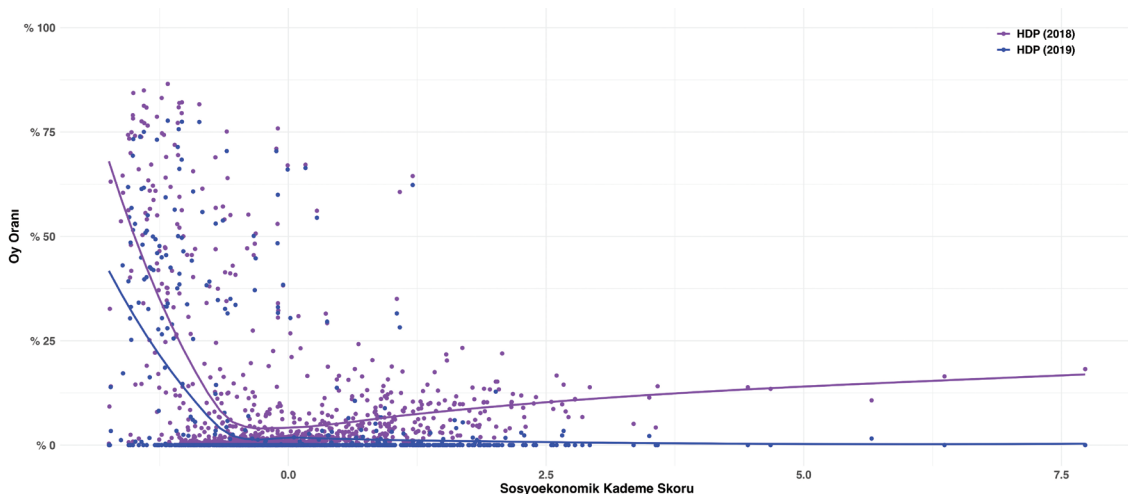
Öte yandan SEGE-2017 skorları ile Cumhuriyet İttifakı'nın 2018 Genel ve 2019 Yerel seçimlerindeki oy oranları arasındaki iki seçim dönemi de negatif yönlü bir ilişki sergilemektedir (bkz. Şekil 12). Sosyoekonomik gelişmişlik arttıkça Cumhuriyet İttifakı'nın oy oranı azalmaktadır (2018 için korelasyon: -0.185, 2019 için korelasyon: -0.245). 2018 Genel Seçimlerinde (mavi eğri) Cumhuriyet İttifakı'nın oy oranı, düşük ve orta sosyoekonomik kademelerde yüksek seyretmiş, yaklaşık %60-70 bandında yoğunlaşmıştır. Ancak sosyoekonomik skor arttıkça eğri aşağı yönlü bir seyir izlemekte ve oy oranı %25'in altına kadar gerilemektedir. Bu durum, Cumhuriyet İttifakı'nın daha çok kırsal, düşük geliri ve az gelişmiş ilçelerde güçlü bir seçmen tabanına sahip olduğunu göstermektedir. 2019 Yerel Seçimlerinde (turuncu eğri) genel eğilim benzer kalmakla birlikte,

tüm kademelerde oy oranlarında hafif bir gerileme gözlenmektedir. Özellikle orta ve yüksek sosyoekonomik düzeylerdeki düşüş belirgindir; bu da Cumhuriyet İttifakı'nın 2019'da büyükşehirlerde ve görece gelişmiş bölgelerde yaşadığı oy kaybını yansıtmaktadır. Buna karşılık, düşük sosyoekonomik kademelerdeki desteğin büyük ölçüde korunduğu görülmektedir.

Bu sonuçlar Cumhuriyet İttifakı'nın sosyoekonomik olarak dezavantajlı bölgelerde güçlü, gelişmiş ve kentleşmiş bölgelerde ise görece zayıf bir performans sergilediğini ve bu örüntünün 2018'den 2019'a hafif bir zayıflama eğilimiyle de olsa genel olarak devam ettiğini ortaya koymaktadır.

Benzer bir biçimde HDP'nin oy oranları ile İlçe SEGE-2017 skorları karşılaştırıldığında (bkz. Şekil 13), negatif bir ilişkiden bahsetmek mümkündür (2018 için korelasyon 2018: -0.165, 2019 için korelasyon 2019: -0.06). SEGE-2017 skorunun düşük olduğu bölgelerde HDP'nin her iki seçimde de oy oranları yüksekken, gelişmişlik arttıkça oy oranı düşmektedir (2018 için korelasyon: -0.261, 2019 için korelasyon: -0.297). Ancak bu ilişki doğrusal bir ilişki değildir. HDP, özellikle orta kademe ilçelerde oldukça kısıtlı bir tabana sahipken, 2018 Genel Seçimlerinde (mor eğri) özellikle en düşük sosyoekonomik skora sahip ilçelerde oy oranlarını %70'in üzerine çıkararak güçlü bir bölgesel taban sergi-

ŞEKİL 13: İLÇE SEGE-2017 SKORLARI İLE HDP'NİN 2018 VE 2019 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

lemiştir. Ancak bu eğri sosyoekonomik skor arttıkça çok hızlı bir biçimde aşağıya inmektedir, bu da HDP'nin düşük gelirli, eğitim seviyesi görece düşük ve çoğunlukla Doğu ile Güneydoğu Anadolu'daki ilçelerde yoğunlaştığını göstermektedir. Fakat partinin 2018 Genel Seçimlerindeki oy oranlarının, büyük metropollerdeki seçmenlerinin etkisiyle sosyoekonomik düzeyin arttığı ilçelerde, orta kademe ilçelere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. 2019 Yerel Seçimlerinde (mavi eğri) ise HDP'nin oy oranı genel olarak daha düşük seyretmekte ve eğrinin düzleştiği görülmektedir. En düşük sosyoekonomik kademede bile 2018'e kıyasla anlamlı bir azalma görülmektedir. Bu durum, parti seçmeninin yerel seçimlerde başka aday ve partilere yöneldiğini göstermekte ve HDP seçmeninin partisinin bu seçimdeki stratejik tercihine büyük oranda uyum sağlayarak ülkenin batısında CHP'li adayları; Doğu ve Güney Doğru Anadolu'daki sınırlı sayıdaki bazı ilçelerde ise Cumhuriyet İttifakı'nın adaylarını desteklemesinden kaynaklanmaktadır.

Şekil 13, HDP'nin seçmen tabanının sosyoekonomik olarak dezavantajlı ve bölgesel açıdan sınırlı bir alanda yoğunlaştığını, 2019 Yerel Seçimlerinde ise bu tabanın nispeten daraldığını ve oyların stratejik biçimde yeniden dağıldığını göstermektedir. Bu eğilim, partinin seçmen davranışında kimlik, bölgesellik ve stratejik ittifak dinamiklerinin belirleyici rolünü doğrulamaktadır.

4.2 İLÇE SEGE-2022 SONUÇLARI İLE 2023-2024 SEÇMEN TERCİHLERİNİN BİRLİKTE İNCELENMESİ

14 Mayıs 2023'te yapılan 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimlerinde Cumhuriyet İttifakı, Millet İttifakı ile Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi'nin (YSP) Türkiye genelindeki ilçe bazlı oy oranları, 2022 yılı Sosyoekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) skorlarıyla birlikte değerlendirilmiştir. Aynı şekilde, 31 Mart 2024 Yerel Seçimlerinde Cumhuriyet İttifakı ile CHP ve DEM Parti'nin ilçe düzeyindeki oy oranları da 2022 SEGE verileriyle ilişkilendirilerek analiz edilmiştir. Böylece, bir önceki bölümde olduğu gibi, ilçelerin 2022 yılı sosyoekonomik gelişmişlik düzeyleri ile seçmenlerin 2023 Genel ve 2024 Yerel Seçimlerdeki tercihleri arasındaki ilişkinin, sosyoekonomik kademeler temelinde karşılaştırmalı biçimde ortaya konulması amaçlanmıştır.

4.2.1 2023 Genel ve 2024 Yerel Seçimleri: Siyasal Arka Plan ve Seçmen Davranışına Etkileri

Türkiye'de 2023 Genel Seçimleri ile 2024 Yerel Seçimleri, derinleşen bir ekonomik krizin, köklü bir iktidar-muhalefet mücadelesinin ve siyasi blokların yeniden yapılandığı dinamik bir siyasal konjonktürde gerçekleşmiştir. 2023 Genel Seçimleri, muhalefetin 2019 Yerel Seçim başarısından aldığı rüzgârla iktidarı değiştirme ihtimalinin en yüksek düzeyde tartışıldığı bir ortamda yaşanırken; 2024 Yerel Seçimleri ise muhalefet açısından bu hedefin gerçekleşmemesinin yarattığı hayal kırıklığı ve muhalefet bloğunda yaşanan dağılma sürecinin gölgesinde icra edilmiştir. Bu iki seçim dönemi, ittifaklar siyasetinin genişleme, test edilme ve nihayetinde yerel düzeyde formel yapısını kaybetme süreçlerine tanıklık etmiştir. Dolayısıyla, bu siyasal bağlamın ana hatlarıyla ortaya konulması, 2023 ve 2024'teki seçmen tercihlerinin ilçeler bazında sosyoekonomik göstergelerle ilişkisinin anlaşılmasına kritik bir zemin hazırlayacaktır.

2023 Genel Seçimleri, 2018 Ağustos'undan itibaren devam eden ve COVID-19 pandemisi ile daha da derinleşen kronik bir ekonomik kriz ortamında gerçekleştirilmiştir. Bu kriz, enflasyon, döviz dalgalanması ve alım gücü kaybı gibi göstergeler üzerinden gündelik hayatı doğrudan etkiler hâle gelmiştir. 2019 Yerel Seçimlerinde büyükşehirlerde elde edilen başarı, muhalefete hem siyasi bir kaynak sağlamış hem de yerel yönetim tecrübesi üzerinden idari kapasitesini gösterme fırsatı sunmuştur. Bu çerçevede seçimlere gidilirken, iktidar ile muhalefetin kazanma ihtimallerinin toplumsal algı bakımından birbirine daha fazla yaklaştığı görülmektedir. Bununla birlikte muhalefet bloğu seçimler öncesinde daha da genişlemiş; 2019 Yerel Seçimlerinden sonra AK Parti'den ayrılan ve yeni parti kuran Ahmet Davutoğlu ile Ali Babacan'ın liderliğindeki Gelecek Partisi ile Demokrasi ve Atılım Partisi (DEVA); CHP, İYİ Parti, Saadet Partisi ve Demokrat Parti ile birlikte "Altılı Masa" çatısı altında Millet İttifakı'na dâhil olmuştur. Buna karşılık Cumhuriyet İttifakı da Yeniden Refah Partisi (YRP), Hür Dava Partisi (HÜDAPAR) ve Demokratik Sol Parti'yi (DSP) saflarına katarak genişleme stratejisi izlemiştir. Ancak muhalefetin çok partili, karmaşık yapısının ortak politikalara çevrilmesindeki zorluklar, kampan-

ya mesajında bütünlüğün sağlanmasını güçleştirmiş; ayrıca ortak cumhurbaşkanı adayının belirlenmesi etrafındaki tartışmalar kampanyanın geç ve sorunlarla başlamasına yol açmıştır. Cumhur İttifakı ise adayın belirginliği ve iktidarın sağladığı kurumsal avantajlarla daha net bir kampanya yürütme imkânı bulmuştur.

2024 Yerel Seçimleri ise 2023 Genel Seçimlerinde ülkenin mevcut sorunlarına rağmen Cumhur İttifakı'nın yeniden kazanması sonrasında yaşanan siyasi kırılmanın ardından gerçekleşmiştir. Seçmenin değişim talebine rağmen sonuçların muhalefet lehine dönmemesi hem iktidar hem muhalefet seçmen tabanında siyasi tıkanmışlık ve "aparı" şeklinde yorumlanabilecek bir tartışmayı tetiklemiştir. 2023 Genel Seçim yenilgisi sonrasında Millet İttifakı dağılmış, partiler kendi iç değerlendirme ve hesaplaşma süreçlerine yönelmiştir. Bu dönemde hükümet, ekonomik krizle mücadelede konvansiyonel kemer sıkma politikalarına yönelmiş; alım gücündeki aşınma ve ekonomik baskı daha da belirginleşmiştir. Muhalefet cephesinde ise CHP Kasım 2023'te olağan kurultayını gerçekleştirmiş; Özgür Özel, uzun süredir genel başkanlık görevini sürdüren Kemal Kılıçdaroğlu'nun yerine geçmiştir. Yeni liderlik, kampanya söylemini yenileme ve örgütsel dinamizm yaratma iddiasıyla yerel seçim sürecine girmiştir. Bu çerçevede CHP, İYİ Parti ile ittifak girişiminde bulunsa da bu teklif reddedilmiş ve muhalefet partileri 2024 Yerel Seçimlerinde Cumhur

İttifakı'na karşı herhangi bir formel ittifak oluşturmada yarışmıştır. Diğer muhalefet partilerine kıyasla CHP'nin en önemli avantajı, 2019'dan itibaren yönettiği büyükşehirlerde oluşturduğu "yerel yönetim modeli"ni seçmene somut performans göstergeleri üzerinden sunma şansına sahip olması olmuştur.

Sonuç olarak, 2023 ve 2024 seçim süreçleri, siyasi blokların sürekli bir dönüşüm içinde olduğu, ekonomik realitelerin seçmen tercihlerini doğrudan şekillendirdiği ve ittifaklar siyasetinin hem zirvesini hem de yerel düzeydeki çözülüşünü gözler önüne seren bir dönemi işaret etmektedir. Bu bölümde kısaca 2023 ve 2024'te gerçekleşen seçimlerin siyasal bağlamı ve kampanya dinamiklerinin seçmen davranışına etkileri ele alınmıştır. İzleyen başlıklarda, ilçelerin SEGE-2022 skorları temelinde bu iki seçimin sonuçları birlikte değerlendirilerek sosyoekonomik gelişmişlik düzeylerinin oy tercihlerine yansımaları tartışılacaktır.

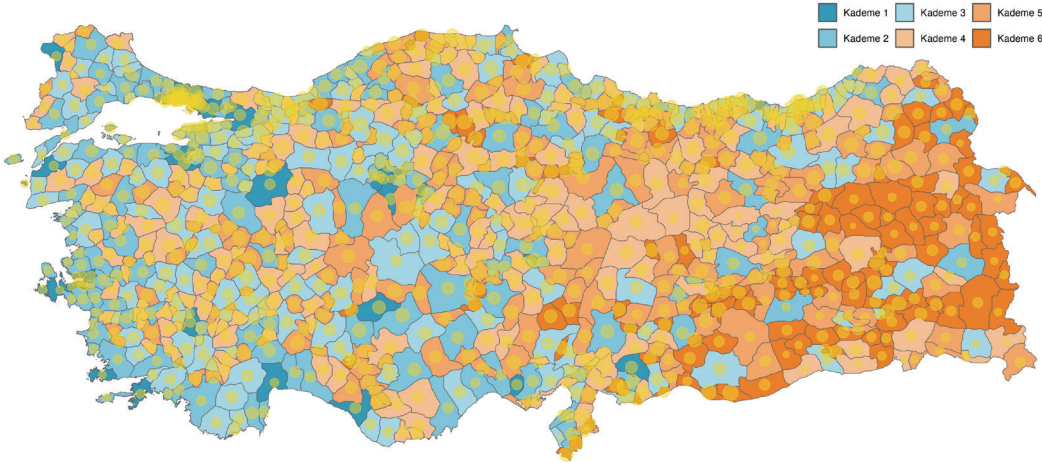
4.2.2 SEGE-2022 Skorları Bağlamında 14 Mayıs 2023 Genel Seçimleri

14 Mayıs 2023 tarihinde Cumhurbaşkanlığı seçimleriyle eşzamanlı olarak yapılan 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimlerinde, Türkiye genelinde AK Parti %36,3 oy oranıyla birinci parti olurken, CHP %25,8 oy oranıyla ikinci sırada yer almıştır. Bu iki

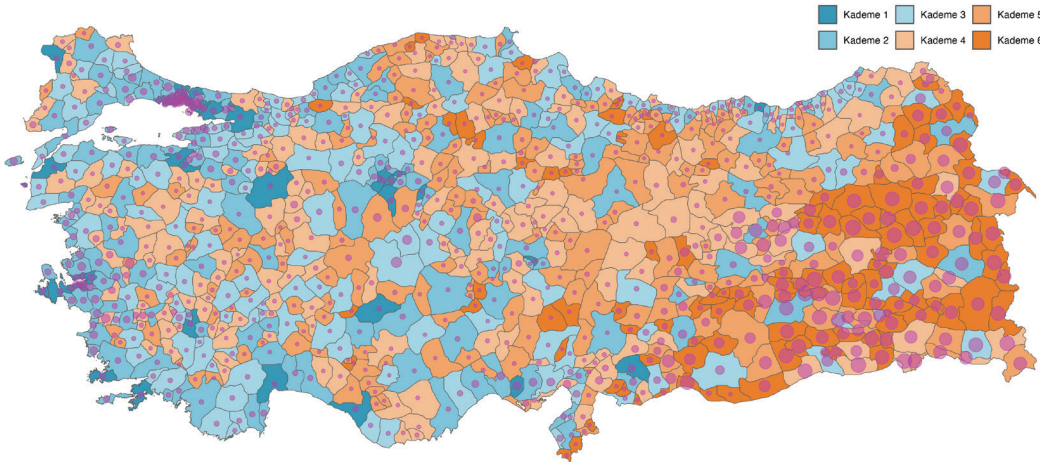
ŞEKİL 14: İLÇE SEGE-2022 KADEMELERİ VE MİLLET İTTİFAK'I'NIN 2023 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANININ MEKÂNSAL DAĞILIMI

Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

ŞEKİL 15: İLÇE SEGE-2022 KADEMELERİ VE CUMHUR İTTİFAKI'NIN 2023 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANININ MEKÂNSAL DAĞILIMI

Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

ŞEKİL 16: İLÇE SEGE-2022 KADEMELERİ VE YSP'NİN 2023 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANININ MEKÂNSAL DAĞILIMI

Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

partiyi sırasıyla MHP %10,3, İYİ Parti %9,9 ve YSP %9,0 oy oranlarıyla takip etmiştir. İttifak düzeyinde değerlendirildiğinde, Cumhuriyet İttifakı toplam oyların %49,5'ini, Millet İttifakı ise %35,04'ünü almıştır. Aşağıda yer alan haritalar, 2023 genel seçimlerinde ittifakların ve YSP'nin elde ettikleri oy oranlarının, ilçelerin SEGE-2022 kademeleriyle birlikte mekânsal dağılımını ortaya koymaktadır.

SEGE-2022 skorları ile 2023 Genel Seçimlerinde Cumhuriyet İttifakı, Millet İttifakı ve YSP'nin oy oran-

larının ilçe düzeyinde mekânsal dağılımını gösteren haritalar birlikte değerlendirildiğinde, önceki bölümlerde bahsedilen Türkiye'de sosyoekonomik yapı ile siyasal tercihler arasındaki sınıfsal ve bölgesel kutuplaşmanın 2023 seçimlerinde de sürdüğü görülmektedir.

Millet İttifakı'nın seçmen tabanını gösteren harita, yüksek sosyoekonomik kademelerde (kademe 1-2) yoğun bir destek tabanını işaret etmektedir. Büyükşehir merkezleri, batı kıyı şeridi ve iç batıdaki gelişmiş ilçelerde yüksek oy oranları dikkat çekmektedir.

Bu dağılım, ittifakın kentli, eğitim seviyesi yüksek ve ekonomik olarak görece avantajlı seçmenlerle daha güçlü bir ilişki kurduğunu göstermektedir.

Cumhur İttifakı'nın seçmen tabanını gösteren harita ise, ittifakın oy desteğinin düşük sosyoekonomik kademelerde (kademe 4-6) yoğunlaştığını açık biçimde göstermektedir. Orta ve Doğu Anadolu ile Karadeniz'in iç kesimleri ittifakın güçlü olduğu alanlar olarak öne çıkarken, Batı Anadolu, Ege ve Marmara'nın yüksek gelişmiş ilçelerinde desteğin zayıfladığı gözlenmektedir. Bu örüntü, Cumhuriyet İttifakı'nın ekonomik olarak kırılmalı, kırsal ve muhafazakâr seçmen tabanına dayalı yapısının korunduğunu göstermektedir. Harita ayrıca, Marmara ve İç Anadolu'nun bazı ilçelerinde oy oranlarının korunduğunu, ittifakın bu bölgelerde destek bulabildiğini göstermektedir.

YSP'nin seçmen tabanını gösteren harita ise oyların düşük sosyoekonomik kademelerde (kademe 5-6) ve özellikle Doğu ile Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yoğunlaştığını ortaya koymaktadır. Bu bölgesel kümelenme, partinin kimlik temelli seçmen tabanına dayalı yapısının 2023 Genel Seçimleri özelinde de devam ettiğini göstermektedir. Harita ayrıca, tıpkı 2018 Genel Seçimlerinde olduğu gibi İstanbul ve İzmir gibi büyükşehirlerde küçük ama görünür bir destek alanı oluştuğunu, bu durumun partinin batı kentlerinde de sınırlı ama kalıcı bir taban kazanımı anlamına geldiğini göstermektedir.

Sonuçlar bütünsel olarak incelendiğinde, Türkiye'nin 2023 Genel Seçimlerinde de sosyoekonomik ve coğrafi fay hatları boyunca siyasal olarak bölünmüş bir yapıya sahip olduğunu; Cumhuriyet İttifakı'nın düşük, Millet İttifakı'nın yüksek sosyoekonomik düzeylerde yoğunlaştığını; YSP'nin ise bölgesel ve kimlik temelli bir seçmen tabanını sürdürdüğünü göstermektedir.

4.2.3 SEGE-2022 Skorları Bağlamında 31 Mart 2024 Yerel Seçimleri

31 Mart 2024 tarihinde yapılan yerel seçimler hem sonuçları hem de sonrasında yaşanan gelişmelerle birlikte Türkiye siyasi tarihinde önemli bir dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir. Bu seçimde AK Parti,

**31 Mart 2024 Yerel Seçimleri
hem sonuçları hem de
sonrasında yaşanan gelişmelerle
birlikte Türkiye siyasi tarihinde
önemli bir dönüm noktasıdır.
AK Parti kurulduğu tarihten
bu yana ilk kez ikinci parti
konumuna gerilerken, CHP ise
48 yıl sonra ilk kez birinci parti
olmuştur.**

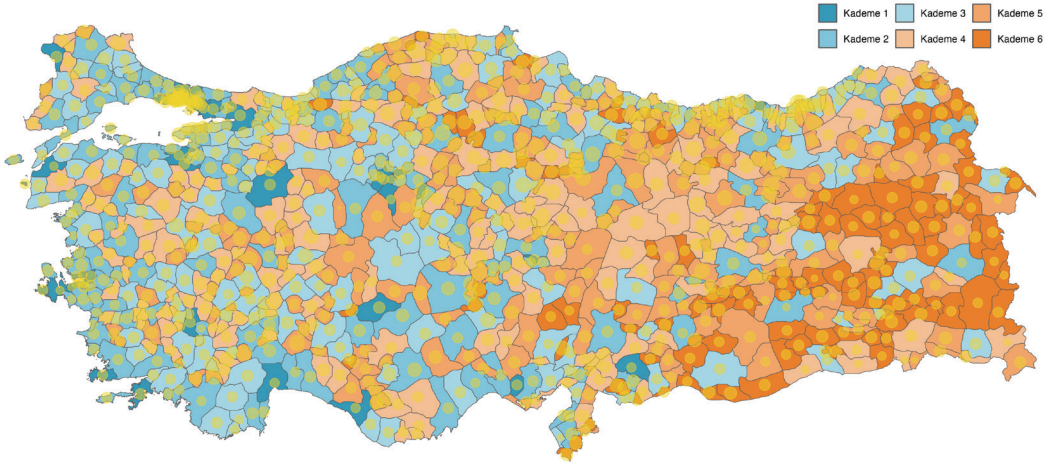
kurulduğu tarihten bu yana ilk kez Türkiye genelinde aldığı %35,49'luk oy oranıyla ikinci parti konumuna gerilerken, CHP ise %37,77 oy oranıyla 5 Haziran 1977'deki 16. Dönem Milletvekili Genel Seçimlerinden sonra ilk kez ülke genelinde birinci parti olmuştur. Bu iki partiyi Yeniden Refah Partisi (YRP) %6,19, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti) %5,7 ve MHP %4,99 oy oranlarıyla takip etmiştir.

İttifak düzeyinde bakıldığında, Cumhuriyet İttifakı toplam oyların %40,48'ini almıştır. Ancak 2018-2023 döneminde seçimlere birlikte katılan Millet İttifakı'nı oluşturan partiler, 2024 Yerel Seçimlerinde partiler düzeyinde resmî bir iş birliği gerçekleştirilmemiştir. Bu nedenle, raporun bu bölümünde CHP'nin seçim performansı bağımsız olarak ele alınmıştır. Yine bu bölümde 31 Mart 2024 Yerel Seçimleri sonrasında partiler arası gerçekleşen transferler değerlendirmeye alınmamış, partilerin ve ittifakların 31 Mart 2024 günü aldıkları oy oranları ve kazandıkları bölgeler dikkate alınmıştır.

Aşağıda yer alan haritalar, 2024 Yerel Seçimlerinde Cumhuriyet İttifakı, CHP ve DEM Parti'nin ilçe düzeyinde elde ettikleri oy oranlarının, ilçelerin SEGE-2022 kademeleriyle birlikte mekânsal dağılımını göstermektedir.

ŞEKİL 17: İLÇE SEGE-2022 KADEMELERİ VE CHP'NİN 2024 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANININ MEKÂNSAL DAĞILIMI

Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

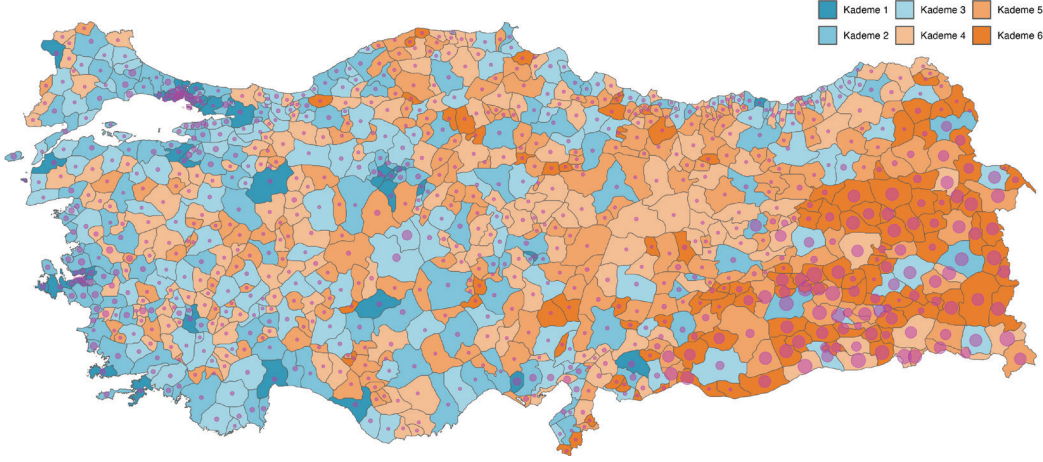
ŞEKİL 18: İLÇE SEGE-2022 KADEMELERİ VE CUMHUR İTTİFAKI'NIN 2024 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANININ MEKÂNSAL DAĞILIMI

Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

CHP'nin 2024 Yerel Seçimlerinde aldığı oy oranlarının mekânsal dağılımını gösteren harita, partinin desteğinin özellikle yüksek sosyoekonomik kademelerde (kademe 1-2) yoğunlaştığını ve Ege, Marmara ve büyükşehir merkezlerinde güçlü bir şekilde konsolide olduğunu göstermektedir. İstanbul, Ankara, İzmir ve Eskişehir gibi kentlerdeki büyük daireler, CHP'nin metropol seçmenini mobilize etme kapasitesinin arttığını ortaya koymaktadır. CHP'nin Batı Anadolu bölgesinde de Millet İttifakı'nın sahip olduğu oy oranının üstüne çıktığı ve önceki seçimlerde daha çok İyi

Parti'ye oy verdiği düşünülen seçmen kitlesini 2024 Yerel Seçimleri'nde kendi seçmen tabanına eklediği görülmektedir. Buna ek olarak harita düzeyinde, CHP'nin 2024 Yerel Seçimlerinde sadece kıyı bölgelerinde değil, Orta Anadolu'nun orta gelişmişlikteki bazı ilçeleri ve Doğu Anadolu'nun sosyoekonomik kademesi düşük ilçelerine de nüfuz etmeye başladığı görülmekte; bu durum, partinin sosyoekonomik olarak orta sınıf ve düşük kesimlerde yeni bir taban kazandığını düşündürmektedir.

ŞEKİL 19: İLÇE SEGE-2022 KADEMELERİ VE DEM PARTİ'NİN 2023 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANININ MEKÂNSAL DAĞILIMI

Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

Ancak 2024 seçimleri itibarıyla harita, büyükşehir çevresindeki düşük gelirli banliyölerde Cumhuriyet İttifakı'nın oy oranlarında azalma, buna karşılık bazı taşra ilçelerinde sınırlı bir toparlanma eğilimi olduğunu göstermektedir.

Cumhuriyet İttifakı'nın oy oranlarının mekânsal dağılımını gösteren harita, oy desteğinin büyük ölçüde düşük sosyoekonomik kademelerde (kademe 4–6) yoğunlaştığını ve bu kademelerde nispeten homojen bir coğrafi yayılım gösterdiğini ortaya koymaktadır. İttifakın ana desteği Orta Anadolu, Karadeniz ve Güneydoğu'nun kırsal ilçelerinde güçlü biçimde sürmektedir. Ancak 2024 seçimleri itibarıyla harita, büyükşehir çevresindeki düşük gelirli banliyölerde Cumhuriyet İttifakı'nın oy oranlarında azalma, buna karşılık bazı taşra ilçelerinde sınırlı bir toparlanma eğilimi olduğunu göstermektedir. Bu durum, ittifakın kentli seçmenle

arasındaki mesafenin artarken, kırsal seçmenle kurduğu istikrarlı bağı sürdürdüğünü teyit etmektedir.

DEM Parti'nin oy oranlarının mekânsal dağılımını gösteren harita, partinin oylarının Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerinde, özellikle düşük sosyoekonomik kademelerde (kademe 5–6) yoğunlaştığını göstermektedir. Harita, partinin bölgesel temsiliyetini koruduğunu, ancak İstanbul, İzmir ve Mersin gibi batı metropollerinde 2024 Yerel Seçimleri özelinde seçmen desteğinde bir daralma yaşandığını ortaya koymaktadır. Bu durum, DEM Parti'nin 2024 seçimlerinde Doğu ve Güneydoğu'daki kimlik temelli tabanını koruduğunu, buna karşılık büyükşehirlerdeki seçmenlerinin stratejik oy tercihine yöneldiğini göstermektedir. Bu sonuçlar, DEM Parti'nin 2019 Yerel Seçimlerinin aksine 2024'te batıdaki büyükşehirlerde kendi adaylarıyla yarışmasına rağmen iktidar karşıtlığının Kürt seçmen davranışında belirleyici bir motivasyon olarak yeniden öne çıkması ve Cumhuriyet İttifakı karşısında kazanma ihtimali en yüksek muhalefet adaylarının çoğu bölgede CHP tarafından gösterilmiş olması etkili olmuştur. Ayrıca 2019 Yerel Seçimlerinde HDP'nin benimsediği merkezi strateji doğrultusunda bazı metropollerde aday çıkarmayarak seçmenini muhalefet adaylarına yönlendirmesinin, 2024 Yerel Seçimleri öncesinde DEM Parti seçmeninde bazı seçim bölgelerinde benzer bir stratejik hamleyi kendi başına yapma eğilimini görece kolaylaştırdığı da soy-

CHP, yüksek gelişmişlikteki ilçelerde pozisyonunu güçlendirmeye devam ederken, orta ve düşük kademe ilçelerde de etkisini genişletmiştir.

lenebilir. Bunlara ek olarak, CHP ve DEM Parti arasında "Kent Uzlaşısı" adı verilen işbirliği kapsamında DEM Parti bazı seçim bölgelerinde aday çıkarmamış ve CHP'li adayları desteklemiştir. Bu stratejik eğilimini güçlendiren bir diğer faktör ise CHP'li mevcut belediye başkanları ve adayların Kürt seçmenler için dışlayıcı olmayan, kapsayıcı yerel politika pratiklerini sergilemeleri, kampanyalarını da bu doğrultuda şekillendirmeleri ve sosyal belediyecilik söylemiyle ekonomik sıkışmayı hafifletme vaadini öne çıkarmalarıdır. DEM Parti'nin bazı metropollerde aday çıkarmasına rağmen yaptığı kampanya tercihleri de parti seçmeninin stratejik oy kullanmasında etkili olmuştur. Tüm bu unsurlar birlikte değerlendirildiğinde, DEM Parti seçmeninin batı metropollerinde stratejik oy kullan-

ma davranışının 2024 Yerel Seçim sonuçları üzerinde belirgin bir rol oynadığı görülmektedir.

Genel olarak, bu üç harita Türkiye'de siyasal rekabetin sosyoekonomik ve coğrafi fay hatları boyunca derinleştiğini ortaya koymaktadır. CHP, yüksek gelişmişlikteki ilçelerde pozisyonunu güçlendirmeye devam ederken, orta ve düşük kademe ilçelerde de etkisini genişletmiştir. Öte yandan Cumhur İttifakı düşük gelirli ve kırsal kesimlerdeki güçlü tabanını korumuş, ancak yüksek kademe ilçelerdeki seçmenin bir kısmını kaybetmiştir. DEM Parti ise bölgesel yoğunluğunu sürdürmesine rağmen büyükşehirlerde daralan bir seçmen profili sergilemiştir.

4.2.4 SEGE-2022 Bağlamında 2023 ve 2024 Seçimlerinin Karşılaştırmalı Değerlendirmesi

Tablo 2, SEGE-2022 kademelerine göre, 2023 Genel ve 2024 Yerel Seçimlerinde ittifakların ve partilerin ortalama oy oranlarını göstermektedir. Bulgular, Türkiye'de sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi ile siyasal tercihler arasındaki yapısal ilişkinin her iki yılda da korunduğunu, ancak yerel seçimlerle birlikte dikkat çekici yön değişimlerinin ortaya çıktığını göstermektedir.

TABLO 2: İLÇE SEGE-2022 SOSYOEKONOMİK KADEMELERİNE GÖRE İTTIFAKLAR, YSP, DEM, CHP, AK PARTİ'NİN VE YRP'NİN 2023 VE 2024 SEÇİMLERİ ORTALAMA OY ORANLARI

Kademe 2022	Cumhur İttifakı (2023)	Millet İttifakı (2023)	YSP (2023)	CHP (2023)	AK Parti (2023)	Cumhur İttifakı (2024)	CHP (2024)	DEM (2024)	AK Parti (2024)	YRP (2024)
1	%35,80	%46,00	%5,71	%34,70	%29,20	%34,70	%47,90	%1,67	%32,30	%3,26
2	%45,20	%37,90	%5,86	%26,90	%34,40	%39,60	%36,80	%3,41	%31,30	%6,30
3	%51,40	%33,70	%4,75	%22,50	%38,30	%45,00	%29,90	%3,45	%32,30	%6,69
4	%54,10	%31,80	%5,07	%21,60	%39,50	%51,00	%24,70	%3,18	%33,90	%7,15
5	%58,90	%24,90	%6,34	%16,70	%42,80	%56,50	%14,50	%4,12	%36,50	%9,84
6	%47,90	%15,80	%28,40	%10,90	%37,50	%46,10	%11,40	%18,30	%36,30	%13

2023 Genel Seçimlerinde Cumhuriyet İttifakı’nın oy oranı, sosyoekonomik kademeler düştükçe artış göstermiş; kademe 1’de %35,8 iken kademe 5’te %58,9’a yükselmiştir. Bu eğilim, ittifakın özellikle kırsal, düşük gelirli ve muhafazakâr seçmen tabanında güçlü biçimde konsolide olduğunu ortaya koymaktadır. Buna karşılık Millet İttifakı, ters yönde bir dağılım sergileyerek kademe 1’de %46 oy oranına ulaşmış, ancak kademe 6’da %15,8’e kadar gerilemiştir. Bu fark, ittifakın yüksek eğitim, gelir ve kentleşme düzeyine sahip seçmenlerle daha güçlü bağ kurduğunu göstermektedir. YSP ise kademe 6’da %28,4 oy alarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu’daki kimlik temelli tabanını sürdürmüş, ancak önceki seçimlere kıyasla bu desteğin kısmen daraldığı görülmüştür.

Bu durum, CHP’nin ittifaksız yarışmasına rağmen yalnızca yüksek gelirli seçmenlerde değil, orta sosyoekonomik segmentte de etkisini artırdığını göstermektedir.

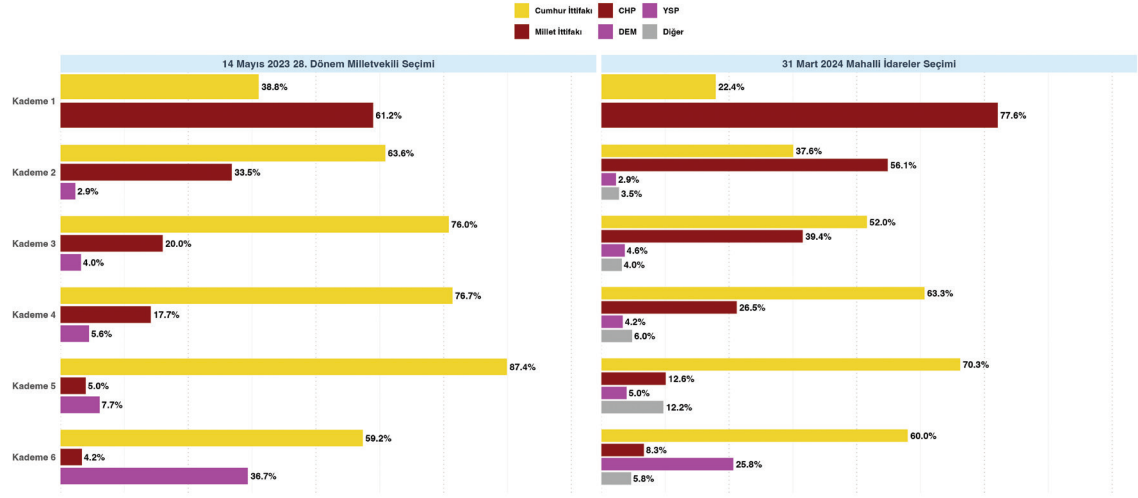
2024 Yerel Seçimlerinde Cumhuriyet İttifakı genel oy oranında sınırlı bir düşüş yaşasa da kademe 4–6 aralığında (%45–56) güçlü konumunu korumuştur. CHP ise kademe 1’de %47,9’a ulaşarak Millet İttifakı’nın 2023 performansını aşmış, yüksek sosyoekonomik düzeydeki kentli seçmen tabanında belirgin bir genişleme göstermiştir. Ayrıca parti, önceki seçimlerde görece zayıf olduğu 3. ve 4. kademe ilçelerde de oy oranını kayda değer biçimde artırmıştır. Bu durum, CHP’nin ittifaksız yarışmasına rağmen yalnızca yüksek gelirli seçmenlerde değil, orta sosyoekonomik segmentte de etkisini artırdığını göstermektedir.

Bu tablonun ortaya çıkmasında birden fazla etkenin eşzamanlı olarak rol oynadığı görülmektedir. 2018 Ağustos’unda başlayan ve kronikleşerek derinleşen

ekonomik krizin 2023 Genel Seçimlerinde iktidar değişimi yaratmaması, toplumdaki “değişim” yönlü enerjinin birikmesine ve bunun 2024 Yerel Seçimlerinde daha görünür hâle gelmesine yol açmıştır. Yerel seçimlerin merkezi iktidarı doğrudan değiştirmeyecek olması, seçmen açısından iktidara maliyetsiz bir uyarı niteliği taşımış; bu durum Cumhuriyet İttifakı tabanında sandığa gitmeme veya bazı seçim çevrelerinde muhalefet adaylarını destekleme eğiliminin kısmen artmasına zemin hazırlamıştır. Buna ek olarak, CHP’nin 2019’dan itibaren yönettiği büyükşehirlerde sergilediği yerel idari kapasite, seçmen nezdinde performans temelli bir meşruiyet üretmiş; doğru aday profilleri ve etkili kampanya taktikleriyle birleştiğinde muhalefet bloğunun dağınık yapısına rağmen desteğin tek bir parti etrafında toplanmasını kolaylaştırmıştır. Sonuç olarak, bu faktörlerin birleşimi muhalif enerjinin CHP’de yoğunlaşmasına ve partinin önceki ittifak dönemlerindeki toplam oy performansını dahi aşan bir başarı elde etmesine imkân tanımıştır.

DEM Parti, önceki seçimlerde güçlü olduğu kademe 6’da %18,3 ve kademe 5’te %4,1 oy oranına ulaşmıştır. Bu sonuç, partinin büyükşehirlerde stratejik oy kullanımı ve Doğu ile Güneydoğu’daki geleneksel tabanında yaşanan sınırlı çözümler nedeniyle daraldığına işaret etmektedir. Buna karşın YRP, özellikle kademe 4–6 arasında %7–13 bandında artan oy oranlarıyla düşük sosyoekonomik kademelerdeki muhtemel muhafazakâr seçmen tabanında dikkat çekici bir yükseliş göstermiştir. Bu artış, 2024 yerel seçimlerinde hem Cumhuriyet İttifakı’nın hem de DEM Parti’nin seçmen tabanında kısmi bir çözülmenin yaşandığını ve YRP’nin bu boşluğu kısmen doldurduğunu düşündürmektedir.

2023–2024 seçimlerine ilişkin bu veriler, Türkiye’de siyasal davranışın sınıfsal, mekânsal ve kimlik temelli eksenler boyunca kutuplaşarak kurumsallaştığını ortaya koymaktadır. Cumhuriyet İttifakı düşük gelirli ve kırsal bölgelerde hâkimiyetini sürdürürken, CHP yüksek gelişmişlik düzeyine sahip kentli bölgelerde etkisini artırmış ve orta sosyoekonomik kademelerde de genişleme göstermiştir. Buna karşılık DEM Parti hem bölgesel yoğunluğunu hem de metropollerdeki desteğini önceki seçimlere göre kaybetmiştir. Önceki bölümde de belirtildiği üzere, bu gerilemede, iktidar

ŞEKİL 20: İLÇE SEGE-2022 SOSYOEKONOMİK KADEMELERİNE GÖRE İTTİFAKLAR, YSP, DEM VE DİĞER PARTİLERİN İLÇELERDE BİRİNCİ OLMA YÜZDESİ

Cumhuriyet İttifakı düşük gelirli ve kırsal bölgelerde hâkimiyetini sürdürürken, CHP yüksek gelişmişlik düzeyine sahip kentli bölgelerde etkisini artırmış ve orta sosyoekonomik kademelerde de genişleme göstermiştir.

karşıtlığının DEM Parti seçmeni nezdinde yeniden belirleyici hâle gelmesi ve Cumhuriyet İttifakı karşısında en güçlü muhalefet alternatifinin birçok kritik şehirde CHP tarafından sunulmuş olması etkili olmuştur. DEM Parti'nin büyükşehirlerdeki aday tercihleri ve Kent Uzlaşısı kapsamında bazı bölgelerde CHP ile yaptığı işbirliği de bu tercihte önemlidir. Ayrıca 2019'daki stratejik yönlendirme deneyiminin ürettiği seçim davranışı alışkanlığı, CHP'li belediyelerin kapsayıcı yerel politika pratikleri ve sosyal belediyeçilik söyleminin ekonomik sıkışma dönemlerinde cazip

hâle gelmesi, DEM Parti seçmeninin büyük bir bölümünü batıda CHP'li adaylara doğru yönlendirmiştir. Bu dinamikler birlikte değerlendirildiğinde, büyükşehirlerde muhalif enerjinin 2024 Yerel Seçimleri özelinde CHP'de konsolide olduğu görülmektedir.

SEGE-2022 kademelerine göre, 2023 Genel ve 2024 Yerel seçimlerinde ilçelerde birinci olan partiler ve oy oranları, Türkiye'nin siyasal coğrafyasında yaşanan yön değişimlerine ve sosyoekonomik düzeylerle siyasal tercihlerin yeniden hizalanmasına dair önemli göstergeler sunmaktadır.

2023 Genel Seçimlerinde, Cumhuriyet İttifakı kademe 2'den itibaren belirgin bir üstünlük kurmuş, özellikle kademe 3, 4 ve 5'te %75-87 bandında birinci parti konumuna ulaşmıştır. Buna karşılık, kademe 1'de Millet İttifakı %61,2 ile önde yer almış; bu sonuç, ittifakın yüksek gelirli, eğitilmiş ve kentleşmiş bölgelerdeki güçlü konumunu doğrulamaktadır. YSP ise yalnızca kademe 6'da %36,7 ile birinci parti olmuş, bu da parti'nin bölgesel olarak sınırlı ve kimlik temelli tabanının belirginliğini göstermektedir. Genel olarak 2023 Genel Seçimleri, Cumhuriyet İttifakı'nın düşük gelişmişlik düzeylerinde, Millet İttifakı'nın yüksek gelişmişlikte, YSP'nin ise düşük gelirli ve bölgesel olarak yoğunlaşmış alanlarda baskın olduğunu ortaya koymuştur.

2024 Yerel Seçimleri, Türkiye’de siyasal güç dengelerinin sosyoekonomik eksen boyunca yeniden şekillendiğini ortaya koymaktadır.

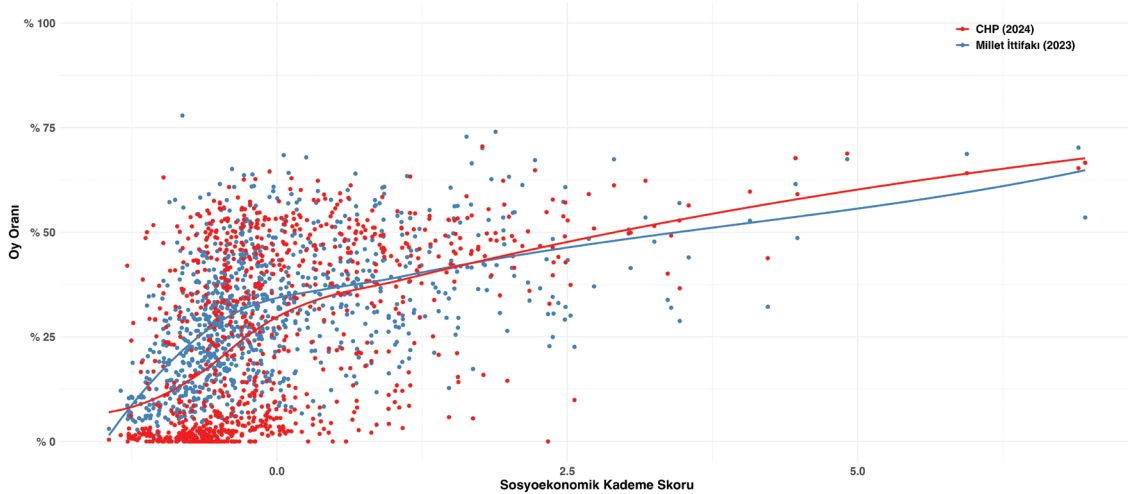
2024 Yerel Seçimlerinde ise tablo köklü bir biçimde değişmiştir. CHP, kademe 1’de %77,6, kademe 2’de %56,1 ve kademe 3’te %39,4 oy oranıyla birinci parti konumuna gelmiş; böylece parti yalnızca yüksek gelişmişlik düzeylerinde değil, orta gelişmişlikteki (kademe 3–4) ilçelerde de dikkat çekici bir sıçrama yapmıştır. Buna karşın Cumhuriyet, kademe 4 ve 5’te %63,3–70,7 aralığında liderliğini sürdürerek kırsal, düşük gelirli ve muhafazakâr seçmen tabanındaki hâkimiyetini korumuştur. DEM Parti ise kademe 6’da %25,8 oy oranıyla bölgesel ağırlığını korumuş olsa da, 2023’e kıyasla yaklaşık %11’lik bir düşüş yaşamıştır. Bu gerileme, partinin Doğu ve Güneydoğu’daki merkezlerde seçmen tabanında daralma yaşadığını ve batı metropollerinde stratejik oy kullanımı nedeniyle görünürlüğünün azaldığını göstermektedir. Buna

paralel olarak, YRP aynı kademelerde kayda değer bir yükseliş sergilemiş, özellikle düşük sosyoekonomik bölgelerde Cumhuriyet’e alternatif bir çekim merkezi haline gelmiştir.

Sonuç olarak, 2024 Yerel Seçimleri, Türkiye’de siyasal güç dengelerinin sosyoekonomik eksen boyunca yeniden şekillendiğini ortaya koymaktadır. CHP, yüksek ve orta gelişmişlikteki kentlerde belirgin biçimde yükselmiş; Cumhuriyet düşük gelişmişlikteki kırsal bölgelerde konumunu korumuş; DEM Parti ise bölgesel tabanını muhafaza etmekle birlikte partinin seçmen tabanında bir erime gözlemlenmiştir. Bu tablo, Türkiye’de sosyoekonomik farklılıkların partilerin seçmen tabanlarını giderek daha belirgin biçimde etkilediğine işaret etmektedir.

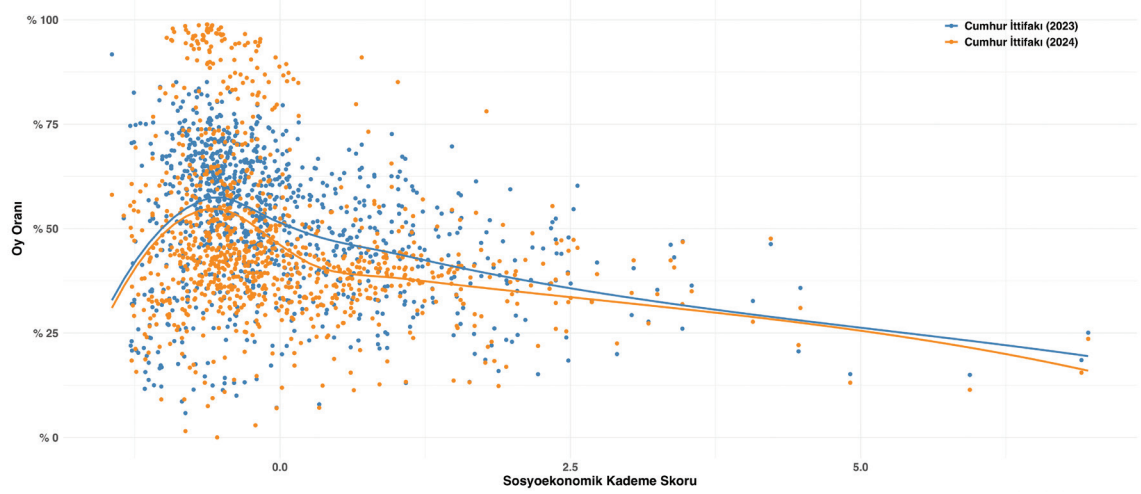
İlçelerin 2022 sosyoekonomik kademe skorları ile Millet İttifakı’nın 2023 Genel Seçimleri ve CHP’nin 2024 Yerel Seçimlerindeki oy oranları arasındaki pozitif eğilim (bkz. Şekil 21), sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi yükseldikçe her iki dönemde de oy oranlarının arttığını ortaya koymaktadır (2023 için korelasyon: 0.476, 2024 için korelasyon: 0.481). 2023’te (mavi eğri), düşük sosyoekonomik kademelerde oy oranı sınırlı kalırken, gelişmiş ilçelerde belirgin biçimde yükselmektedir. Bu, Millet İttifakı’nın yüksek gelir,

ŞEKİL 21: İLÇE SEGE-2022 SKORLARI İLE MİLLET İTTİFAKİ’NİN 2023 VE CHP’NİN 2024 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

ŞEKİL 22: İLÇE SEGE-2022 SKORLARI İLE CUMHUR İTTİFAKI'NIN 2023 VE 2024 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

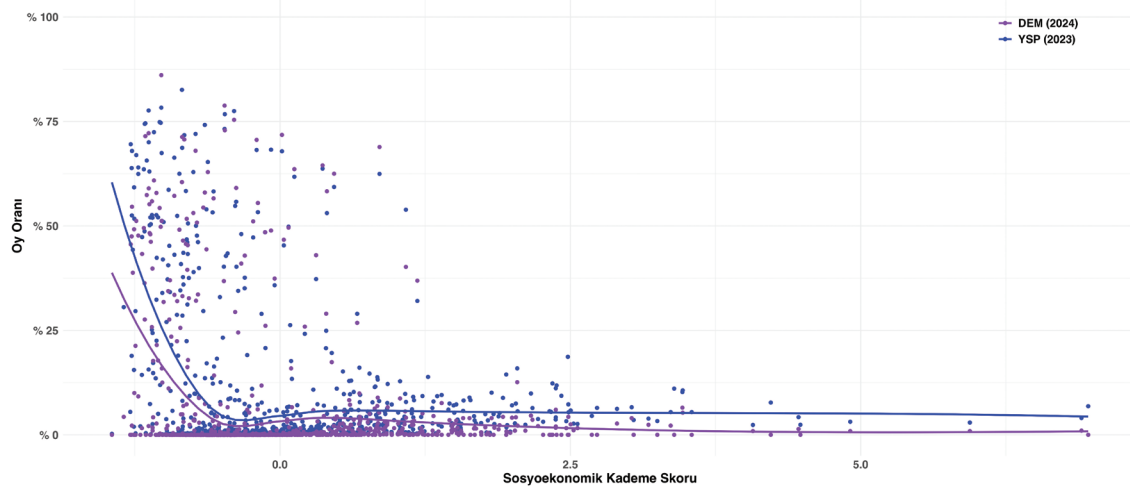
eğitim ve kentleşme düzeyine sahip bölgelerde güçlü bir taban oluşturduğunu göstermektedir. 2024 yerel seçimlerinde (kırmızı eğri) ise bu pozitif ilişki daha da güçlenmiş, eğrinin orta kademelerde yukarı doğru keskinleştiği görülmüştür. CHP'nin 2024'te özellikle orta gelişmişlikteki ilçelerde oy oranını artırdığı anlaşılmaktadır. Bu sonuç, partinin yalnızca yüksek sosyoekonomik tabanda değil, orta sosyoekonomik kademedeki seçmende de yayılımını genişlettiğini göstermektedir.

2023 Genel ve 2024 Yerel seçimlerinde Cumhur İttifakı'nın oy oranları ile ilçelerin sosyoekonomik kademe skorları arasında ise ters yönlü bir ilişki bulunmaktadır (bkz. Şekil 22). Başka bir deyişle, gelişmişlik düzeyi arttıkça ittifakın oy oranı azalmaktadır. Bu ilişki istatistiksel olarak da anlamlıdır (2023 için korelasyon: -0.31; 2024 için korelasyon: -0.27). 2023'e ait mavi eğri, düşük sosyoekonomik kademelerde oy oranının %50'nin üzerinde seyrettiğini, ancak gelişmişlik düzeyi yükseldikçe bu oranın kademeli biçimde azaldığını göstermektedir. 2024'e ait turuncu eğri ise aynı yönelimdeki ilişkinin korunduğunu, ancak genel seviyenin birkaç puan aşağı kaydığını ortaya koymaktadır. Bu kayma, 2024'te Cumhur İttifakı'nın yüksek ve orta gelişmişlik düzeyindeki bölgelerde zemin kaybettiğini, buna karşılık düşük gelirli ve kırsal ilçelerde desteğini koruduğunu göstermektedir. Eğri-

nin düşük kademelerde yatay bir görünüm kazanması, ittifakın ekonomik kırılganlık yaşayan seçmenlerle kurduğu bağın sürdüğünü; buna karşın orta kademelerdeki belirgin düşüş, kent çeperlerinde CHP'nin yükselişiyle paralel bir çözülmeye işaret etmektedir. Bu tablo, Cumhur İttifakı'nın giderek sosyoekonomik olarak alt tabakalarda yoğunlaşan bir seçmen tabanına sıkışmaya başladığını göstermektedir.

2023 Genel Seçimlerinde YSP ile 2024 Yerel Seçimlerinde DEM Parti'nin oy oranları ile ilçelerin sosyoekonomik skorları incelendiğinde (bkz. Şekil 23), her iki seçimde de negatif doğrusal olmayan bir ilişki gözlenmektedir; düşük sosyoekonomik kademelerde oy oranı yüksek, gelişmişlik arttıkça hızla düşmektedir (2023 için korelasyon: -0.189, 2024 için korelasyon: -0.174). 2024 eğrisi (mor), 2023'e göre aşağıya kaymıştır; bu, partinin hem düşük gelişmişlikteki bölgelerde hem de orta kademelerde oy kaybı yaşadığını ortaya koymaktadır. Bu gerilemenin, büyükşehirlerdeki stratejik oy kullanımı ve bölgesel aday farklılıkları nedeniyle gerçekleştiği değerlendirilmektedir. Buna rağmen eğrinin 0-0,5 aralığında yüksek kalması, DEM Parti'nin kimlik temelli çekirdek tabanını koruduğunu göstermektedir. Ancak genel tablo, partinin sosyoekonomik olarak daralan ve mekânsal olarak sınırlı bir seçmen profiline yöneldiğini ortaya koymaktadır.

ŞEKİL 23: İLÇE SEGE-2022 SKORLARI İLE YSP'NİN 2023 VE DEM PARTİ'NİN 2024 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Kaynak: T.C. Sanayi Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

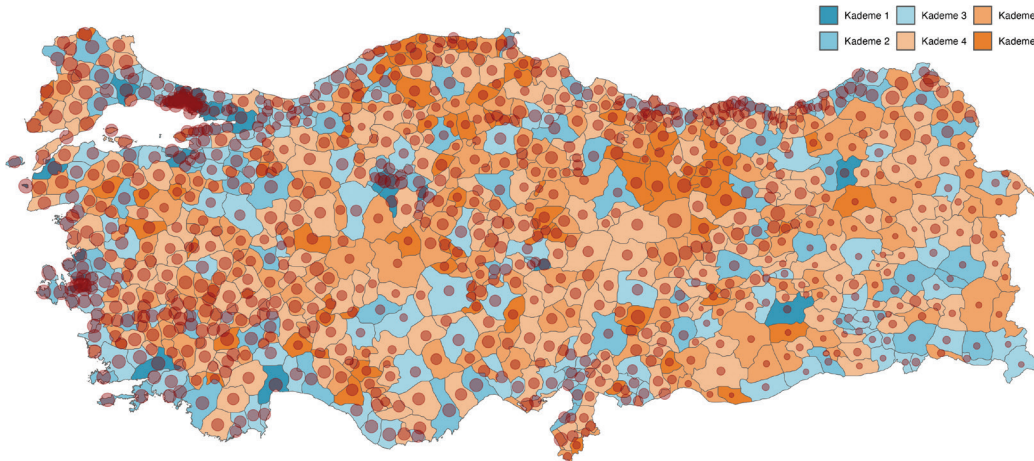
4.3 İLÇE SES-2023 SONUÇLARI İLE 2023-2024 SEÇMEN TERCİHLERİNİN BİRLİKTE İNCELENMESİ

Önceki bölümlerde belirtildiği gibi, TÜİK'in SES 2023 skorları tıpkı SEGE çalışmalarında olduğu doğal kırımlarından ayrılmış ve ilçeler 6 farklı sosyoekonomik kademeye sınıflandırılmıştır. Bu bölümde,

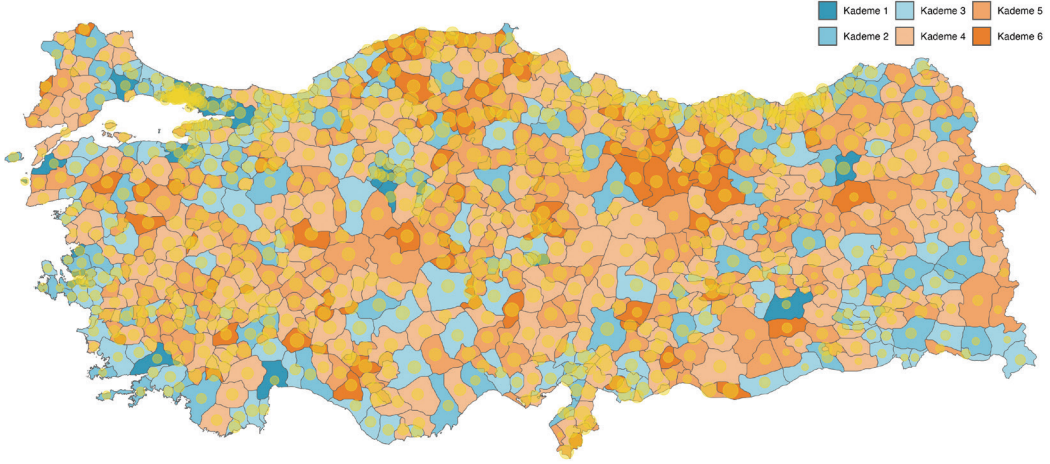
bir önceki bölümde SEGE-2022 skorlarıyla yapılan ve temelde 2023 ve 2024 seçimlerine dayanan analizler, SES-2023 skorlarından üretilen kademeler kullanılarak tekrarlanacaktır.

4.3.1 SES-2023 Skorları Bağlamında 14 Mayıs 2023 Genel Seçimleri

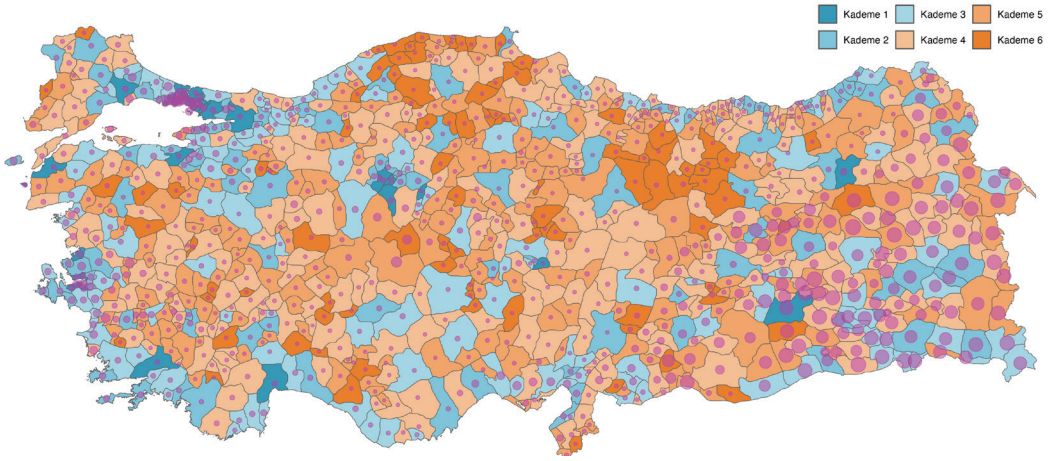
ŞEKİL 24: İLÇE SES-2023 KADEMELERİ VE MİLLET İTTİFAKI'NIN 2023 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANININ MEKÂNSAL DAĞILIMI

Kaynak: TÜİK ve Yüksek Seçim Kurumu

ŞEKİL 25: İLÇE SES-2023 KADEMELERİ VE CUMHUR İTTİFAKI'NIN 2023 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANININ MEKÂNSAL DAĞILIMI

Kaynak: TÜİK ve Yüksek Seçim Kurumu

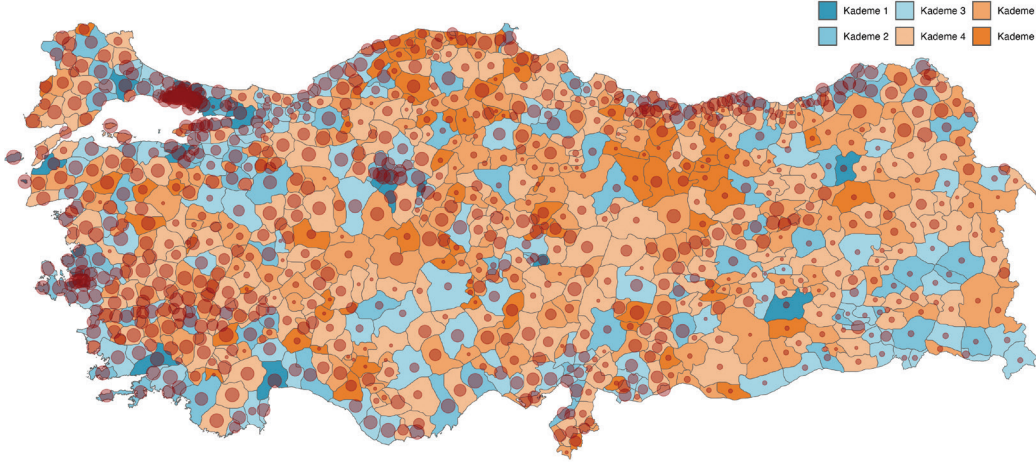
ŞEKİL 26: İLÇE SES-2023 KADEMELERİ VE YSP'NİN 2023 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANININ MEKÂNSAL DAĞILIMI

Kaynak: TÜİK ve Yüksek Seçim Kurumu

Şekil 24, 25 ve 26, 2023 itibarıyla Türkiye'deki sosyoekonomik yapı ile oy dağılımı arasındaki net ayrışmayı göstermektedir. 2023 Genel Seçimlerinde Millet İttifakı, yüksek sosyoekonomik düzeydeki batı ve kıyı bölgelerinde (Kademe 1–2) yoğun destek alarak kentli ve gelir seviyesi yüksek seçmenlere dayanmaktadır. Buna karşılık Cumhuriyet İttifakı düşük ve orta kademe-

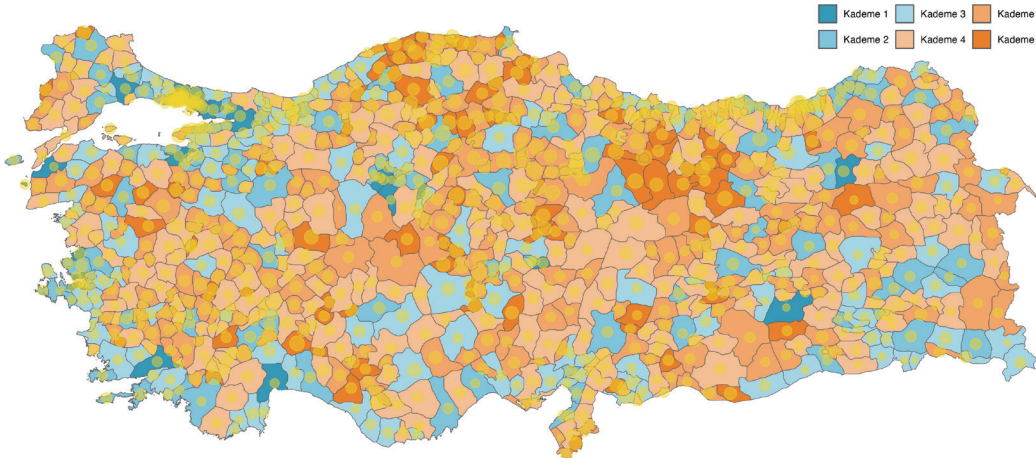
lerdeki (Kademe 4–6) geniş turuncu alanlarda güçlü olup, kırsal ve düşük gelirli tabanını korumaktadır. YSP'nin destek tabanı ise, Güneydoğu Anadolu'daki düşük sosyoekonomik ilçelerde belirgin bir yoğunlaşma göstermekte; bu da partinin bölgesel ve sınıfsal temelde şekillenen seçmen yapısını ortaya koymaktadır.

ŞEKİL 27: İLÇE SES-2023 KADEMELERİ VE CHP'NİN 2024 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANININ MEKÂNSAL DAĞILIMI

Kaynak: TÜİK ve Yüksek Seçim Kurumu

ŞEKİL 28: İLÇE SES-2023 KADEMELERİ VE CUMHUR İTTİFAKI'NIN 2024 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANININ MEKÂNSAL DAĞILIMI

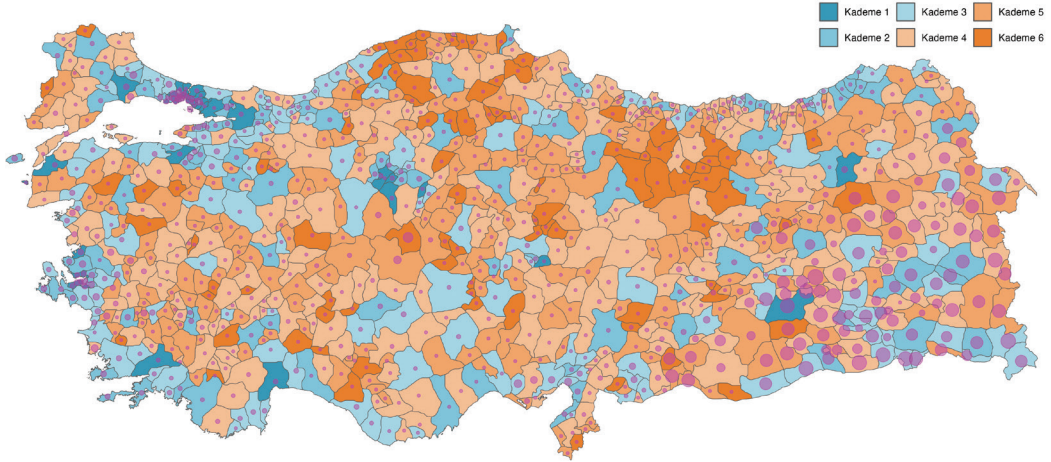
Kaynak: TÜİK ve Yüksek Seçim Kurumu

4.3.2 SES-2023 SKORLARI BAĞLAMINDA 31 MART 2024 YEREL SEÇİMLERİ

2024 Yerel Seçimlerinde Türkiye’de siyasal tercihlerin sosyoekonomik ve coğrafi hatlar boyunca belirgin biçimde ayrıştığı, SES-2023 skorlarından üretilen kademeler üzerinden tekrar gözlemlenmektedir. CHP, yüksek sosyoekonomik kademelerdeki (Kademe 1–2)

batı ve kıyı illerinde yoğunlaşarak büyük kent merkezlerinde güçlü bir seçmen tabanı oluşturmuştur. Cumhuriyet İttifakı ise düşük ve orta kademelerdeki (Kademe 4–6) İç Anadolu, Karadeniz ve Doğu Anadolu ilçelerinde ağırlığını koruyarak kırsal ve düşük gelirli bölgelerdeki hâkimiyetini sürdürmüştür. Buna karşın DEM Parti, doğu ve güneydoğudaki düşük sosyoekonomik kademelerde (Kademe 5–6) yoğunlaşarak bölgesel tabanını korumuş, ancak batıdaki metropol alanlarda sınırlı bir varlık göstermiştir. Genel tablo,

ŞEKİL 29: İLÇE SES-2023 KADEMELERİ VE DEM PARTİ'NİN 2024 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANININ MEKÂNSAL DAĞILIMI

Kaynak: TÜİK ve Yüksek Seçim Kurumu

2024 seçimlerinin Türkiye’de sınıfsal ve mekânsal kutuplaşmayı yeniden ürettiğini, partilerin sosyoekonomik düzeylere göre net biçimde ayrıştığını ortaya koymaktadır.

4.3.3 SES-2023 Bağlamında 2023 ve 2024 Seçimlerinin Karşılaştırmalı Değerlendirmesi

Tablo 3, ilçe SES-2023 sosyoekonomik kademelere göre seçili ittifak ve partilerin ortalama oy oranlarını

göstermektedir. 2023 Genel Seçimlerinde Cumhuriyet İttifakı, özellikle kademe 3–6 aralığında %48–61 bandında yüksek bir destek elde ederek düşük ve orta sosyoekonomik gruplardaki hâkimiyetini korumuştur. Millet İttifakı ise yüksek kademelerde güçlü bir performans sergilemiş; kademe 1’de %45,8 ile belirgin biçimde öne çıkmıştır. 2024 Yerel Seçimlerinde bu eğilim kısmen sürmüştür, ancak CHP parti olarak Millet İttifakı’nın 2023 performansını geride bırakarak kademe 1’de %45,3, kademe 2’de %36,1 ve kademe 5’te %23,1 ile konumunu güçlendirmiştir. Özellikle

TABLO 3: İLÇE SES-2023 SOSYOEKONOMİK KADEMELERİNE GÖRE İTTİFAKLAR, YSP, DEM, CHP, AK PARTİ’NİN VE YRP’NİN 2023 VE 2024 SEÇİMLERİ ORTALAMA OY ORANLARI

Kademe 2023	Cumhuriyet İttifakı (2023)	Millet İttifakı (2023)	YSP (2023)	CHP (2023)	AK Parti (2023)	Cumhuriyet İttifakı (2024)	CHP (2024)	DEM (2024)	AK Parti (2024)	YRP (2024)
1	%35,20	%45,80	%6,37	%34,60	%28,60	%32,90	%45,30	%3,02	%29,60	%4,09
2	%44,30	%36,10	%8,40	%25,50	%34,10	%39,70	%36,10	%5,48	%33,60	%5,78
3	%47,90	%30,60	%11,40	%21,50	%36,90	%42,00	%28,10	%8,23	%31,50	%7,18
4	%53,30	%28,60	%8,46	%19,10	%39,20	%48,40	%20,70	%5,13	%33,90	%10,70
5	%53,40	%28,70	%8,77	%19,60	%39,40	%51,30	%23,10	%5,09	%34,70	%7,43
6	%61,40	%26,10	%2,99	%17,80	%44,60	%62,10	%15,80	%1,97	%38,70	%7,04

kademe 3-4'te oy oranını yaklaşık 7 puan artırması, CHP'nin sadece yüksek sosyoekonomik değil, orta düzeydeki seçmenlerde de genişleme kaydettiğini göstermektedir.

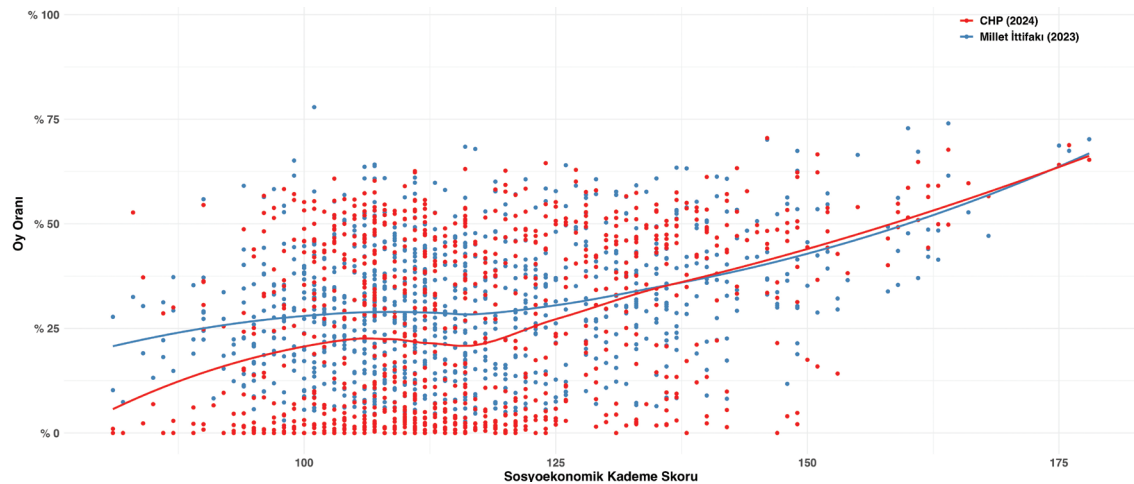
Cumhur İttifakı 2024 Yerel Seçimlerinde de düşük kademelerdeki üstünlüğünü korumuş, kademe 6'da %62,1 ile en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Ancak yüksek sosyoekonomik kademelerde 2023 Genel Seçimlerine göre sınırlı düşüşler görülmüştür (örneğin kademe 1'de %35,2'den %32,9'a). Bu tablo, Cumhuriyet İttifakı'nın kırsal ve gelir seviyesi düşük bölgelerde hâlâ güçlü olduğunu, ancak kentli seçmenlerde çözümlenme yaşadığını göstermektedir.

2024 Yerel Seçimleri, Türkiye'de siyasal güç dengelerinin sosyoekonomik eksen boyunca yeniden şekillendiğini ortaya koymaktadır.

DEM Parti ise kademe 3-5 arasında %5-8 bandında kalmış ve bölgesel yoğunluğunu korumuş, buna karşın kademe 6'da desteği %1,9'a kadar düşmüştür. YRP ise özellikle kademe 3-4'te %7-10 seviyelerine yükselerek muhafazakâr seçmen içinde dikkat çekici bir alternatif haline gelmiştir. Genel olarak tablo, 2024 Yerel Seçimlerinin Türkiye'de sınıfsal ve mekânsal ayrışmayı sürdürdüğünü; CHP'nin üst ve orta kademelerde yayılım gösterirken, Cumhuriyet İttifakı'nın düşük kademelerdeki ağırlığını koruduğunu ve YRP'nin ise belirli sosyoekonomik kümelerde kendine alan açtığını göstermektedir.

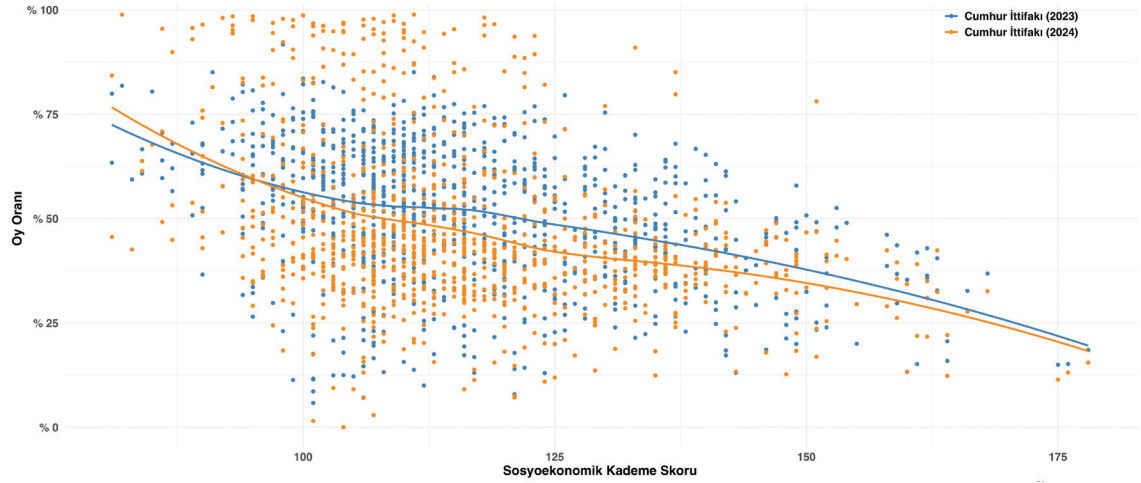
İlçe SES-2023 skorları ile Millet İttifakı'nın 2023 Genel ve CHP'nin 2024 Yerel seçimlerindeki oy oranları incelendiğinde (bkz. Şekil 30), sosyoekonomik gelişmişlik arttıkça her iki dönemde de oy oranlarının yükseldiği görülmektedir. 2023'te Millet İttifakı, düşük sosyoekonomik düzeye sahip ilçelerde sınırlı destek alırken, yüksek kademelerde belirgin bir artış sergilemiş ve yüksek gelir, eğitim ve kentleşme düzeyine sahip seçmenlerle daha güçlü bir ilişki kurmuştur. 2024'te ise CHP'nin oy eğrisi daha dik bir yükseliş göstermiş, özellikle orta ve yüksek sosyoekonomik skor aralıklarında (125 ve üzeri) Millet İttifakı'nın 2023 performansını aşmıştır. Bu durum, partinin yüksek gelişmişlik düzeyine sahip kentlerde ve orta sınıf seçmenlerde oy oranını artırdığını, düşük sosyoekonomik düzeylerde ise sınırlı bir genişleme sağ-

ŞEKİL 30: İLÇE SES-2023 SKORLARI İLE MİLLET İTTİFAKI'NIN 2023 VE CHP'NİN 2024 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Kaynak: TÜİK ve Yüksek Seçim Kurumu

ŞEKİL 31: İLÇE SES-2023 SKORLARI İLE CUMHUR İTTİFAKI'NIN 2023 VE 2024 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Kaynak: TÜİK ve Yüksek Seçim Kurumu

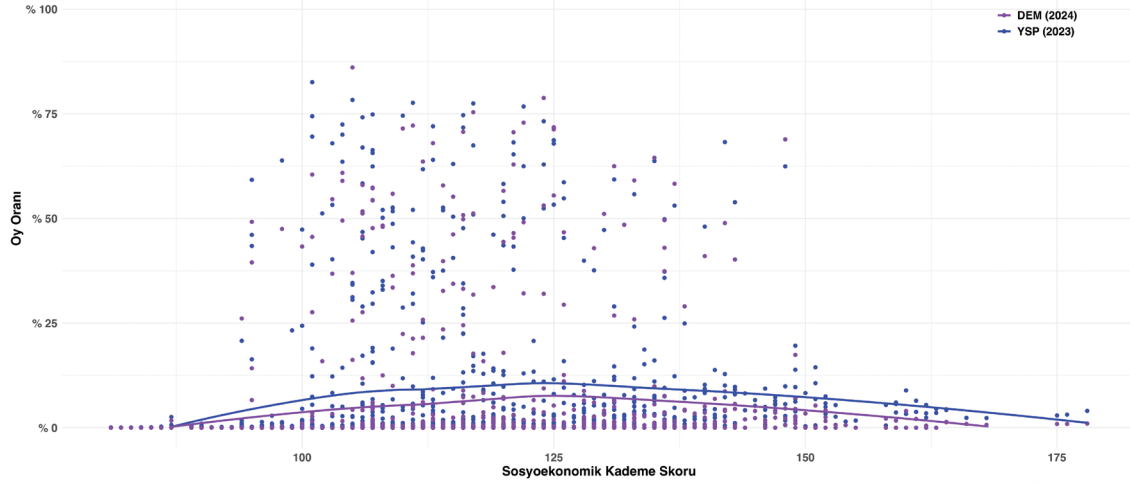
ladığını göstermektedir. Bu bulgular birlikte ele alındığında, CHP'nin 2024 Yerel Seçimlerinde ittifak desteği olmadan da sosyoekonomik açıdan gelişmiş bölgelerde oy tabanını güçlendirdiğini, kentli seçmenlerle bağıni pekiştirdiğini ortaya koymaktadır.

İlçe SES-2023 skorları ile Cumhur İttifakı'nın oy oranları arasında, SEGE-2017 ve SEGE-2022'de olduğu gibi ters yönlü bir ilişki görülmektedir; sosyoekonomik düzey yükseldikçe ittifakın oy oranı sistematik biçimde azalmaktadır (bkz. Şekil 31). 2023 Genel Seçimlerinde ittifak, düşük sosyoekonomik skora sahip ilçelerde yüksek oy oranlarına (%60-70 bandı) ulaşırken, gelişmişlik düzeyi arttıkça desteğini kademeli olarak kaybetmiştir. Bu durum, tabanının düşük gelirli, kırsal ve muhafazakâr bölgelerde yoğunlaştığını, buna karşılık yüksek gelirli ve eğitimli kentli seçmenlerde görece zayıf kaldığını göstermektedir. 2024 Yerel Seçimlerinde ise oy oranı genel olarak 2023'ün biraz altında seyretmiş; özellikle orta ve yüksek sosyoekonomik kademelerde belirgin bir düşüş yaşanmıştır. Buna karşın düşük gelişmişlik düzeyindeki ilçelerde ittifakın desteği büyük ölçüde korunmuştur. Bu tablo, Cumhur İttifakı'nın yerel seçimlerde kırsal seçmenler arasındaki hâkimiyetini sürdürdüğünü, ancak sosyoekonomik açıdan daha gelişmiş bölgelerde CHP'nin güçlenmesiyle birlikte çözülme yaşadığını göstermektedir.

Şekil 32, SES-2023 skorları ile YSP'nin 2023 Genel Seçimlerinde ve DEM Parti'nin 2024 Yerel Seçimlerinde oy oranları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Her iki eğri, birbirinin devamı niteliğindeki bu iki partinin belirli sosyoekonomik düzeylerde güçlü bir varlık gösterdiğini, buna karşın gelişmiş ilçelerde sınırlı bir destek tabanına sahip olduğunu göstermektedir. 2024 Yerel Seçimlerinde DEM Parti'nin, 2023 Genel Seçimlerinde YSP'nin yüksek oy aldığı bölgelerde ortalamada daha düşük sonuçlar elde ettiği görülmektedir. Bu düşüşte YRP'nin bölgedeki göreceli yükselişi ve seçmenlerin yerel düzeyde stratejik oy verme eğilimlerinin etkili olduğu düşünülebilir. Do-

Cumhur İttifakı düşük gelişmişlik düzeyine sahip ilçelerde güçlü konumunu korurken, CHP'nin temsil ettiği seçmen tabanı yalnızca yüksek değil, orta sosyoekonomik kademelerde de genişlemiştir.

ŞEKİL 32: İLÇE SES-2023 SKORLARI İLE YSP'NİN 2023 VE DEM PARTİ'NİN 2024 SEÇİMLERİNDEKİ OY ORANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Kaynak: TÜİK ve Yüksek Seçim Kurumu

layısıyla grafik, DEM Parti'nin sosyoekonomik olarak dezavantajlı bölgelerdeki gücünü korumakla birlikte, 2024 Yerel Seçimlerinde bu desteği bir önceki yıla kıyasla kısmen yitirdiğini göstermektedir.

İlçe SES-2023 skorları ile parti ve ittifakların 2023 Genel ve 2024 Yerel Seçim performansları, Türkiye'de sosyoekonomik düzeyin siyasal tercihleri belirlemede temel bir eksen olmayı sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Cumhuriyet İttifakı düşük gelişmişlik düzeyine sahip ilçelerde güçlü konumunu korurken, CHP'nin temsil ettiği seçmen tabanı yalnızca yüksek değil, orta sosyoekonomik kademelerde de genişlemiştir. DEM Parti'nin desteği ise zayıflamıştır. Bu bulgular, 2024 yerel seçimlerinin sosyoekonomik farklılıkların siyasetteki yansımalarının hem ittifak hem de parti düzeyinde yeniden biçimlendiği bir döneme işaret ettiğini göstermektedir.

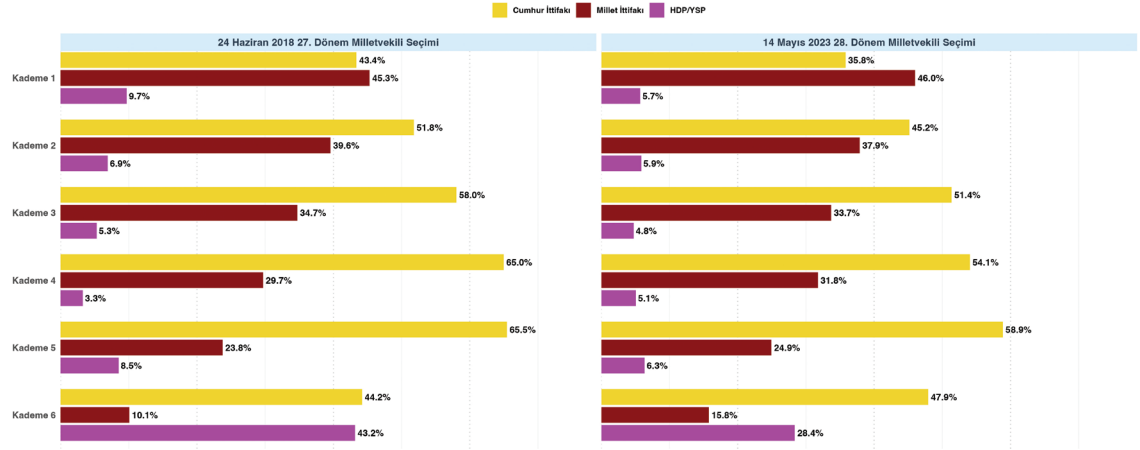
4.4 İLÇE SEGE-2017 VE 2018 GENEL SEÇİM SONUÇLARI İLE İLÇE SEGE-2022 VE 2023 GENEL SEÇİM SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

2018 Genel Seçimleri incelendiğinde, Cumhuriyet İttifakı'nın düşük ve orta sosyoekonomik kademelerde açık üstünlüğe sahip olduğu, Millet İttifakı'nın ise

yüksek sosyoekonomik kademelerde görece daha güçlü olduğu görülmektedir. SEGE-2017 verilerine göre, Cumhuriyet İttifakı kademe 1'de %43,4, kademe 2'de %51,8, kademe 3'te %58,0, kademe 4'te %65,0 ve kademe 5'te %65,5 oy oranına ulaşırken, Millet İttifakı'nın oy oranı sırasıyla %45,3, %39,6, %34,7, %29,7 ve %23,8 düzeyinde kalmıştır. Bu fark, sosyoekonomik düzey azaldıkça belirgin biçimde açılmaktadır. Kademe 6'da ise HDP'nin %43,2 oy oranıyla bölgesel bir ağırlık kazandığı, Millet İttifakı'nın 2018 Genel Seçimlerinde bu bölgede sınırlı temsil gücüne sahip olduğu görülmektedir. Bu tablo, 2018 Genel Seçimlerinde Türkiye'de siyasal tercihlerin sosyoekonomik ve coğrafi olarak keskin biçimde kutuplaştığını ortaya koymaktadır.

2023 Genel Seçim sonuçları bu kutuplaşmanın yönünü büyük ölçüde korurken, partiler arası denge noktalarında belirgin kaymalar yaşandığını göstermektedir. Cumhuriyet İttifakı 2023'te, 2018'e kıyasla tüm kademelerde sahip olduğu ortalama oy oranında düşüş yaşamıştır. Buna karşılık Millet İttifakı'nda da kademeler 4-6 arasında ortalama alınan oy oranında artış yaşanmıştır. Bu artışlardan en dikkat çekici olanı en düşük sosyoekonomik kademe olan kademe 6'da yaşanan %5 puanlık oy artışıdır. Ayrıca, kademe 1'de 2018 Genel Seçimlerinde de önde olan Millet İttifakı'nın, bu üstünlüğünü Cumhuriyet İttifakı'na karşı 2023

ŞEKİL 33: 2018 VE 2023 GENEL SEÇİMLERİNDE İTTİFAKLARIN VE HDP/YSP'NİN SOSYOEKONOMİK KADEMELERE GÖRE ORTALAMA OY DAĞILIMI

Kaynak: T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

Genel Seçimlerde geliştirmiştir. Bu durum yüksek sosyoekonomik düzeylerde güç dengesi değişimini göstermektedir. Alt kademelerde ise Cumhuriyet İttifakı hâlâ baskın konumunu sürdürmekte; örneğin kademe 5'te %58,9; kademe 6'da %47,9 oy oranına ulaşmaktadır. Buna karşılık YSP, kademe 6'da %28,4 gibi bir düzeye bölgesel tabanını korusa da 2018'e kıyasla dikkat çekici bir kayıp yaşamıştır. Bu düşüşte 2023 Genel Seçimleri öncesi ulusal seçim barajının yüzde 10'dan yüzde 7'ye indirilmesi ve HDP/YSP üzerinde konvansiyonel olarak var olan baraj baskısının azalması da etkili olmuştur.

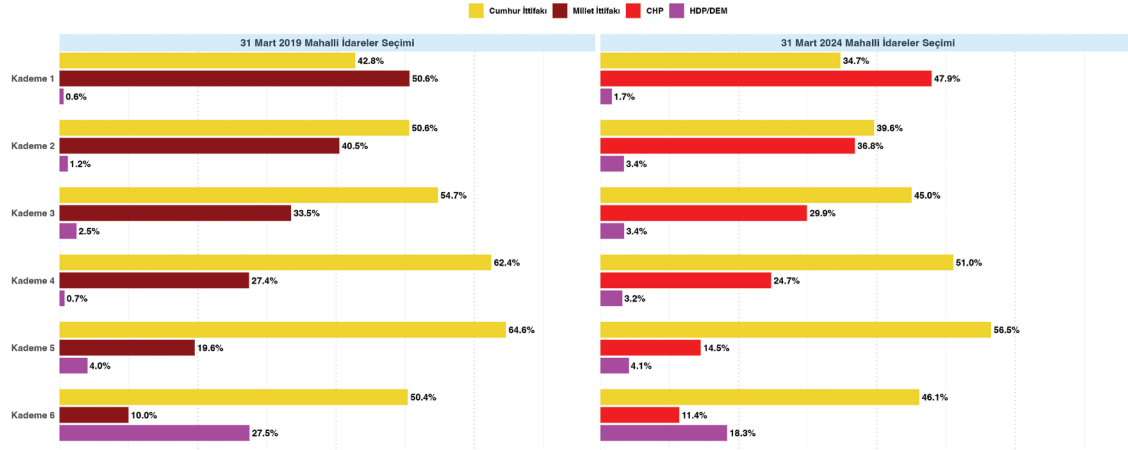
Dolayısıyla 2018-2023 Genel Seçim karşılaştırması, Türkiye'de sosyoekonomik tabakalaşmaya dayalı siyasal hizalanmanın geçici olmadığını göstermektedir. Millet İttifakı, üst sosyoekonomik kademelerde seçmenini konsolide ederken; Cumhuriyet İttifakı, düşük ve orta kademelerde hâkimiyetini sürdürmüştür. Bu eğilim, siyasal tercihler ile sosyoekonomik gelişmişlik arasında 2018'de olduğu gibi 2023'te de istatistiksel olarak anlamlı bir ters yönlü ilişki bulunduğu işaret etmektedir.

4.5 İLÇE SEGE-2017 VE 2019 YEREL SEÇİM SONUÇLARI İLE İLÇE SEGE- 2022 VE 2024 YEREL SEÇİM SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

31 Mart 2019 Yerel Seçimleri, sosyoekonomik gelişmişlik ile siyasal tercih arasındaki korelasyonun güçlendiği bir döneme işaret etmektedir. Cumhuriyet İttifakı, kademe 1'de %42,8; kademe 2'de %50,6; kademe 3'te %54,7; kademe 4'te %62,4 ve kademe 5'te %64,6 oy oranına ulaşmıştır. Buna karşılık Millet İttifakı aynı kademelerde sırasıyla %50,6 %40,5, %33,5, %27,4 ve %19,6 oranlarında kalmıştır. Yani kademe 1'de Millet İttifakı üstünlük sağlarken, kademe 2'den itibaren Cumhuriyet İttifakı'nın ağırlığı belirgin biçimde artmıştır. En düşük kademelerde (5-6), Cumhuriyet İttifakı'nın oy oranı %50'nin üzerindeyken, HDP'nin kademe 6'daki %27,5'lik oy oranı, partinin bölgesel tabanının güçlü biçimde sürdüğünü göstermektedir.

2024 Yerel Seçimlerinde ise dengeler önemli ölçüde değişmiştir. CHP, resmi olarak ittifaksız olarak yarıştığı bu seçimde kademe 1'de %47,9'a, kademe 2'de %36,8'e, kademe 3'te %29,9'a ve kademe 4'te %24,7'ye ulaşarak önceki yerel seçimlere kıyasla tüm kademelerde oy oranını artırmıştır. Özellikle kademe 1 ve 2'de tek başına Millet İttifakı'nın 2023 Genel Seçimlerinde sahip olduğu oy oranına yakın oy oranları yakala-

ŞEKİL 34: 2019 VE 2024 YEREL SEÇİMLERİNDE İTTİFAKLAR İLE CHP VE HDP/DEM'İN SOSYO EKONOMİK KADEMELERE GÖRE ORTALAMA OY DAĞILIMI

Kaynak: T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurumu

miş ve kendi başına sosyoekonomik kademesi yüksek ilçelerde belirgin bir genişleme göstermiştir. Buna karşılık Cumhuriyet İttifakı, 2024'te düşük kademelerdeki varlığını korumakla birlikte genel oy oranında düşüş yaşamıştır; kademe 4 ve 5'te sırasıyla %51,0 ve %56,5 düzeyinde seyreden oy oranları, 2019'a kıyasla birkaç puanlık bir gerilemeye işaret etmektedir. DEM Parti ise kademe 6'da %18,3 ve kademe 5'te %4,1'lik oy oranlarıyla 2019'daki HDP düzeyinin altında kalmıştır.

Bu karşılaştırma, 2019 ve 2024 Yerel Seçimleri özelinde Türkiye siyasetinde sosyoekonomik ve mekânsal kutuplaşmanın yeniden üretildiğini göstermektedir. CHP, yüksek ve orta gelişmişlikteki kentli ilçelerde oy oranını artırarak siyasal tabanını genişletmiş; Cumhuriyet İttifakı düşük gelirli ve kırsal bölgelerdeki üstünlüğünü sürdürmüştür. DEM Parti ise hem batı metropollerinde hem de doğudaki bazı bölgelerde oy kaybı yaşamıştır.

5. SOSYOEKONOMİK KADEME DEĞİŞİMİ VE SEÇMEN TERCİHİ

Önceki bölümlerde, sosyoekonomik seviye skorları ile bu skorların açıklandıkları tarihe en yakın genel ve yerel seçimlerde parti ve ittifakların aldıkları oy oranları arasındaki ilişki ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Bu bölümde ise daha dinamik bir bakış açısıyla, 2017'den 2022'ye kadar sosyoekonomik kademesi değişen ilçelerdeki seçmen tercihleri analiz edilmektedir. Analiz kapsamında önceki bölümlerde olduğu gibi Cumhuriyet İttifakı, Millet İttifakı, CHP, HDP/YSP/DEM ve YRP ayrı olarak değerlendirilmiş; bu liste dışında kalan partiler ise “Diğer” kategorisi altında toplanmıştır. Ayrıca bu bölümde yalnızca, bölüm 3.1’de tanımlanan ilçeler dikkate alınmış ve analizler toplam oy oranları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Örneğin X ittifakını oluşturan A ve B partilerinin ayrı ayrı girdiği bir ilçede kazanan C partisi olsa da A ve B partilerinin toplam oy oranı C partisinden fazla ise seçmen tercihi X ittifakı olarak değerlendirilmiştir.

Verilere göre, 2017–2022 döneminde toplam 302 ilçenin sosyoekonomik kademesi değişim göstermiştir. Bu ilçelerin 119’unda sosyoekonomik statü yükselirken, 183’ünde düşüş yaşanmıştır. Öncelikli olarak statüsü artan ilçeler ele alınmıştır.

Sosyoekonomik kademesi artan 119 ilçenin 70’inde seçmenlerin 2018’den 2024’e kadar incelenen seçimlerdeki tercihlerinde bir kayma olmamış; Cumhuriyet İttifakı ile Millet İttifakı/CHP arasındaki güç dengesi korunmuştur (Bu analizde 2018, 2019 ve 2023 seçimlerinde Millet İttifakı tercihiyle, 2024 seçimlerindeki CHP tercihi aynı kabul edilmiştir. Benzer şekilde 2018 ve 2019 seçimlerindeki HDP, 2023 seçimlerindeki YSP ve 2024 seçimlerindeki DEM Parti tercihi aynı kabul edilmiştir). Buna karşın, sosyoekonomik statüsü 5 yıllık periyot içerisinde en az bir kademe artan ve siyasi tercihlerinde en az bir seçimde farklı-

lık gösteren 49 ilçe bulunmuştur. Bu değişim, siyasal davranışın sosyoekonomik gelişmeyle girdiğini etkileşimi göstermesi açısından oldukça dikkat çekicidir. Bu ilçelerdeki değişim dinamikleri ve yönelimler aşağıdaki tabloda ayrıntılı olarak sunulmuştur.

2018–2024 yılları arasında ilçe bazlı seçmen tercihleri, 2017–2022 dönemi arasındaki sosyoekonomik kademe artışıyla birlikte incelendiğinde üç dikkat çekici eğilim öne çıkmaktadır. Bunlardan ilki, Doğu ve Güneydoğu bölgeleri dışındaki sosyoekonomik kademesi en az bir derece artan ve siyasi tercihi değişen ilçelerde, Cumhuriyet İttifakı’ndan CHP’ye doğru yaşanan belirgin kaymadır. Özellikle 2018’den itibaren kesintisiz biçimde Cumhuriyet İttifakı’nın kazandığı 13 ilçenin 2024 yerel seçimlerinde CHP’ye geçmesi, partinin yükselişinin en kritik göstergelerinden biridir. Bu yükselişi mümkün kılan en önemli sebepler,

ŞEKİL 35: 2017'DEN 2022'YE SOSYOEKONOMİK KADEMESİ EN AZ BİR KADEME ARTAN VE SEÇMEN TERCİHİ DEĞİŞİKLİK GÖSTEREN İLÇELER

Adana Yüreğir	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	CHP
Adıyaman Gölbaşı	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	CHP
Adıyaman Merkez	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	CHP
Ankara Etimesgut	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Millet İ.	CHP
Ankara Gölbaşı	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	CHP
Antalya Aksu	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	CHP
Ardahan Damal	Millet İ.	Millet İ.	Millet İ.	Diğer
Aydın İncirliova	Cumhur İ.	Millet İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.
Balıkesir İvrindi	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	İYİ
Balıksir Marmara	Millet İ.	Cumhur İ.	Millet İ.	CHP
Batman Beşiri	HDP	SP	YSP	YRP
Batman Hasankeyf	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	CHP
Bingöl Genç	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	YRP
Bitlis Tatvan	HDP	Cumhur İ.	YSP	DEM
Bolu Seben	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	CHP
Bursa Karacabey	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	İYİ
Edirne Lalapaşa	Millet İ.	Cumhur İ.	Millet İ.	CHP
Elazığ Karakoçan	Cumhur İ.	Cumhur İ.	YSP	DEM
Erzurum Horasan	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	İYİ
Gaziantep Nizip	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	CHP
Gaziantep Oğuzeli	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	YRP
Hakkari Çukurca	HDP	Cumhur İ.	YSP	Cumhur İ.
Hakkari Şemdinli	HDP	Cumhur İ.	YSP	Cumhur İ.
İstanbul Eyüpsultan	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	CHP
Kahramanmaraş Türkoğlu	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	YRP
Kars Kağızman	Cumhur İ.	Cumhur İ.	YSP	Cumhur İ.
Kars Merkez	Cumhur İ.	HDP	Millet İ.	Cumhur İ.
Kastamonu Daday	Cumhur İ.	Millet İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.
Konya Ereğli	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	CHP
Mersin Toroslar	Cumhur İ.	Millet İ.	Cumhur İ.	CHP
Muş Merkez	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	DEM
Sakarya Erenler	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Diğer
Sakarya Ferizli	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	İYİ
Sakarya Karapürçek	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	YRP
Sakarya Sapanca	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	CHP
Samsun Atakum	Cumhur İ.	Millet İ.	Millet İ.	CHP
Şanlıurfa Halfeti	HDP	Cumhur İ.	YSP	DEM
Şanlıurfa Viranşehir	HDP	Cumhur İ.	YSP	DEM
Şırnak Beytüşşebap	HDP	Cumhur İ.	YSP	Cumhur İ.
Şırnak Merkez	HDP	Cumhur İ.	YSP	Cumhur İ.
Şırnak Uludere	HDP	Cumhur İ.	YSP	Cumhur İ.
Tekirdağ Ergene	Millet İ.	Millet İ.	Millet İ.	Cumhur İ.
Trabzon Ortahisar	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	CHP
Trabzon Yomra	Cumhur İ.	Millet İ.	Cumhur İ.	İYİ
Tunceli Hozat	HDP	Millet İ.	Millet İ.	Diğer
Tunceli Ovacık	HDP	Millet İ.	Millet İ.	CHP
Yalova Altınova	Cumhur İ.	Cumhur İ.	Cumhur İ.	CHP
Zonguldak Gökçebey	Cumhur İ.	Millet İ.	Cumhur İ.	CHP
Zonguldak Kozlu	Cumhur İ.	Millet İ.	Cumhur İ.	CHP
	Seçim 2018	Seçim 2019	Seçim 2023	Seçim 2024

daha önce de altı çizildiği gibi, uzun süredir devam eden ekonomik krizin 2023 Genel Seçimlerinde iktidar değişimi üretmemesinin seçmenlerde yarattığı tepkisel birikim, yerel seçimlerin iktidara “düşük maliyetli” bir uyarı niteliği taşıyarak Cumhuriyet İttifakı seçmeninde sandığa gitmeme veya muhalif adaylara yönelme eğilimini artırması ve CHP’nin büyükşehirlerde sergilediği yerel yönetim performansının doğru aday profilleri ve etkili kampanya stratejileriyle birleşerek muhalif desteğin parti etrafında yoğunlaşmasını kolaylaştırmış olmasıdır. Bu dinamikler, partinin yalnızca ittifak desteğiyle değil, kurumsallaşan yerel idari kapasitesi sayesinde de yeni seçmen kümelerine erişebildiğini göstermektedir.

Buna karşılık, Millet İttifakı’nın 2019 veya 2023 seçimlerinde önde olduğu 4 ilçede CHP bu üstünlüğü 2024’e taşıyamamış ve söz konusu ilçeler Cumhuriyet İttifakı tarafından kazanılmıştır. Ancak bu geçişin oldukça sınırlı kaldığı, eğilimin daha çok tekil örneklerle sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra, sosyoekonomik kademesi artan ve tercihinde dalgalanma gözlenen 3 ilçede “zızzak” bir oy hareketi dikkat çekmektedir. 2018 ve 2023 genel seçimlerinde Cumhuriyet İttifakı’nın önde olduğu bu ilçeler, 2019 ve 2024 yerel seçimlerinde sırasıyla önce Millet İttifakı’nı, ardından CHP’yi tercih etmiştir. Bu ilçeler, CHP açısından doğru strateji ve kampanya yürütülmesi halinde genel seçimlerde de kazanılabilecek potansiyel hedef ilçeler olarak değerlendirilebilir.

2019 ve 2023 yılları arasında Millet İttifakı’nın bir parçası olan, ancak 2024 yerel Seçimlerine tek başına giren İYİ Parti adına da sınırlı olsa da birkaç sonuç dikkat çekmektedir. 2018’den 2023’e kadar Cumhuriyet İttifakı’nın önde olduğu 4 ilçede İYİ Parti 2024 Yerel Seçimlerinde tek başına birinci parti olmuş, Trabzon Yomra’da da 2019’daki yerel seçim başarısını 2024’e taşımayı başarmıştır.

Diğer iki eğilim ise genel olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde gözlemlenmektedir. Bunlardan ilki, YRP’nin 2024 Yerel Seçimlerinde 2018–2023 arasında Cumhuriyet İttifakı’nın hâkimiyetinde olan üç, YSP’nin de 2023’te başarılı olduğu bir ilçeyi kazanmasıdır. Ek olarak Sakarya’nın Karapürçek ilçesi de bu listeye dâhildir. Bu durum, YRP’nin özellikle ülkenin

batısına kıyasla sosyoekonomik kademesi düşük doğu ilçelerinde Cumhuriyet İttifakı’na alternatif bir siyasi kanal oluşturduğunu göstermektedir.

İkinci eğilim ise, sosyoekonomik kademesi 2017–2022 arasında artış gösteren Doğu ve Güneydoğu ilçelerinin bir kısmında gözlenen zızzak hareketidir. Bu bölgelerde yer alan 5 ilçede seçmenler, genel seçimlerde tercihinin HDP/YSP’den yana kullanırken yerel seçimlerde Cumhuriyet İttifakı’nın adaylarına yönelmiştir. Yine bu bölgede zızzak olmasa da bu iki kutup arasında git gel yapan sınırlı sayıda ilçeler olduğu da gözlemlenmiştir. Bu durumun oluşmasında, seçmen tercihlerinin kırılabilirliği, aday etkisi, yerel yönetim performansı ve kısa vadeli ittifak taktikleri gibi genel geçer sebeplerin yanı sıra birtakım spesifik faktörler de hesaba katılmalıdır. Örneğin, 2017 sonrasında bölgede yaygınlaşan kayyum atamalarının dönüştürdüğü yerel yönetim algısı, yerel seçimlerde bölgede görev yapan asker ve kamu görevlilerinin oy kullanmasının özellikle düşük nüfuslu ilçelerdeki seçim sonuçlarına etki etme potansiyeli gibi durumlar bu sonuçları etkilemektedir.

Tüm bu bulgular, 2018–2024 döneminde Türkiye’deki seçmen davranışının hem sosyoekonomik gelişme hem de bölgesel dinamikler doğrultusunda yeniden şekillendiğini ortaya koymaktadır. Sosyoekonomik seviyesi yükselen ilçelerde CHP’nin yukarı yönlü ivmesi, partinin toplumsal tabanını yüksek gelirli ve kentleşmiş seçmenlerin ötesine taşımaya başladığını göstermektedir. Buna karşılık, Cumhuriyet İttifakı bu süreçte tabanında kısmi bir çözülme yaşarken, YRP’nin özellikle düşük sosyoekonomik bölgelerde yeni bir alternatif olarak öne çıktığı gözlemlenmiştir. Doğu ve Güneydoğu’daki zızzak yönelimler ise seçmen davranışının kimlik, aday profili ve yerel performans gibi kısa vadeli faktörlere duyarlı yapısını koruduğunu göstermektedir.

Sosyoekonomik kademesi 2022 yılında 2017’ye kıyasla en az bir seviye düşen ilçeler incelendiğinde ise 183 ilçeden 103’ünde herhangi bir tercih değişimi tespit edilmemişken, 80 ilçede 2018-2024 yılları arasında gerçekleştirilen 4 seçimin en az bir tanesinde seçmen tercihlerinin değiştiği tespit edilmiştir. Bu ilçeler ve siyasi tercihleri aşağıdaki Şekil 36’da gösterilmiştir.

ŞEKİL 36: 2017'DEN 2022'YE SOSYO EKONOMİK KADEMESİ EN AZ BİR KADEME AZALAN VE SEÇMEN TERCİHİ DEĞİŞİKLİK GÖSTEREN İLÇELER

Adana Feke	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	YRP
Adana Karataş	Millet .	Cumhur .	Millet .	CHP
Adana Saimbeyli	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	Diğer
Afyonkarahisar Evciler	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Ankara Ayaş	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Ankara Beypazarı	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Ankara Çamlıdere	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	Diğer
Ankara Güdül	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Ankara Haymana	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Ankara Kalecik	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Antalya Akseki	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Antalya Ibradı	Millet .	Millet .	Millet .	Cumhur .
Antalya Manavgat	Cumhur .	Millet .	Cumhur .	CHP
Ardahan Göle	Cumhur .	Cumhur .	YSP	CHP
Artvin Arhavi	Cumhur .	Millet .	Cumhur .	Cumhur .
Aydın Bozdoğan	Millet .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Bitlis Adilcevaz	HDP	Cumhur .	YSP	Cumhur .
Çanakkale Çan	Cumhur .	Millet .	Cumhur .	CHP
Çorum Kargı	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Çorum Oğuzlar	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Denizli Baklan	Cumhur .	Cumhur .	Millet .	Cumhur .
Denizli Bekilli	Millet .	Cumhur .	Millet .	CHP
Denizli Beyağaç	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	YRP
Denizli Çal	Millet .	Cumhur .	Millet .	CHP
denizli Çardak	Millet .	Cumhur .	Millet .	CHP
Edirne Havsa	Millet .	Cumhur .	Millet .	CHP
Edirne Meriç	Millet .	Millet .	Millet .	Cumhur .
Erzurum Uzundere	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	Diğer
Eskişehir Beylikova	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Eskişehir Çifteler	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Eskişehir Günyüzü	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	Diğer
Eskişehir Mahmutiye	Cumhur .	Millet .	Cumhur .	CHP
Eskişehir Mihalıççık	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	Diğer
Eskişehir Seyitgazi	Cumhur .	Millet .	Cumhur .	CHP
Gaziantep Karkamış	Cumhur .	Millet .	Cumhur .	CHP
Giresun Eynesli	Cumhur .	Millet .	Cumhur .	Cumhur .
Gümüşhane Şiran	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	Diğer
Hatay Erzincin	Cumhur .	Millet .	Cumhur .	CHP
Hatay Kumlu	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	Diğer
Izmir Aliağa	Millet .	Cumhur .	Millet .	Cumhur .
Izmir Bergama	Millet .	Cumhur .	Millet .	CHP
Izmir Kiraz	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Izmir Kınık	Millet .	Cumhur .	Millet .	CHP
Kahramanmaraş Çağlayancerit	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	İYİ
Kahramanmaraş Ekinözü	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Karaman Ermenek	Cumhur .	Millet .	Cumhur .	CHP
Kars Akyaka	Cumhur .	Cumhur .	Millet .	Cumhur .
Kastamonu Araç	Cumhur .	Millet .	Cumhur .	Cumhur .
Kayseri Felahiye	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Kayseri Pınarbaşı	Cumhur .	Millet .	Cumhur .	CHP
Kocaeli Karamürsel	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Konya Ahırlı	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	İYİ
Konya Akşehir	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Konya Bozkır	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	Diğer
Konya Çumra	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	YRP
Konya Doğanhisar	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	YRP
Konya Hüyük	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	Diğer
Konya Tuzlukçu	Cumhur .	Millet .	Cumhur .	CHP
Konya Yalılıyık	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	YRP
Manisa Golmarmara	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Manisa Gördes	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Manisa Kırkağaç	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	CHP
Manisa Sarıgöl	Millet .	Cumhur .	Millet .	CHP
Manisa Selendi	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	YRP
Mersin Bozyazı	Cumhur .	Millet .	Cumhur .	Cumhur .
Mersin Çamliyayla	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	İYİ
Nevşehir Hacıbektaş	Millet .	Millet .	Millet .	Diğer
Ordu Çaybaşı	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	YRP
Ordu Gürgentepe	Cumhur .	Cumhur .	Millet .	CHP
Samsun Ladik	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	YRP
Samsun Salıpazarı	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	Diğer
Samsun Yakakent	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	İYİ
Şanlıurfa Bozova	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	DEM
Şanlıurfa Ceylanpınar	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	DEM
Sivas İmranlı	Millet .	Cumhur .	Millet .	Cumhur .
Tekirdağ Çerkezköy	Cumhur .	Millet .	Cumhur .	CHP
Tekirdağ Hayrabolu	Millet .	Cumhur .	Millet .	Cumhur .
Trabzon Vakfıkebir	Cumhur .	Cumhur .	Cumhur .	Diğer
Uşak Ulubey	Millet .	Cumhur .	Millet .	Cumhur .
Zonguldak Merkez	Cumhur .	Cumhur .	Millet .	Cumhur .
	Seçim 2018	Seçim 2019	Seçim 2023	Seçim 2024

2018–2024 döneminde sosyoekonomik kademesi gerileyen ilçelerdeki siyasal tercih geçişleri incelendiğinde, genel eğilimin sosyoekonomik seviyesi artan ilçelerde olduğu gibi Cumhuriyet İttifakı'ndan CHP'ye doğru bir yönelim gösterdiği dikkat çekmektedir.

2018–2024 döneminde sosyoekonomik kademesi gerileyen ilçelerdeki siyasal tercih geçişleri incelendiğinde, genel eğilimin sosyoekonomik seviyesi artan ilçelerde olduğu gibi Cumhuriyet İttifakı'ndan CHP'ye doğru bir yönelim gösterdiği dikkat çekmektedir. 80 ilçe arasında 2018'den 2023'e kadar Cumhuriyet İttifakı'nın elinde tuttuğu 19 ilçenin 2024 Yerel Seçimlerinde CHP'ye geçmesi, bu çözülmenin ölçeğini açık biçimde ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, 2023 Genel Seçimlerinde Millet İttifakı'nın Cumhuriyet İttifakı'ndan aldığı 11 ilçede CHP'nin yerel seçimlerde de üstünlüğünü sürdürmesi, partinin bu bölgelerde kalıcı bir taban inşa etmeye başladığını göstermektedir. Öte yandan, 2018–2023 arasında Millet İttifakı'nın önde olduğu yalnızca iki ilçede Cumhuriyet İttifakı'nın 2024'te yeniden üstünlük sağlaması, bu eğilimin istisnai nitelikte olduğunu ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte, İYİ Parti'nin 2024 Yerel Seçimlerinde bu ilçelerde kısmi ama dikkat çekici bir etki yarattığı görülmektedir. Özellikle sosyoekonomik statüsü düşen, ancak hâlâ orta gelir grubuna yakın profildeki 4 ilçede İYİ Parti, Cumhuriyet İttifakı'nın 5 yıllık üstünlüğüne son vermiş ve CHP'ye geçiş eğiliminde tereddüt eden merkez sağ seçmenler için alternatif bir adres işlevi görmüştür. Yerel seçim dinamikleri içerisinde gerçekleşen bu durum, kısıtlı da olsa bazı bölgelerde Cumhuriyet İttifakı'ndan doğrudan CHP'ye değil, önce İYİ Parti'ye yönelen bir ara geçişin yaşandığını göstermektedir.

Bir diğer dikkat çekici eğilim, Cumhuriyet İttifakı'nın geleneksel olarak güçlü olduğu Konya, Samsun, Manisa ve Denizli gibi illerde YRP'nin alternatif bir siyasal kanal olarak öne çıkmasıdır. Bu illerde, özellikle üçü Konya'da olmak üzere toplam altı ilçede YRP'nin Cumhuriyet İttifakı seçmeninden oy alarak birinci parti konumuna yükselmesi, ittifakın geleneksel muhafazakâr tabanında kısmi bir çözülmeyi işaret etmektedir. YRP'nin bu yükselişi, kronikleşen ekonomik krizin seçmen memnuniyetsizliğini artırdığı ve CHP'nin etrafında konsolide olan muhalif enerjinin ideolojik ya da kültürel gerekçelerle bu partiye yönelmek istemeyen seçmen grupları için yeni bir adres yarattığı bir konjonktürde mümkün olmuştur. Bunun yanı sıra parti, kampanya döneminde İsrail'le ticaretin tam olarak kesilmediği yönündeki eleştirileri etkin biçimde kullanmış, AK Parti'den kopan bazı eski elitleri saflarına katarak kurumsal kapasite algısını güçlendirmiştir. Ancak bu başarıya rağmen söz konusu desteğin ne ölçüde kalıcı olduğu belirsizliğini korumaktadır. 2024 sonrasında YRP'nin siyasal görünürlüğünü sürdürmekte zorlandığı göz önünde bulundurulduğunda, bu konjonktürel avantajın bir sonraki genel seçimlere taşınıp taşınmayacağı önemli bir soru işareti olarak varlığını sürdürmektedir. Ayrıca YRP'ye ek olarak yine 2024 yerel seçimleri özelinde yukarıdaki tabloda “Diğer” olarak gösterilen ilçelerin çoğunluğunda da BBP'nin birinci olduğu da dikkat çekici bir sonuç olarak not edilmiştir. Bu ilçeler, iktidardan kopan kimi seçmenin yine iktidar ile yakın çizgiye sahip partilere kaydığını göstermektedir.

Son olarak 13 ilçedeki seçmen tercihlerinde “zızzak” bir desen gözlemlenmiştir. Bu ilçelerin 10'unda yerel seçimlerde Millet İttifakı veya CHP önde gelirken genel seçimlerde Cumhuriyet İttifakı üstünlük sağlamış, üç ilçede ise tersi bir eğilim izlenmiştir. Bu tablo, seçmen davranışında yerel aday profili, hizmet performansı ve kısa vadeli taktiksel faktörlerin hâlâ belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir. Bununla birlikte, genel tablo değerlendirildiğinde sosyoekonomik statüsü gerileyen ilçelerde dahi CHP'nin alternatif bir yönetim odağı olarak güç kazandığı, Cumhuriyet İttifakı'nın ise bu alanlarda kısmi çözülme yaşadığı görülmektedir.

6. SONUÇ

Bu rapor, Türkiye’de 2018–2024 arasında gerçekleşen iki genel ve iki yerel seçimi, ilçelerin sosyoekonomik kademeleriyle birlikte okuyarak şu soruya yanıt aramıştır: Siyasal tercihler, sosyoekonomik yapıdan nasıl beslenmekte ve bu yapı değiştikçe siyaset nasıl yeniden hizalanmaktadır? Bulgular, Türkiye siyasetindeki kutuplaşmanın, ideolojik ve kültürel hatların yanı sıra gittikçe daha belirgin bir şekilde sosyoekonomik hatlar üzerinden de kurulduğunu ortaya koymaktadır.

**SEGE verilerine göre
2017–2022 yılları arasında
119 ilçenin kademesi
yükselirken 183 ilçenin
gerilemiş olması, gelişmenin de
gerilemenin de parçalı ve eşitsiz
ilerlediğini göstermektedir.**

İlk olarak, veriler 2017-2023 Türkiye’nin sosyoekonomik coğrafyası büyük ölçüde sabit olduğunu göstermektedir. SEGE-2017, SEGE-2022 ve SES-2023 karşılaştırmaları, Marmara, Ege ve Akdeniz kıyılarının yüksek kademelerde; Doğu ve Güneydoğu Anadolu’nun ise düşük kademelerde yoğunlaştığını ortaya koymaktadır. SEGE verilerine göre 2017–2022 yılları arasında 119 ilçenin kademesi yükselirken 183 ilçenin gerilemiş olması, gelişmenin de gerilemenin de parçalı ve eşitsiz ilerlediğini göstermektedir.

Raporun verilerle ortaya koyduğu bir diğer bulgu ise siyasal bloklaşmanın sosyoekonomik kademeler üzerinden okunabilmesidir. 2018 ve 2019 seçimlerinde Cumhur İttifakı’nın oy oranının kademe düştükçe; Millet İttifakı/CHP’nin oy oranının ise kademe arttıkça yükseldiği görülmektedir. Örneğin 2018 Genel Seçimlerinde Cumhur İttifakı kademe 1’de ortalama %43,4 iken kademe 5’te %65,5’e çıkmakta; Millet İttifakı aynı kademelerde %45,3’ten %10,1’e gerilemektedir. HDP/YSP/DEM çizgisi ise en alt kademe olan kademe 6’da 2018’de %43,2 gibi yüksek bir ortalama ya sahipken, orta kademelerde görünürlüğü ciddi biçimde azalmaktadır. Bu durum, Türkiye’de sınıfsal/mekânsal kutuplaşmanın siyasal tercihlere önemli ölçüde yansıdığını ortaya koymaktadır.

2019 Yerel Seçimlerinde bu hiyerarşi kısmen değişmiştir. Cumhur İttifakı’nın üst kademelerdeki hâkimiyeti gerilemiş; kademe 1’de birinci gelme oranı %50’den %37,5’e, kademe 2’de ise %63,6’dan %58,9’a düşmüştür. Millet İttifakı ise özellikle üst kademelerde güçlenmiş; kademe 1’de %50’den %60,7’ye, kademe 2’de ise belirgin bir artışla %40,5’e yükselmiştir. Buna paralel olarak HDP’nin kademe 6’daki birinci gelme oranı 2018’deki %53,6’dan 2019’da %31,8’e gerilemiş, böylece en güçlü olduğu sosyoekonomik segmentte dahi daralma yaşamıştır. Bu tablo sosyoekonomik temelli siyasal ayrışmanın devam ettiğini, ancak büyükşehirlerde seçmen davranışının daha esnek hale geldiğini göstermektedir.

Bu sonuçlar, CHP'nin yalnızca gelişmiş metropollerde değil, orta gelişmişlikteki Anadolu ilçelerinde de merkez parti konumuna yaklaştığını göstermektedir.

Ancak raporun en kritik bulgusu, bu statik tablonun 2024 seçim döngüsüyle birlikte kırılmaya başladığını göstermesidir. 2023 Genel Seçimleri, Türkiye’de sosyoekonomik yapı ile siyasal tercihler arasındaki hiyerarşinin büyük ölçüde korunduğunu göstermiştir. Cumhuriyet İttifakı’nın oy oranı sosyoekonomik kademeler düştükçe artmış; kademe 1’de %35,8 olan destek kademe 5’te %58,9’a kadar yükselmiştir. Buna karşılık Millet İttifakı’nın oy oranı tam tersi bir yön izlemiş, kademe 1’de %46 olan destek kademe 6’da %15,8’e gerilemiştir. YSP ise kademe 6’da %28,4 ile bölgesel ve kimlik temelli çekirdek tabanını sürdürmüştür. Haritalar da bu tabloyu doğrularak, 2023 seçimlerinde yüksek sosyoekonomik kademelerin ağırlıklı olarak Millet İttifakı’na, düşük kademelerin ise Cumhuriyet İttifakı’na yöneldiğini; YSP’nin ise düşük gelişmişlikteki Doğu ve Güneydoğu ilçelerinde kümelendiğini göstermektedir.

2024 Yerel Seçimleri ise bu hiyerarşide önemli yön değişimlerine işaret etmektedir. CHP, ittifaksız girdiği seçimlerde yüksek ve orta sosyoekonomik kademelerde güçlü bir sıçrama yapmış; kademe 1’de oy oranını %47,9’a, kademe 2’de %36,8’e, kademe 3’te ise %29,9’a taşımıştır. Bu sonuçlar, CHP’nin yalnızca gelişmiş metropollerde değil, orta gelişmişlikteki Anadolu ilçelerinde de merkez parti konumuna yaklaştığını göstermektedir. Buna karşılık Cumhuriyet İttifakı’nın desteği düşük sosyoekonomik kademelerde (%46–56 bandı) yoğunlaşmaya devam etmiş; yüksek ve orta kademelerde 2023’e kıyasla birkaç puanlık bir gerileme gözlemlenmiştir. DEM Parti ise 2023’e göre çarpıcı bir düşüş yaşamış; kademe 6’da oy oranı %28,4’ten %18,3’e gerilemiş, batı metropollerinde stratejik oy

davranışı nedeniyle görünürlüğü azalmıştır. Aynı dönemde YRP, düşük sosyoekonomik kademelerde (4-6) %7–13 bandına yükselerek hem Cumhuriyet İttifakı’ndan hem DEM Parti’den kopan seçmenler için yeni bir adres haline gelmiştir.

2023–2024 karşılaştırması bütün olarak değerlendirildiğinde, Türkiye’de siyasal rekabetin sosyoekonomik eksen boyunca yeniden hizalandığı görülmektedir. Cumhuriyet İttifakı düşük gelirli ve kırsal ilçelerde hâkimiyetini korurken, CHP yüksek gelişmişlikte güçlenmiş ve 2024’te orta kademelere doğru belirgin bir genişleme göstermiştir. DEM Parti hem bölgesel hem metropol bağlamında daralırken, YRP alt kademelerde dikkat çekici bir yükseliş kaydetmiştir. Bu tablo, 2024 Yerel Seçimlerinin sosyoekonomik hizalanmada bir kırılma yarattığını ve özellikle orta gelişmişlikteki seçmenlerde muhalefet enerjisinin CHP etrafında konsolide olduğunu göstermektedir.

Raporun bir diğer boyutu ise, sosyoekonomik kademesi değişen ilçelerdeki seçmen davranışının dinamik analizini ortaya koymasıdır. 2017–2022 arasında kademesi yükselen 119 ilçenin 49’unda, 2018–2024 arasında ittifak/parti tercihi en az bir kez değişmiştir; bu ilçelerin önemli bir bölümünde (Doğu ve Güneydoğu hariç) Cumhuriyet İttifakı’ndan CHP’ye doğru bir geçiş gözlemlenmiştir. Bunlar arasındaki, 13 ilçede 2018’den itibaren kesintisiz biçimde Cumhuriyet İttifakı’na oy veren seçmenlerin 2024’te CHP’ye yönelmiştir. Benzer biçimde, kademesi düşen 183 ilçenin 80’inde en az bir seçimde tercih değişimi yaşanırken, 19 ilçede Cumhuriyet İttifakı’ndan CHP’ye doğru bir kayma; 8 ilçede ise YRP’nin birinci parti olması dikkat çekmektedir. Yani hem yukarı doğru hem aşağı doğru sosyoekonomik hareketlilik, seçmen tercihini yeniden hizalayan bir faktör olarak devreye girmiştir.

Bu bulgular, başlıca siyasal aktörler için şu stratejik sonuçlara işaret etmektedir:

CUMHUR İTTİFAKI AÇISINDAN:

İttifak, SEGE ve SES kademelerinde alt tabakalara sıkışan bir yapı sergilemektedir. Bu, kısa vadede güçlü bir çekirdek taban anlamına gelse de orta vadede “dü-

şük gelirli ve kırılğan seçmen bloğuna hapsolma” riskini büyütmektedir. Öte yandan, ittifakın 3-4 kademelerindeki tabanı ise CHP/Millet İttifakı’na kayma eğilimindedir. YRP gibi aktörler, ekonomik kriz, dış politika ve kimlik meselelerinde iktidara dönük tepkilerin alternatifi olarak yeni kanallar yaratmaktadır; bu da ittifakın yeni bir rekabet baskısıyla karşı karşıya kalabileceğini göstermektedir.

CHP AÇISINDAN:

Partinin oy tabanı artık yalnızca yüksek sosyoekonomik kademelerdeki kıyı metropollerinden ibaret değildir. Kademe 3–4 ilçelerdeki oy artışı, partiyi orta sınıf ve kent çeperi seçmenine doğru genişleten yeni bir “merkez parti” eksenine işaret etmektedir. 2019 sonrası yerel yönetim performansı ve sosyal belediyeçilik uygulamaları, özellikle ekonomik kriz döneminde “hizmet ve refah sağlayan muhalefet” imajını güçlendirmiş durumdadır. Ancak kademe 5–6’da CHP için hâlâ sınırlı bir varlık söz konusudur; derin yoksulluk, kırsal yoksunluk ve muhafazakârlık kombinasyonu, CHP’nin kırdığı ama henüz dönüştüremediği bir bariyer olarak durmaktadır.

DEM PARTİ AÇISINDAN:

Parti, sosyoekonomik olarak en düşük kademelerde bölgesel tabanını korurken, metropollerdeki stratejik oy davranışı nedeniyle kimlik temelli tabanını tek başına mobilize etmekte zorlanmaktadır. Kayyum pratiği, yerel yönetim performansı, aday profilleri ve muhalefet içi koordinasyon, özellikle oy geçişkenliği görülen ilçelerde seçmen davranışını belirleyen temel değişkenler haline gelmiş durumdadır.

İYİ PARTİ AÇISINDAN:

Parti, sosyoekonomik kademeler arasında dağınık bir profile sahip olmakla birlikte özellikle kademe 2–4 arası ilçelerde nispeten daha görünür bir profil çizmektedir. Ancak 2023–2024 döneminde ortaya çıkan yeni sosyoekonomik hizalanmada, CHP’nin

orta kademelerde güçlenmesi ve YRP’nin alt kademelerde yükselişi İYİ Parti’nin tabanını iki yöne doğru zayıflatmaktadır. Üst kademelerde CHP’nin merkezileşmesi, alt kademelerde ise YRP’nin protesto oylarını çekmesi, partinin kendine özgü bir sosyoekonomik eksende konumlanmasını zorlaştırmaktadır. Bu durum, İYİ Parti’nin özellikle kentli-muhafazakâr veya milliyetçi-seküler orta sınıf seçmenini çekebilmesi için yeni bir politik çerçeve geliştirmesini gerektirmektedir.

YRP AÇISINDAN:

YRP hem Cumhuriyet İttifakı’ndan hem de DEM Parti’den kopan, “düşük gelirli, muhafazakâr memnuniyetsiz” seçmen için adres işlevi görmektedir. Konya, Sakarya ve bazı doğu illerindeki ilçe örnekleri, YRP’nin hem klasik Anadolu muhafazakârlığında hem de sosyoekonomik gerileme yaşayan çevre ilçelerde AK Parti’ye maliyet ürettiğini göstermektedir. Bu desteğin ne kadar kalıcı olacağı belirsiz olsa da iktidar tabanında ekonomik kriz kaynaklı huzursuzluğun yalnızca sandığa gitmeme ile değil, alternatif partilere yönelim ile de kendini gösterdiği görülmektedir.

Bütün bu tablo, önümüzdeki dönemde üç temel tartışmanın öne çıkacağını göstermektedir:

- 1. Sosyoekonomik eşitsizlik ve siyasal temsil:** Kademe 4–6’da yoğunlaşan yoksulluk ve kırılğanlık, Cumhuriyet İttifakı ve YRP ekseninde temsil bulurken, CHP’nin bu gruba yönelik sosyal politika ve yerel hizmet stratejileri siyasal haritayı yeniden çizebilir.
- 2. Kent–çeper–kır hattında yeni bir merkez siyaseti:** Kademesi yükselen ama hâlâ kırılğan olan ilçeler, CHP ile merkez sağ/muhafazakâr aktörler arasındaki rekabetin kritik alanları haline gelmektedir.
- 3. Kürt meselesi, kimlik ve sosyoekonomik dinamiklerin kesişimi:** DEM Parti’nin tabanındaki daralma ve Doğu-Güneydoğu bölgesindeki zikzaklı oy geçişleri, siyasetin yalnızca kimlik ile de-

ğil, sosyoekonomik ve yerel performans üzerinden de yeniden okunması gerektiğini göstermektedir.

Bu rapor, 2018–2024 arasında gerçekleşen iki genel ve iki yerel seçimi, ilçelerin sosyoekonomik kademeleriyle birlikte okuyarak Türkiye’deki siyasal rekabeti yeniden düşünmek için bir “sosyoekonomik mercek” önermektedir. Bulgular, Türkiye’de siyasal davranı-

şı anlamak için yalnızca kimliksel kutuplaşmalar ve günlük tartışmalar değil; sosyoekonomik kademeler boyunca uzanan derin dönüşümlerin dikkate alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Türkiye’de seçmen davranışı kimliksel fay hatlarından ve günlük siyasi krizlerden etkilense de uzun vadeli seçmen davranışı analizleri bu fay hatlarının kırılma noktalarına dair önemli ipuçları vermektedir.

EKLER

2017-2022

EK 1: 2017'DEN 2022'YE SOSYOEKONOMİK KADEMESİ EN AZ 1 KADEME ARTAN İLÇELER

İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2022)	İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2022)
İstanbul	Kağıthane	2	1	Balıkesir	İvrindi	5	4
İstanbul	Adalar	2	1	Aksaray	Ortaköy	5	4
İstanbul	Güngören	2	1	Sakarya	Karapürçek	5	4
İstanbul	Eyüpsultan	2	1	Edirne	Lalapaşa	5	4
Samsun	Atakum	2	1	Hatay	Arsuz	5	3
Ankara	Etimesgut	2	1	Kastamonu	Daday	5	4
Adana	Seyhan	2	1	Burdur	Yeşilova	5	4
Mersin	Yenişehir	2	1	Sivas	Zara	5	4
Trabzon	Ortahisar	2	1	Muş	Merkez	5	4
Erzurum	Yakutiye	2	1	Aksaray	Sarıyahşi	5	4
İzmir	Güzelbahçe	2	1	Tunceli	Çemişgezek	5	4
İstanbul	Avcılar	2	1	Sakarya	Taraklı	5	4
İzmir	Narlıdere	2	1	Tunceli	Hozat	5	4
Ankara	Gölbaşı	2	1	Gaziantep	Oğuzeli	5	4
İzmir	Urla	2	1	Kastamonu	İhsangazi	5	4
Çanakkale	Bozcaada	2	1	Bolu	Seben	5	4
Kırıkkale	Yahşihan	2	1	Kırıkkale	Keskin	5	4
Nevşehir	Ürgüp	3	2	Şırnak	Merkez	5	4
Sakarya	Sapanca	3	2	Tunceli	Pülümür	5	4
Adana	Yüreğir	3	2	Kastamonu	Hanönü	5	4
Kahramanmaraş	Onikişubat	3	2	Sivas	Kangal	5	4
İstanbul	Arnavutköy	3	2	Hakkari	Çukurca	5	4
Ankara	Pursaklar	3	2	Elazığ	Kovancılar	5	4
Niğde	Merkez	3	2	Mardin	Kızıltepe	5	4

İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2022)	İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2022)
Bursa	Karacabey	3	2	Kastamonu	Azdavay	5	4
Trabzon	Yomra	3	2	Elazığ	Karakoçan	5	4
Antalya	Aksu	3	2	Kahramanmaraş	Türkoğlu	5	4
Konya	Ereğli	3	2	Tunceli	Ovacık	5	4
Kayseri	Talas	3	2	Yozgat	Sarıkaya	5	4
Muğla	Dalaman	3	2	Van	Edremit	5	4
Adıyaman	Merkez	3	2	Gaziantep	Nurdağı	5	4
Kars	Merkez	3	2	Mardin	Midyat	5	4
Yalova	Altınova	3	2	Van	Tuşba	5	4
Kocaeli	Dilovası	3	2	Adıyaman	Besni	5	4
Artvin	Hopa	3	2	Mardin	Nusaybin	5	4
Balıkesir	Marmara	3	2	Diyarbakır	Sur	5	3
Sakarya	Erenler	3	2	Aksaray	Gülağaç	6	5
Samsun	Canik	3	2	Şanlıurfa	Viranşehir	6	5
Van	İpekyolu	3	2	Erzurum	Horasan	6	5
Kayseri	Hacılar	3	2	Bingöl	Genç	6	5
Zonguldak	Kozlu	3	2	Şırnak	Cizre	6	4
Tekirdağ	Ergene	3	2	Van	Erciş	6	5
Diyarbakır	Kayapınar	3	2	Ağrı	Doğubayazıt	6	5
Mersin	Toroslar	3	2	Şırnak	Beytüşşebap	6	5
Konya	Kulu	4	3	Elazığ	Baskil	6	5
Karaman	Kazımkarabekir	4	3	Hakkari	Yüksekova	6	4
Samsun	Havza	4	3	Diyarbakır	Silvan	6	5
Bolu	Yeniçağa	4	3	Siirt	Kurtalan	6	5
Düzce	Kaynaşlı	4	3	Elazığ	Sivrice	6	5
Sakarya	Ferizli	4	3	Diyarbakır	Bismil	6	5
Çankırı	Kurşunlu	4	3	Şanlıurfa	Halfeti	6	5
Yozgat	Sorgun	4	3	Kars	Kağızman	6	5
Aydın	İncirliova	4	3	Batman	Hasankeyf	6	5
Bitlis	Tatvan	4	3	Ardahan	Damal	6	5
Gaziantep	Nizip	4	3	Şırnak	Uludere	6	5
İğdır	Merkez	4	3	Şanlıurfa	Siverek	6	5
Zonguldak	Gökçebeğ	4	3	Hakkari	Şemdinli	6	5
Hatay	Defne	4	3	Şırnak	Silopi	6	5
Kastamonu	Seydiler	4	3	Batman	Beşiri	6	5
Adıyaman	Gölbaşı	4	3				

EK 2: 2017'DEN 2022'YE SOSYOEKONOMİK KADEMESİ EN AZ 1 KADEME AZALAN İLÇELER

İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2022)	İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2022)
Tekirdağ	Çorlu	1	2	Konya	Güneysınır	4	5
Tekirdağ	Çerkezköy	1	2	Çankırı	Atkaracalar	4	5
Antalya	Kemer	1	2	Kütahya	Hisarcık	4	5
Zonguldak	Merkez	1	2	Denizli	Baklan	4	5
Antalya	Manavgat	1	2	Konya	Hüyük	4	5
İzmir	Aliğa	1	2	Kütahya	Şaphane	4	5
Tekirdağ	Saray	2	3	Kütahya	Pazarlar	4	5
Trabzon	Vakfikebir	2	3	Çorum	Oğuzlar	4	5
Çanakkale	Çan	2	3	Sivas	İmranlı	4	5
Ankara	Kızılcahamam	2	3	Elazığ	Ağın	4	5
Tekirdağ	Muratlı	2	3	Samsun	Yakakent	4	5
Kocaeli	Karamürsel	2	3	Konya	Kadınhanı	4	5
İzmir	Bergama	2	3	Burdur	Kemer	4	5
Artvin	Arhavi	2	3	Samsun	Vezirköprü	4	5
Trabzon	Beşikdüzü	2	3	Aydın	Bozdoğan	4	5
Tekirdağ	Malkara	2	3	Ankara	Bala	4	5
Kütahya	Tavşanlı	2	3	Konya	Doğanhisar	4	5
Balıkesir	Erdek	2	3	Denizli	Çameli	4	5
Ordu	Fatsa	2	3	Manisa	Gölmarmara	4	5
Ankara	Bey pazarı	2	3	Konya	Tuzlukçu	4	5
Konya	Akşehir	2	3	Kastamonu	Küre	4	5
Ankara	Ayaş	2	3	Erzincan	Kemah	4	5
Isparta	Senirkent	3	4	Uşak	Karahallı	4	5
Ankara	Evren	3	4	Erzurum	Pazaryolu	4	5
Tekirdağ	Hayrabolu	3	4	Erzurum	Uzundere	4	5
Manisa	Demirci	3	4	Adana	Karataş	4	5
Isparta	Atabey	3	4	Tokat	Reşadiye	4	5
Denizli	Bozkurt	3	4	Eskişehir	Günyüzü	4	5
Isparta	Yenişarbademli	3	4	Sivas	Doğanşar	4	5
Samsun	Ladik	3	4	Muğla	Seydikemer	4	5
Karaman	Ermenek	3	4	Çorum	Dodurga	4	5
Eskişehir	Çifteler	3	4	Kütahya	Altıntaş	4	5
Antalya	İbradı	3	4	Konya	Yalıhüyük	4	5
Tokat	Zile	3	4	Balıkesir	Kepsut	4	5
Ankara	Kalecik	3	4	Ankara	Haymana	4	5
Antalya	Akseki	3	4	Manisa	Selendi	4	5
Bilecik	Pazaryeri	3	4	Tokat	Başçıftlık	4	6
Bolu	Mengen	3	4	İzmir	Kiraz	4	5
Kocaeli	Kandıra	3	4	Erzincan	Üzümlü	4	5
Denizli	Çardak	3	4	Sinop	Erfelek	4	5
Denizli	Çal	3	4	Kayseri	Pınarbaşı	4	5
Burdur	Tefenni	3	4	Bilecik	Yenipazar	4	5
Denizli	Bekilli	3	4	Bartın	Ulus	4	5
Kayseri	Özvatın	3	4	Kastamonu	Ağlı	4	5
Kütahya	Emet	3	4	Karaman	Başyayla	4	5

İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2022)	İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2022)
Konya	Çumra	3	4	Rize	İkizdere	4	5
Nevşehir	Hacıbektaş	3	4	Ordu	Ulubey	4	5
Edirne	Havsa	3	4	Çorum	Kargı	4	5
Kastamonu	Bozkurt	3	4	Trabzon	Hayrat	4	5
Giresun	Şebinkarahisar	3	4	Konya	Bozkır	4	5
Adana	Pozantı	3	4	Adana	Karaisalı	4	5
Eskişehir	Beylikova	3	4	Gümüşhane	Şiran	4	5
Sivas	Divriği	3	4	Kastamonu	Araç	4	5
İzmir	Kınık	3	4	Samsun	Salıpazarı	4	5
Çankırı	Çerkeş	3	4	Isparta	Aksu	4	5
Eskişehir	Sarıcakaya	3	5	Gümüşhane	Köse	4	5
Bursa	Orhaneli	3	4	Giresun	Doğankent	4	5
Eskişehir	Mahmudiye	3	4	Konya	Derebucak	4	5
Manisa	Sarıgöl	3	4	Edirne	Meriç	4	5
Eskişehir	Mihalgazi	3	4	Konya	Derbent	5	6
Muğla	Kavaklıdere	3	4	Çorum	Uğurludağ	5	6
Manisa	Gördes	3	4	Ordu	Mesudiye	5	6
Eskişehir	Seyitgazi	3	4	Ordu	Gürgentepe	5	6
Afyonkarahisar	Emirdağ	3	4	Hatay	Yayladağı	5	6
Hatay	Erzin	3	4	Şanlıurfa	Bozova	5	6
Yozgat	Boğazlıyan	3	4	Adana	Feke	5	6
Ankara	Güdül	3	4	Gaziantep	Karkamış	5	6
Kastamonu	İnebolu	3	4	Konya	Ahırılı	5	6
Giresun	Keşap	3	4	Hatay	Kumlu	5	6
Balıkesir	Manyas	3	4	Giresun	Çamoluk	5	6
Manisa	Kırkağaç	3	4	Ordu	Çatalpınar	5	6
Sivas	Suşehri	3	4	Çorum	Bayat	5	6
Edirne	Süloğlu	3	4	Tokat	Sulusaray	5	6
Yozgat	Çandır	3	4	Kilis	Elbeyli	5	6
Konya	Akören	3	5	Düzce	Yığılca	5	6
Eskişehir	Mihalıççık	3	5	Ordu	Çaybaşı	5	6
Samsun	Terme	3	4	Adana	Saimbeyli	5	6
Kırşehir	Mucur	3	4	Kars	Akyaka	5	6
Mersin	Bozyazı	3	4	Bitlis	Adilcevaz	5	6
Sakarya	Kocaali	3	4	Malatya	Doğanyol	5	6
Mersin	Çamlıyayla	3	5	Ordu	İkizce	5	6
Giresun	Eynesil	3	4	Şanlıurfa	Ceylanpınar	5	6
Uşak	Ulubey	3	4	Yozgat	Kadışehri	5	6
Çankırı	Korgun	4	5	Ordu	Akkuş	5	6
Giresun	Alucra	4	5	Malatya	Arguvan	5	6
Konya	Hadim	4	5	Kastamonu	Şenpazar	5	6
Ankara	Çamlıdere	4	5	Kahramanmaraş	Ekinözü	5	6
Kayseri	Felahiye	4	5	Ardahan	Göle	5	6
Denizli	Beyağaç	4	5	Kahramanmaraş	Çağlayancerit	5	6
Trabzon	Şalpazarı	4	5	Malatya	Kuluncak	5	6
Afyonkarahisar	Evciler	4	5	Çankırı	Yapraklı	5	6
Konya	Taşkent	4	5				

2017-2023

EK 3: 2017'DEN 2023'E SOSYOEKONOMİK KADEMESİ EN AZ 1 KADEME ARTAN İLÇELER

İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2023)
İstanbul	Kağıthane	2	1
İstanbul	Eyüpsultan	2	1
Samsun	Atakum	2	1
Ankara	Etimesgut	2	1
Mersin	Yenişehir	2	1
İzmir	Güzelbahçe	2	1
Adana	Çukurova	2	1
İzmir	Narlıdere	2	1
Ankara	Gölbaşı	2	1
Çanakkale	Bozcaada	2	1
Muğla	Menteşe	2	1
İstanbul	Çekmeköy	2	1
Kocaeli	Kartepe	2	1
İstanbul	Sancaktepe	2	1
Kocaeli	Başiskele	2	1
Kocaeli	Çayırova	2	1
Şanlıurfa	Karaköprü	2	1
Kırıkkale	Yahşihan	2	1
Kocaeli	Darica	2	1
Sakarya	Serdivan	2	1
Sakarya	Sapanca	3	2
Kahramanmaraş	Onikişubat	3	2
Ankara	Pursaklar	3	2
Trabzon	Yomra	3	2
Kayseri	Talas	3	1
Muğla	Dalaman	3	2
Erzurum	Palandöken	3	1
Adıyaman	Merkez	3	2
Kars	Merkez	3	2
Artvin	Hopa	3	2
Hatay	Dört Yol	3	2
Sakarya	Erenler	3	2
Van	İpekyolu	3	2
Zonguldak	Kozlu	3	2
Rize	Fındıklı	3	2
Diyarbakır	Kayapınar	3	1
Rize	Ardeşen	3	2
Ardahan	Merkez	3	2
Artvin	Murgul	3	2
Tekirdağ	Kapaklı	3	2
Osmaniye	Toprakkale	3	2
Bingöl	Merkez	3	2
Erzurum	Aziziye	3	2
Batman	Merkez	3	2
Mardin	Artuklu	3	2
Bitlis	Merkez	3	2
Hakkari	Merkez	3	2
Siirt	Merkez	3	2
Mersin	Aydıncık	4	3
Düzce	Çilimli	4	3
Sakarya	Kaynarca	4	3
Düzce	Kaynaşlı	4	3
Trabzon	Çarşıbaşı	4	3
Sakarya	Ferizli	4	3
Osmaniye	Düziçi	4	3
Rize	Güneysu	4	3
Rize	İyidere	4	3
Düzce	Cumayeri	4	3
Artvin	Borçka	4	3

İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2023)
Ardahan	Posof	4	3
Bitlis	Tatvan	4	2
Ağrı	Merkez	4	3
İğdir	Merkez	4	3
Hatay	Defne	4	3
Afyonkarahisar	İscehisar	4	3
Giresun	Doğankent	4	3
Sakarya	Karapürçek	5	4
Edirne	Lalapaşa	5	4
Hatay	Arsuz	5	3
Kastamonu	Daday	5	4
Konya	Altınekin	5	4
Muş	Merkez	5	3
Tokat	Artova	5	4
Ordu	Kabadüz	5	4
Erzurum	Aşkale	5	4
Trabzon	Düzköy	5	4
Tunceli	Çemişgezek	5	4
Sakarya	Taraklı	5	4
Erzincan	Otlukbeli	5	4
Gaziantep	Oğuzeli	5	3
Tokat	Pazar	5	4
Kastamonu	İhsangazi	5	4
Adana	Tufanbeyli	5	4
Şırnak	Merkez	5	2
Afyonkarahisar	İhsaniye	5	4
Sivas	Kangal	5	4
Hakkari	Çukurca	5	3
Elazığ	Kovancılar	5	4
Ordu	Kumru	5	4
Mardin	Kızıltepe	5	3
Osmaniye	Hasanbeyli	5	4
Samsun	Asarcık	5	4
Bayburt	Aydıntepe	5	4
Çankırı	Eldivan	5	4
Kahramanmaraş	Türkoğlu	5	4
Tunceli	Ovacık	5	4
Malatya	Akçadağ	5	4
Adana	Aladağ	5	4
Aksaray	Eskil	5	4
Van	Edremit	5	2
Gaziantep	Nurdağı	5	4
Kahramanmaraş	Göksun	5	4
Elazığ	Alacakaya	5	3
Kırşehir	Boztepe	5	4
Erzincan	Tercan	5	4
Sivas	Ulaş	5	4
Kahramanmaraş	Andırın	5	4
Mardin	Midyat	5	4
Karaman	Sarıveliler	5	4
Ordu	Korgan	5	4
Erzincan	Çayırlı	5	4
Kars	Sarıkamış	5	4
Van	Tuşba	5	3
Malatya	Yazıhan	5	4
Adıyaman	Çelikhan	5	4
Konya	Emirgazi	5	4
Adıyaman	Kahta	5	3

İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2023)
Elazığ	Maden	5	4
Samsun	Ayvacık	5	4
Gaziantep	Karkamış	5	4
Gümüşhane	Kürtün	5	4
Adıyaman	Besni	5	4
Hatay	Hassa	5	4
Elazığ	Palu	5	4
Sivas	Altınyayla	5	4
Diyarbakır	Ergani	5	3
Erzurum	Pasinler	5	4
Erzurum	Narman	5	3
Afyonkarahisar	Çobanlar	5	4
Kırıkkale	Balışeyh	5	4
Mardin	Nusaybin	5	4
Kilis	Elbeyli	5	4
Düzce	Yığılca	5	4
Kars	Akyaka	5	4
Bitlis	Adilcevaz	5	3
Şanlıurfa	Ceylanpınar	5	3
Diyarbakır	Sur	5	4
Bingöl	Solhan	5	4
Van	Gevaş	5	3
Gaziantep	Araban	5	4
Ardahan	Göle	5	4
Ardahan	Çıldır	5	4
Bitlis	Ahlat	5	4
Şanlıurfa	Viranşehir	6	5
Erzurum	Horasan	6	4
Bingöl	Genç	6	4
Şırnak	Cizre	6	3
Van	Erciş	6	4
Ağrı	Doğubayazıt	6	5
Niğde	Çiftlik	6	5
Kars	Arpaçay	6	5
Adıyaman	Samsat	6	4
Şırnak	Beytüşşebap	6	3
Elazığ	Baskil	6	4
Erzurum	Hınıs	6	4
Kars	Susuz	6	5
Hakkari	Yüksekova	6	3
Diyarbakır	Silvan	6	4
Siirt	Kurtalan	6	3
Elazığ	Sivrice	6	5
Diyarbakır	Bismil	6	4
Diyarbakır	Çüngüş	6	5
Kars	Selim	6	4
Ardahan	Hanak	6	4
Elazığ	Arıcak	6	3
Mardin	Mazıdağı	6	4
Diyarbakır	Çermik	6	4
Kars	Kağızman	6	4
Yozgat	Aydıncık	6	5
Van	Çatak	6	4
Adıyaman	Tut	6	5
Osmaniye	Sumbas	6	5
Diyarbakır	Lice	6	5
Batman	Hasankeyf	6	3
Mardin	Ömerli	6	5
Şanlıurfa	Hilvan	6	4
İğdır	Karakoyunlu	6	5
Mardin	Dargeçit	6	3
Erzurum	Şenkaya	6	5

İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2023)
Şanlıurfa	Suruç	6	5
Ardahan	Damal	6	5
Bingöl	Yedisu	6	4
İğdır	Tuzluca	6	5
Şırnak	Uludere	6	5
Şırnak	Güçlükonak	6	3
Şanlıurfa	Siverek	6	5
Muş	Varto	6	5
Batman	Gercüş	6	4
Siirt	Tillo	6	4
Ağrı	Eleşkirt	6	5
Siirt	Baykan	6	4
Erzurum	Çat	6	5
Hakkari	Şemdinli	6	3
Gaziantep	Yavuzeli	6	5
Şırnak	Silopi	6	3
İğdır	Aralık	6	4
Batman	Kozluk	6	3
Mardin	Yeşilli	6	4
Bitlis	Güroymak	6	4
Diyarbakır	Kulp	6	4
Van	Muradiye	6	4
Van	Gürpınar	6	5
Batman	Beşiri	6	3
Bingöl	Adaklı	6	5
Siirt	Eruh	6	4
Muş	Bulanık	6	5
Diyarbakır	Eğil	6	4
Siirt	Şirvan	6	4
Kars	Diğor	6	5
Diyarbakır	Dicle	6	5
Muş	Malazgirt	6	4
Diyarbakır	Kocaköy	6	4
Van	Özalp	6	4
Batman	Sason	6	4
Mardin	Savur	6	5
Van	Saray	6	5
Muş	Hasköy	6	4
Ağrı	Patnos	6	4
Şırnak	İdil	6	3
Adıyaman	Sincik	6	4
Ağrı	Taşlıçay	6	4
Erzurum	Köprüköy	6	5
Van	Çaldıran	6	5
Van	Başkale	6	5
Diyarbakır	Hazro	6	5
Mardin	Derik	6	5
Ağrı	Diyadin	6	5
Bitlis	Hizan	6	4
Diyarbakır	Hani	6	4
Şanlıurfa	Akçakale	6	5
Van	Bahçeşaray	6	4
Erzurum	Karaçoban	6	5
Kilis	Polateli	6	5
Bingöl	Karlıova	6	5
Erzurum	Karayazı	6	5
Ağrı	Tutak	6	4
Ağrı	Hamur	6	4
Bitlis	Mutki	6	5
Muş	Korkut	6	4
Siirt	Pervari	6	5
Adıyaman	Gerger	6	5

EK 4: 2017'DEN 2023'E SOSYOEKONOMİK KADEMESİ EN AZ 1 KADEME AZALAN İLÇELER

İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2023)
Adana	Seyhan	2	3
Adana	Yüreğir	3	4
Adana	Kozan	3	4
Adana	Pozantı	3	5
Adana	İmamoğlu	4	5
Adana	Karataş	4	5
Adana	Karaisalı	4	5
Afyonkarahisar	Bolvadin	3	4
Afyonkarahisar	Sandıklı	3	4
Afyonkarahisar	Dinar	3	4
Afyonkarahisar	Emirdağ	3	6
Afyonkarahisar	Başmakçı	4	5
Afyonkarahisar	Şuhut	4	5
Afyonkarahisar	Sultandağı	4	5
Afyonkarahisar	Kızılören	5	6
Aksaray	Merkez	2	3
Aksaray	Sarıyahşi	5	6
Aksaray	Ağaçören	5	6
Aksaray	Güzelyurt	5	6
Amasya	Merzifon	2	3
Amasya	Gümüşhacıköy	4	5
Amasya	Taşova	4	5
Ankara	Altındağ	1	2
Ankara	Polatlı	2	3
Ankara	Akyurt	2	3
Ankara	Kızılcahamam	2	4
Ankara	Beypazarı	2	3
Ankara	Ayaş	2	4
Ankara	Şereflikoçhisar	3	5
Ankara	Evren	3	6
Ankara	Nallıhan	3	4
Ankara	Kalecik	3	4
Ankara	Güdül	3	5
Ankara	Çamlıdere	4	5
Ankara	Haymana	4	5
Antalya	Kemer	1	3
Antalya	Manavgat	1	2
Antalya	Alanya	1	3
Antalya	Serik	2	3
Antalya	Kumluca	2	3
Antalya	Kaş	3	4
Antalya	Korkuteli	3	4
Antalya	İbradı	3	4
Antalya	Akseki	3	5
Antalya	Elmalı	3	4
Antalya	Gündoğmuş	5	6
Artvin	Şavşat	4	5
Artvin	Yusufeli	4	5
Aydın	Kuşadası	2	3
Aydın	Didim	2	4
Aydın	Nazilli	2	3

İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2023)
Aydın	Söke	2	3
Aydın	Çine	3	4
Aydın	Kuyucak	4	5
Aydın	Germencik	4	5
Aydın	Karacasu	4	5
Aydın	Sultanhisar	4	5
Aydın	Köşk	4	5
Aydın	Buharkent	4	5
Aydın	Yenipazar	4	5
Aydın	Bozdoğan	4	5
Aydın	Karpuzlu	5	6
Balıkesir	Ayvalık	2	3
Balıkesir	Edremit	2	3
Balıkesir	Burhaniye	2	3
Balıkesir	Erdek	2	4
Balıkesir	Susurluk	3	4
Balıkesir	Gönen	3	4
Balıkesir	Marmara	3	4
Balıkesir	Gömeç	3	4
Balıkesir	Bigadiç	3	4
Balıkesir	Manyas	3	5
Balıkesir	Savaştepe	4	5
Balıkesir	Dursunbey	4	5
Balıkesir	Sındırgı	4	6
Balıkesir	Havran	4	5
Balıkesir	Kepsut	4	6
Balıkesir	Balya	5	6
Bartın	Merkez	2	3
Bartın	Amasra	3	4
Bartın	Ulus	4	6
Bartın	Kurucaşile	5	6
Bilecik	Pazaryeri	3	5
Bilecik	Gölpazarı	4	5
Bilecik	İnhisar	4	6
Bilecik	Yenipazar	4	5
Bingöl	Yayladere	4	6
Bolu	Mengen	3	5
Bolu	Gerede	3	4
Bolu	Dörtdivan	5	6
Burdur	Bucak	2	3
Burdur	Karamanlı	3	4
Burdur	Göhlisar	3	4
Burdur	Tefenni	3	4
Burdur	Kemer	4	5
Burdur	Ağlasun	4	5
Burdur	Yeşilova	5	6
Burdur	Altınyayla	5	6
Bursa	Osmangazi	1	2
Bursa	Yıldırım	2	3
Bursa	Gemlik	2	3
Bursa	İnegöl	2	3

İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2023)
Bursa	Orhangazi	2	3
Bursa	Mustafakemalpaşa	3	4
Bursa	İznik	3	4
Bursa	Orhaneli	3	5
Bursa	Harmancık	4	5
Bursa	Keles	4	5
Bursa	Büyükorhan	5	6
Çanakkale	Biga	2	3
Çanakkale	Gelibolu	2	4
Çanakkale	Çan	2	3
Çanakkale	Ayvacık	3	4
Çanakkale	Lapseki	3	4
Çanakkale	Eceabat	3	4
Çanakkale	Ezine	3	5
Çanakkale	Bayramiç	4	5
Çanakkale	Yenice	4	5
Çankırı	Şabanözü	3	4
Çankırı	Çerkeş	3	4
Çankırı	Korgun	4	6
Çankırı	İlgaz	4	5
Çankırı	Yapraklı	5	6
Çorum	Merkez	2	3
Çorum	Osmancık	4	5
Çorum	Oğuzlar	4	6
Çorum	Dodurga	4	6
Çorum	Alaca	4	5
Çorum	Sungurlu	4	5
Çorum	İskilip	4	5
Çorum	Kargı	4	6
Çorum	Bayat	5	6
Çorum	Laçın	5	6
Denizli	Merkezefendi	1	2
Denizli	Honaz	2	4
Denizli	Buldan	3	4
Denizli	Sarayköy	3	4
Denizli	Acıpayam	3	4
Denizli	Bozkurt	3	4
Denizli	Serinhisar	3	5
Denizli	Çivril	3	4
Denizli	Tavas	3	5
Denizli	Çardak	3	4
Denizli	Çal	3	5
Denizli	Bekilli	3	6
Denizli	Babadağ	4	5
Denizli	Kale	4	5
Denizli	Baklan	4	5
Denizli	Güney	4	5
Denizli	Çameli	4	5
Diyarbakır	Yenişehir	2	3
Edirne	Merkez	1	2
Edirne	Keşan	2	4
Edirne	Uzunköprü	3	5
Edirne	Havsa	3	4

İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2023)
Edirne	Süloğlu	3	4
Edirne	Enez	4	5
Edirne	İpsala	4	5
Edirne	Meriç	4	6
Elazığ	Ağın	4	5
Erzincan	Kemaliye	4	6
Erzincan	Refahiye	4	6
Erzincan	Kemah	4	6
Erzurum	Oltu	3	4
Erzurum	İspir	4	5
Erzurum	Pazaryolu	4	6
Erzurum	Uzundere	4	5
Eskişehir	Odunpazarı	1	2
Eskişehir	İnönü	3	4
Eskişehir	Çifteler	3	4
Eskişehir	Sivrihisar	3	4
Eskişehir	Beylikova	3	5
Eskişehir	Sarıcakaya	3	5
Eskişehir	Mahmudiye	3	4
Eskişehir	Mihalgazi	3	6
Eskişehir	Seyitgazi	3	4
Eskişehir	Mihalıççık	3	5
Eskişehir	Alpu	4	5
Eskişehir	Günyüzü	4	5
Gaziantep	Şehitkamil	1	3
Gaziantep	Şahinbey	2	3
Giresun	Görece	3	4
Giresun	Tirebolu	3	4
Giresun	Piraziz	3	4
Giresun	Şebinkarahisar	3	4
Giresun	Keşap	3	4
Giresun	Eynesil	3	4
Giresun	Alucra	4	6
Giresun	Çamoluk	5	6
Gümüşhane	Kelkit	4	5
Gümüşhane	Şiran	4	6
Hatay	Antakya	2	4
Hatay	Samandağ	3	5
Isparta	Eğirdir	3	4
Isparta	Uluborlu	3	4
Isparta	Senirkent	3	4
Isparta	Gönen	3	4
Isparta	Yenişarbademli	3	4
Isparta	Yalvaç	3	5
Isparta	Keçiborlu	3	4
Isparta	Aksu	4	5
Isparta	Sütçüler	5	6
İstanbul	Fatih	1	3
İstanbul	Beyoğlu	1	2
İstanbul	Büyükkçekmece	1	2
İstanbul	Esenyurt	1	2
İstanbul	Bahçelievler	1	2
İstanbul	Zeytinburnu	1	2

İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2023)
İstanbul	Bağcılar	1	2
İstanbul	Bayrampaşa	1	2
İstanbul	Şile	2	3
İstanbul	Çatalca	2	3
İstanbul	Sultangazi	2	3
İzmir	Konak	1	3
İzmir	Bornova	1	2
İzmir	Çeşme	1	2
İzmir	Selçuk	2	3
İzmir	Kemalpaşa	2	3
İzmir	Torbalı	2	3
İzmir	Karaburun	2	3
İzmir	Menderes	2	3
İzmir	Dikili	2	4
İzmir	Tire	2	4
İzmir	Bergama	2	4
İzmir	Ödemiş	3	4
İzmir	Kınık	3	4
İzmir	Bayındır	4	5
İzmir	Beydağ	4	5
İzmir	Kiraz	4	5
Kahramanmaraş	Dulkadiroğlu	2	4
Kahramanmaraş	Pazarcık	4	5
Kahramanmaraş	Nurhak	5	6
Kahramanmaraş	Çağlayancerit	5	6
Karabük	Merkez	2	3
Karabük	Eskipazar	4	5
Karabük	Yenice	4	6
Karabük	Eflani	5	6
Karaman	Merkez	2	3
Karaman	Ermenek	3	4
Karaman	Başyayla	4	5
Kastamonu	Abana	3	5
Kastamonu	Tosya	3	5
Kastamonu	Bozkurt	3	6
Kastamonu	İnebolu	3	5
Kastamonu	Çatalzeytin	4	6
Kastamonu	Küre	4	5
Kastamonu	Ağlı	4	5
Kastamonu	Araç	4	6
Kastamonu	Cide	5	6
Kastamonu	Azdavay	5	6
Kastamonu	Pınarbaşı	5	6
Kastamonu	Şenpazar	5	6
Kayseri	Melikgazi	1	2
Kayseri	Kocasinan	2	3
Kayseri	Özvatan	3	6
Kayseri	Develi	3	4
Kayseri	Felahiye	4	6
Kayseri	Yeşilhisar	4	5
Kayseri	Sarıoğlu	5	6
Kırıkkale	Merkez	2	3
Kırıkkale	Sulakyurt	5	6

İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2023)
Kırklareli	Babaeski	3	4
Kırklareli	Vize	3	4
Kırklareli	Pınarhisar	3	4
Kırklareli	Pehlivanköy	4	5
Kırklareli	Kofçaz	5	6
Kırşehir	Merkez	2	3
Kırşehir	Kaman	3	5
Kırşehir	Mucur	3	4
Kırşehir	Akçakent	5	6
Kocaeli	Kandıra	3	4
Konya	Selçuklu	1	2
Konya	Meram	2	3
Konya	Karatay	2	3
Konya	Akşehir	2	4
Konya	Seydişehir	3	4
Konya	Beyşehir	3	4
Konya	Ilgın	3	4
Konya	Çumra	3	4
Konya	Cihanbeyli	3	5
Konya	Akören	3	5
Konya	Karapınar	3	4
Konya	Kulu	4	6
Konya	Hadim	4	5
Konya	Taşkent	4	5
Konya	Güneysinır	4	5
Konya	Hüyük	4	6
Konya	Doğanhisar	4	6
Konya	Tuzlukçu	4	5
Konya	Yalıhöyük	4	5
Konya	Bozkır	4	6
Konya	Derebucak	4	6
Konya	Derbent	5	6
Kütahya	Merkez	2	3
Kütahya	Tavşanlı	2	3
Kütahya	Gediz	3	4
Kütahya	Simav	3	4
Kütahya	Emet	3	5
Kütahya	Domaniç	4	5
Kütahya	Hisarcık	4	5
Kütahya	Şaphane	4	6
Kütahya	Pazarlar	4	5
Kütahya	Dumlupınar	4	5
Kütahya	Altıntaş	4	5
Malatya	Battalgazi	2	3
Malatya	Arapgir	4	5
Malatya	Kale	5	6
Manisa	Soma	2	3
Manisa	Akhisar	2	3
Manisa	Turgutlu	2	3
Manisa	Salihli	2	4
Manisa	Demirci	3	4
Manisa	Alaşehir	3	4
Manisa	Kula	3	4

İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2023)
Manisa	Sarıgöl	3	5
Manisa	Görmüş	3	5
Manisa	Kırkağaç	3	5
Manisa	Köprübaşı	4	5
Manisa	Ahmetli	4	5
Manisa	Gölmarmara	4	5
Mersin	Akdeniz	2	4
Mersin	Tarsus	2	3
Mersin	Erdemli	3	4
Mersin	Bozyazı	3	4
Mersin	Çamlıyayla	3	5
Muğla	Bodrum	1	2
Muğla	Marmaris	1	2
Muğla	Ortaca	2	3
Muğla	Milas	2	3
Muğla	Kavaklıdere	3	4
Muğla	Seydikemer	4	5
Nevşehir	Kozaklı	3	4
Nevşehir	Avanos	3	4
Nevşehir	Hacıbektaş	3	5
Nevşehir	Gülşehir	4	5
Niğde	Bor	3	4
Niğde	Ulukışla	4	5
Niğde	Çamardı	5	6
Ordu	Fatsa	2	3
Ordu	Gülyalı	3	4
Ordu	Aybastı	4	5
Ordu	Ulubey	4	5
Ordu	Mesudiye	5	6
Ordu	Akkuş	5	6
Osmaniye	Merkez	2	3
Rize	Hemşin	4	5
Rize	İkizdere	4	5
Sakarya	Karasu	3	4
Sakarya	Kocaali	3	4
Samsun	Tekkeköy	2	3
Samsun	Bafra	3	4
Samsun	Ladik	3	4
Samsun	Ondokuzmayıs	3	4
Samsun	Çarşamba	3	4
Samsun	Terme	3	4
Samsun	Alaçam	4	5
Samsun	Salıpazarı	4	5
Şanlıurfa	Haliliye	3	4
Şanlıurfa	Eyyübiye	5	6
Sinop	Ayancık	3	5
Sinop	Gerze	3	4
Sinop	Boyabat	3	4
Sinop	Türkeli	4	6
Sinop	Erfelek	4	6
Sinop	Durağan	5	6
Sinop	Saraydüzü	5	6
Sivas	Divriği	3	5

İl	İlçe	Kademe (2017)	Kademe (2023)
Sivas	Suşehri	3	4
Sivas	İmranlı	4	6
Sivas	Doğanşar	4	6
Sivas	Gemerek	4	5
Sivas	Akıncılar	5	6
Sivas	Zara	5	6
Sivas	Gölova	5	6
Sivas	Hafik	5	6
Sivas	Koyulhisar	5	6
Tekirdağ	Çerkezköy	1	2
Tekirdağ	Saray	2	3
Tekirdağ	Muratlı	2	3
Tekirdağ	Malkara	2	4
Tekirdağ	Marmaraereğlisi	3	4
Tekirdağ	Şarköy	3	5
Tekirdağ	Hayrabolu	3	4
Tokat	Zile	3	5
Tokat	Turhal	3	4
Tokat	Niksar	3	5
Tokat	Erbaa	3	4
Tokat	Reşadiye	4	5
Tokat	Almus	5	6
Trabzon	Vakfıkebir	2	3
Trabzon	Beşikdüzü	2	3
Trabzon	Çaykara	3	4
Trabzon	Of	3	4
Trabzon	Sürmene	3	4
Trabzon	Maçka	3	4
Trabzon	Arsin	3	4
Trabzon	Dernekpazarı	4	5
Trabzon	Köprübaşı	4	5
Trabzon	Hayrat	4	5
Uşak	Merkez	2	3
Uşak	Eşme	3	5
Uşak	Ulubey	3	5
Uşak	Karahallı	4	6
Uşak	Sivaslı	4	5
Yalova	Çınarcık	3	5
Yalova	Armutlu	3	5
Yozgat	Yerköy	3	4
Yozgat	Boğazlıyan	3	4
Yozgat	Çandır	3	6
Yozgat	Yenifakılı	4	5
Yozgat	Çayıralan	4	6
Yozgat	Şefaati	4	5
Yozgat	Akdağmadeni	4	5
Yozgat	Saraykent	5	6
Zonguldak	Merkez	1	3
Zonguldak	Ereğli	2	3
Zonguldak	Çaycuma	3	4
Zonguldak	Devrek	3	5
Zonguldak	Gökçebe	4	5

İSTANPOL

İSTANBUL
POLİTİK ARAŞTIRMALAR
ENSTİTÜSÜ

www.istanpol.org [istanpolinst](https://twitter.com/istanpolinst) [istanpolinstitute](https://facebook.com/istanpolinstitute)